

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

บทบาทและความรับผิดชอบ

ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

ตามทัศนะของประชาชน

โดย

สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ด้วยทุนการวิจัยจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต
ตามที่คณะของประชาชน

โดย

สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ISBN 974-8056-67-8

พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2549

จำนวน 300 เล่ม

ด้วยทุนการวิจัยจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปี 2543

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้มอบให้สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นผู้วิจัยเรื่อง “บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน”

สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้ดำเนินการโครงการดังกล่าวโดยได้รับความอนุเคราะห์จาก ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.จิราวัลย์ จิตรถเวช เป็นที่ปรึกษาโครงการ ทำให้โครงการนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ ต้องขอขอบคุณนักวิจัยและเจ้าหน้าที่สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ทุกท่านที่ร่วมทำงานในโครงการจนงานแล้วเสร็จไปได้ด้วยดี

สำนักวิจัย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะของประชาชน” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 2) เพื่อศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน 3) เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชนในอนาคต และ 4) เพื่อศึกษานวโน้มในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร นครปฐม ชัยนาท ชลบุรี ลำพูน อุตรดิตถ์ มุกดาหาร ขอนแก่น สุราษฎร์ธานี และพัทลุง รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 2,000 ราย

ในการศึกษาได้แบ่งประเด็นของการศึกษาออกเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของประชาชน 2) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ 3) ความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4) ความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา 5) ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และ 6) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลการศึกษาพบว่า ในประเด็นเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่มีเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง ในส่วนของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการเมืองเป็นเรื่องที่สำคัญและควรให้ความสนใจ แต่ส่วนใหญ่ก็ยังคงเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยพิจารณาจากผู้สมัครมากกว่านโยบายพรรค

สำหรับความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญที่ประชาชนทราบและเห็นด้วยมากที่สุด 3 อันดับ คือ การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต การตรวจเยี่ยมและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศไม่เฉพาะแต่ในเขตรับผิดชอบของตน ส่วนความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนทราบและเห็นด้วยมากที่สุด คือ บทบาทในการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนชาวไทย

ในประเด็นของความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน พบว่า ประชาชนมีความคาดหวังให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยึดมั่นในนโยบายที่แถลงไว้กับประชาชนคองหาเสียงและควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลมากที่สุด ในขณะที่มีความคาดหวังให้สมาชิกวุฒิสภาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองและประชาชนโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมายมากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ค่อนข้างมาก แต่พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับพื้นฐาน เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น เช่น การใช้กำลังกายกำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือพรรคการเมือง

Abstract

The research project of "The Future Roles and Responsibilities of the members of the Parliament and Senator by people's opinion" aims to research the involving accountability and function of the members of the Parliaments and the Senator. The objectives of this study are:

- a) to study the acknowledgement and understanding of respondents on the roles and responsibility of the members of the Parliament and the Senator by the Constitution of the Kingdom of Thailand (B.E. 2540);
- b) to study the roles and responsibilities of the Members of the Parliament;
- c) to study the expectation of the future roles and responsibilities of the Members of the Parliament and the Senator;
- d) to study the trends of people participation and the MP and Senator elections.

Two thousand people throughout the country were selected to be sample. The questionnaires were distributed and had contained six sections. They are 1) general knowledge on the constitution 2) the people opinion on politic and political activities 3) the knowledge and understanding on the roles and responsibilities of the MP 4) the knowledge and understanding on the roles and responsibilities of the Senator 5) the expectation on the roles and responsibilities of MP and the Senator 6) *degree of participation*

The major findings are as follows:

- 1) the general knowledge on the constitution
 - Almost of the respondents have known new constitution (B.E. 2540)
 - Only half of the respondents have known how to procure the Senator
- 2) the people opinion
 - Almost of the respondents agreed that the politic was essential and should take in to consideration or pay more attention.
 - Almost of the respondents always decide to vote personal relation to the candidate.
- 3) the knowledge of the respondents on the roles and responsibilities of MP

- The main roles and responsibilities of MP known by the respondents and most acceptable are honest, and paying attention to their people through out the country.

- The main roles and responsibilities of the Senator known by the respondents and are the most acceptable as the honesty.

4) the expectation on the roles and responsibilities

- people expected their MP practices to the political policies that had been announced during the election campaign.

- people expected their Senator should not involved with all kind of illegal groups.

5) the political participation of the people

- Almost people joined in basic participation such as political news monitoring, and go to pool while others participation was in low level.

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความนำ	1
1.2 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.3 วัตถุประสงค์	2
1.4 วิธีการศึกษา	2
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 ประโยชน์ของการวิจัย	3
1.7 นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 กรอบความคิดเชิงทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 ความนำ	4
2.2 บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	5
2.3 ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	21
2.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน	22
2.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	24
2.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	28
2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	33
2.8 สมมติฐานการวิจัย	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
3.1 ระเบียบวิธีวิจัย	38
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	43

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
4.1 ความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	48
4.2 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ	51
4.3 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	60
4.3.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	61
4.3.2 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามทัศนะของประชาชน	68
4.3.3 สรุปความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	74
4.3.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา	78
4.3.5 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน	87
4.3.6 สรุปความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา	95
4.4 ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	97
4.4.1 ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	97
4.4.2 ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา	105
4.5 การมีส่วนร่วมทางการเมือง	110
4.5.1 การติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหว	110
4.5.2 การมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ	112
4.5.3 การมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกพรรคและลงสมัครเลือกตั้ง	113
4.5.4 การมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ	113
4.6 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	120

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	129
บรรณานุกรม	137
ภาคผนวก	142
แบบสอบถาม	143

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 3.1 จังหวัดและอำเภอตัวอย่าง	40
ตาราง 3.2 ร้อยละผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2539 แยกตามภาค และรายจังหวัดของกลุ่มผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ	41
ตาราง 3.3 สัดส่วนของประชากรตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย	44
ตาราง 3.4 สัดส่วนของประชากรตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามเพศ	44
ตาราง 3.5 สัดส่วนของประชากรตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามอายุ	45
ตาราง 3.6 สัดส่วนของประชากรตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา	45
ตาราง 3.7 สัดส่วนของประชากรตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ จำแนกตามลักษณะอาชีพ	46
ตาราง 3.8 สัดส่วนของประชากรตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ จำแนกตามรายได้	47
ตาราง 4.1 ร้อยละของความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของประชาชน	52
ตาราง 4.2 ร้อยละของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมการเมืองต่างๆ	55
ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมทางการเมือง	59
ตาราง 4.4 ร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค	64
ตาราง 4.5 ร้อยละของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามทัศนะของประชาชน จำแนกตามภาค	69
ตาราง 4.6 ร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งประเทศ	75
ตาราง 4.7 ร้อยละของบทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามทัศนะของประชาชน รวมทั้งประเทศ	77
ตาราง 4.8 ร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค	83
ตาราง 4.9 ร้อยละของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ตามทัศนะของประชาชน จำแนกตามภาค	92
ตาราง 4.10 คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำแนกตามพื้นที่และภาพรวมทั้งประเทศ	101

	หน้า
ตาราง 4.11 คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามพื้นที่และภาพรวมทั้งประเทศ	107
ตาราง 4.12 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมต่าง ๆ จำแนกตามภาค	116
ตาราง 4.13 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมต่าง ๆ จำแนกตามความถี่และภาค	117
ตาราง 4.14 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ จำแนกตามภาค	118
ตาราง 4.15 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่คิดจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต จำแนกตามภาค	119
ตาราง 4.16 ความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กับทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของประชาชน	121
ตาราง 4.17 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	122
ตาราง 4.18 ทัศนคติความเชื่อและค่านิยมทางการเมือง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ	123
ตาราง 4.19 ความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ	125
ตาราง 4.20 ความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กับความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	126
ตาราง 4.21 การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	127

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ระบุไว้ชัดเจนถึงบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไว้ว่าให้ทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลว่าเป็นไปโดยชอบธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทั้งสองฝ่ายทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และประชาชนเองจะต้องมีความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตาม บทบาทหน้าที่และความคาดหวังตามที่บัญญัติไว้ ดังนั้นการศึกษาถึงบทบาทและความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชนจึงเป็นประเด็นที่สำคัญมาก เนื่องจากมีผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการพัฒนาทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยโดยรวม

นอกจากนี้การศึกษาถึงบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะของประชาชน ยังมีส่วนช่วยให้บุคคลและหน่วยงาน สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงบทบาทและความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน โดยส่วนใหญ่ต่อไป รวมถึงการนำผลจากการวิจัยนี้ไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านการ สร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในทิศทาง ที่ถูกต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต่อไป

1.2 ความสำคัญและที่มา

การศึกษารoles and responsibilities of members of parliament and senate according to the constitution of Thailand, B.E. 2540 is a study about an important issue, that is, the roles and responsibilities of members of parliament and senate according to the constitution of Thailand, B.E. 2540. It is a study about an important issue, that is, the roles and responsibilities of members of parliament and senate according to the constitution of Thailand, B.E. 2540. It is a study about an important issue, that is, the roles and responsibilities of members of parliament and senate according to the constitution of Thailand, B.E. 2540.

ฉบับเดิมค่อนข้างมาก และปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา ก็คือ การเกิดความสับสน และมีความเข้าใจผิด ในการตีความถึงอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทั้งในส่วนที่เป็น ภาคสื่อมวลชนและประชาชนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาถึงบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน ในลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ จะทำให้ทราบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญเพียงใด นอกจากนี้ยังจะได้ทราบถึงความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และช่วยให้ทราบถึงแนวโน้มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในอนาคตอันใกล้ด้วย

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
2. เพื่อศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน
3. เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามทัศนะของประชาชนในอนาคต
4. เพื่อศึกษาแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

1.4 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยจะทำการศึกษาจากข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่

- 1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาในด้านต่าง ๆ ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ด้วยแบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูลภาคสนามจะได้ทำการทดสอบแบบสอบถาม (Pretest) และปรับปรุงแบบสอบถาม เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วจะดำเนินการคัดเลือกพนักงานเก็บข้อมูล พร้อมทั้งจะได้ดำเนินการอบรมพนักงานเก็บข้อมูลให้ทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และแนวทางปฏิบัติงานในภาคสนาม เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้จะทำการศึกษาในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม ลำพูน อุตรดิตถ์ มุกดาหาร ขอนแก่น ชัยนาท ชลบุรี สุราษฎร์ธานี และพัทลุง โดยที่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด

1.6 ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตย ในด้านบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
2. นำไปสู่แนวทางในการสร้างแนวปฏิบัติหรือวิธีการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการตรวจสอบของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
3. เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย ตลอดจนอนาคตภาพทางการเมืองไทย

1.7 นิยามศัพท์

บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในการศึกษาครั้งนี้มี 2 ประเด็น คือ

- ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540
- ตามทัศนะของประชาชน.

บทที่ 2

กรอบความคิดเชิงทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความนำ

การศึกษา “บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนคติของประชาชน” นี้ เป็นการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่จัดได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญมากที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประเทศไทย โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการปฏิรูปการเมือง การปกครองหลายประการในสังคมการเมืองไทย อันนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และการได้มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยที่บทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา : 2541) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไว้ อันได้แก่บทบาททางนิติบัญญัติและการตรวจสอบควบคุมการบริหารของรัฐเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้ก่อน

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องใน 4 ประเด็นหลัก คือ

- 1) บทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 2) ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ทัศนคติ และความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
- 3) การศึกษาถึงแนวโน้มของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และ

4) การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบุคคลในด้านภูมิหลัง ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนและความรู้ความเข้าใจนี้จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

2.2 บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภากฎหมายฉบับใหม่ โดยแนวทางในการศึกษาผู้วิจัยเน้นถึงการศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งศึกษาทัศนคติ ค่านิยม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.2.1 บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลที่ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใดก็ตามก็จะมีอำนาจหน้าที่หลักอยู่ 2 ประการ คือ การตรากฎหมายและการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ เศรษฐพร คูศิริพิทักษ์, 2518) นอกจากนี้ในการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังพิจารณาผ่านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและอำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นสถาบันทางการเมือง ซึ่ง บุญเรือง บุรศักดิ์ และบังอร มาลาศรี (2529) ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่หลัก ๆ และสำคัญ ทั้ง 2 ประการ ไว้ดังนี้

ประการแรก คือ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มี 3 ประการ คือ 1) การจัดทำกฎหมาย 2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และ 3) การให้ความเห็นชอบ โดยอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเป็นสถาบันเดียวที่มีหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย แม้รัฐธรรมนูญจะให้สิทธิในการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก่ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารก็ตามโดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ การแสดงบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติจึงเป็นวิธีการควบคุมรัฐบาลที่สำคัญต่อการบริหารประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่รัฐบาลได้แถลงไว้ การเสนอร่างพระราชบัญญัติย่อมมีผลในการกำหนดนโยบายหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายโดยตรง

ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนหรือพรรคการเมืองแต่ละพรรคสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองภายใต้ระบบรัฐสภา ซึ่งสิทธิการเสนอร่างพระราชบัญญัติในแต่ละสมัยสามารถกระทำได้ต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้บังคับในขณะนั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ที่กำหนดให้ทั้งฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี) และฝ่ายนิติบัญญัติ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) เป็นผู้ที่มีสิทธิเริ่มในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ กระบวนการตราพระราชบัญญัตินั้นเริ่มตั้งแต่ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติไปจนถึงการประกาศใช้เป็นกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ 1) การเสนอร่างพระราชบัญญัติ 2) การพิจารณาโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3) การพิจารณาโดยวุฒิสภา โดยพระราชบัญญัติ หมายถึง กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ซึ่งข้อกำหนดนี้เห็นได้ว่า **ประชาชนไม่มีสิทธิที่จะเสนอพระราชบัญญัติได้ตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม**

ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประชาชนมีสิทธิเสนอกฎหมาย รวมทั้งการแต่งตั้งถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงได้ โดยในประเด็นของการมีสิทธิเสนอกฎหมายตามมาตรา 170 ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่า 50,000 คน เพื่อขอให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพและนโยบายของรัฐได้ (อมร รัชกาลสัจย์ 2541:17) ซึ่งจากประเด็นเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ การลดบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการมีสิทธิที่จะออกกฎหมายได้เพียงฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเองก็ต้องพึงระวังในการออกกฎหมายแต่ละฉบับที่จะมีผลขัดต่อเจตนารมณ์ความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังเชื้อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านองค์กรอื่น ๆ เช่น ศาลปกครอง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเป็นสมาชิกวุฒิสภาเอง ดังนั้น บทบาท ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการออกกฎหมายจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญต่อการพิจารณาการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีบทบาทในการออกกฎหมายและการบริหารราชการที่เป็นไปเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และให้ประชาชนตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลสำหรับการพิจารณา พระราชบัญญัตินั้นเป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ซึ่งอำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทาง

รัฐสภา อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการทางศาล โดยได้นำเอาหลักการ
แบ่งแยกอำนาจ และหลักการถ่วงดุลย์อำนาจมาใช้บังคับอย่างผสมผสานกลมกลืนกัน ทำให้รัฐสภา
ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและคณะรัฐมนตรีผู้ใช้อำนาจบริหารมีความสัมพันธ์กัน และในขณะเดียวกัน
ก็ก่อให้เกิดการถ่วงดุลย์อำนาจซึ่งกันและกัน ทำให้อำนาจอธิปไตยไม่ตกอยู่กับผู้ใช้อำนาจฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ การถ่วงดุลย์นั้นเป็นการให้ผู้ใช้อำนาจแต่ละฝ่ายดำเนินการควบคุมและ
แทรกแซงซึ่งกันและกัน โดยให้รัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
ของรัฐบาล ในการนี้รัฐสภามีอำนาจตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้
มีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เมื่อเห็นว่ารัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี
กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร และตั้งคณะกรรมการดำเนินการดำเนินกิจการของสภาได้เช่นกัน โดยให้
คณะรัฐมนตรีมีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาเพื่อพิจารณา มีสิทธิที่จะเข้าประชุมสภา
และชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่สภาพิจารณา

รัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เครื่องมือที่ใช้ใน
การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายนิติบัญญัติมีหลายอย่างด้วยกัน ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม
การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ
ตลอดจนการตั้งกรรมการเพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุม
นั้น ได้แก่

- การตั้งกระทู้ถาม กระทู้ถาม เป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่สมาชิกรัฐสภาใช้ในการ
การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน อันจะทำให้สมาชิกรัฐสภาเองมีความสนใจในปัญหา
ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นกับประชาชนจนต้องตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้น
ให้รัฐบาลและรัฐมนตรีสนใจในการบริหารราชการแผ่นดิน

- การเสนอญัตติเพื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี
เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายนิติบัญญัติ
โดยการเสนอญัตติเพื่อขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เป็นวิธีการ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีหรือ
รัฐบาล โดยการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร เข้าชื่อกันเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี
เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

- คณะกรรมการ สภาผู้แทนราษฎรมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อ
ทำหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณารายละเอียด ศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ หรือเรื่องที่สภา

มอบหมายให้ดำเนินการ คณะกรรมาธิการที่ตั้งขึ้นมานี้สามารถติดตามผลการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือของสภาที่จะได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากการพิจารณาเรื่องราวที่ร้องเรียนมาโดยผ่านทางคณะกรรมาธิการชุดต่าง ๆ

- การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลำดับต่อไป เป็นหน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหารในด้านการใช้จ่ายเงินของแผ่นดินว่าได้ใช้จ่ายเงินไปในทางใดบ้าง เงินทุกบาทจะต้องผ่านหรือได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมาธิการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ ซึ่งแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความรู้ความเข้าใจและเอาใจใส่ทางด้านงบประมาณ หน้าที่ของกรรมาธิการงบประมาณชุดนี้จะมีบทบาทมากที่สุดในการควบคุมรายรับรายจ่ายในการพัฒนาและบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลว่าได้ใช้จ่ายไปในทางใดบ้าง ซึ่งงบประมาณแผ่นดินคือ แผนการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล ซึ่งแสดงถึงโครงการการดำเนินงานทั้งหมดของประเทศภายในระยะเวลาหนึ่งแผนนี้รวมถึงประมาณการบริหาร กิจกรรม โครงการและค่าใช้จ่าย ตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง งบประมาณแผ่นดินก็คือ ข่าวสารข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจของรัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งใช้ประกอบการแนวทางในการวางแผนและบริหารนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล

สรุปได้ว่า บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบ่งได้เป็น 1) บทบาทในทางนิติบัญญัติ ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในสภาผู้แทนราษฎร 2) บทบาทในการควบคุมฝ่ายบริหาร ซึ่งหมายถึงการควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาลและกลไกของรัฐในทุกระดับให้ปฏิบัติไปตามตัวบทกฎหมาย และเป็นธรรมแก่สังคมส่วนรวม ซึ่งได้แก่ การตั้งกระทู้ถามรัฐบาล การเสนอญัตติหรือการขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ คณะรัฐมนตรี และการเป็นคณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎร บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาจึงมีหน้าที่กำกับดูแลและสนับสนุนให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจบริหารประเทศให้ตรงต่อความต้องการหรือผลประโยชน์ของประชาชน นอกจากนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังมีบทบาทในการทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชน ซึ่งหมายถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหาได้มีหน้าที่เฉพาะการตอบสนองหรือการให้ความช่วยเหลือราษฎรที่เลือกตนเข้ามาเท่านั้น แต่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนทั้งประเทศด้วย ทั้งนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีการออกไปตรวจเยี่ยมราษฎร เพื่อรับฟังความทุกข์ยากหรือความเดือดร้อนตามท้องที่ต่าง ๆ แล้วเสนอต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อพิจารณาแก้ไข เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับความคาดหวัง

จากรายการว่าจะต้องมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ให้แก่ราษฎร

ประการที่สอง คือ อำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นสถาบันทางการเมือง หน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรที่กระทำในฐานะเป็นสถาบันทางการเมืองนั้นจะมีกว้างขวางมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการของระบบการเมืองของประเทศเป็นสำคัญ หน้าที่อันนี้รวมไปถึงธรรมเนียมและประเพณีที่เคยปฏิบัติมาของสภาผู้แทนราษฎรในอดีตด้วย หน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงกระทำในฐานะที่สภาผู้แทนราษฎรเป็นสถาบันทางการเมืองนั้นอาจมีทั้งหมด 8 ด้าน คือ

1) การให้การศึกษาคณะความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน สภาผู้แทนราษฎรก็เป็นหนึ่งในสถาบันอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในสังคม แต่เป็นการให้ความรู้ที่แคบเข้ามาคือ การเรียนรู้ทางการเมืองและการให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชนให้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง จะทำให้ประชาชนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล โดยพยุภคสมชกุงให้ประชาชนสนใจการเมือง เพื่อรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองให้ดีขึ้น การให้การศึกษาด้านการเมือง การปกครองแก่ประชาชนนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจทำได้โดยพูดคุยเล่าให้ประชาชนฟังถึงหลักเกณฑ์ของกฎดำเนินการทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเมื่อมีโอกาสอำนวย

2) หน้าที่ในการเป็นตัวแทน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องให้ความสำคัญของการเป็นตัวแทนประชาชนโดยส่วนรวมซึ่งก็คือ การสร้างความชอบธรรมให้กับบทบาทของผู้แทนในการสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านวัฒนธรรมและผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนทุกคน รู้สึกถึงความเป็นผู้แทนของพวกเขาทุก ๆ คน

3) การสรรหาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง การสรรหาบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น การเลือกนายกรัฐมนตรีนั้นถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสำคัญต่อเรื่องนี้มาก ในกรณีที่มีการข่าวเสียงหาบุคคลผู้สมควรจะมาดำรงตำแหน่งอันสำคัญ คือ นายกรัฐมนตรีซึ่งถือว่าเป็นประมุขของฝ่ายบริหาร และการแต่งตั้งคณะกรรมการคณะต่าง ๆ ของสภา เป็นต้น บทบาทเหล่านี้จะกระตุ้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มีความรู้สึกว่าเป็นผู้แทนราษฎรของปวงชนในการที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

4) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้แทนราษฎรมีหน้าที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนให้ฝ่ายบริหาร และฝ่ายต่าง ๆ ได้รับรู้และดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง เป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมือง

๖) **หน้าที่ในการเป็นจุดศูนย์กลางของการแสวงหอกิจผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ** หน้าที่นี้มีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่ในการเป็นตัวแทน กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าผลประโยชน์มักจะอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งและสภาพของสังคมและการเมืองยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ ความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ก็เนื่องมาจากการจัดสรรทรัพยากรไปสู่กลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

6) **เผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตย** โดยวิธีการโฆษณาและชักจูงให้ราษฎรสนใจการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ และความสำนึกทางการเมืองอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง

7) **สนใจปัญหาเฉพาะหน้า** ถือเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนที่จะต้องคอยให้ความสนใจและติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ

8) **เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติ** หน้าที่ในการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติและการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความศรัทธาอันตั้งงามต่อประชาชน การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

2.2.2 บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการขึ้นในสังคมการเมืองไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่มากขึ้น กล่าวคือ มีการปรับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น การมีองค์กรใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอีกหลายองค์กร เป็นต้น สิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ การที่สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งแทนการแต่งตั้งดังที่เคยมีมา (สถาบันพระปกเกล้า, 2543 : คำนำ) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภารวมถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา มีผลทำให้วุฒิสภาเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเมือง รัฐธรรมนูญได้กำหนดองค์ประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่ ไว้เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาเป็น "ผู้พิทักษ์กฎหมายและความถูกต้อง" ยิ่งวุฒิสภาชุดแรกและสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกแล้วยิ่งมีความสำคัญมาก เพราะองค์กรใดจะมีจิตวิญญาณและจรรยาบรรณตลอดจนธรรมเนียมปฏิบัติได้ล้วนแล้วแต่เกิดจากจุดเริ่มต้นทั้งสิ้น

(บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2543:30) ซึ่ง บัทมา สุขกำบัง (2543:30-69) ได้สรุปบทบาทหน้าที่หลักของวุฒิสมาชิกในการเป็น "สภาตรวจสอบ" และ "สภาถ่วงดุล" โดยบทบาทอำนาจหน้าที่ในการเป็น "สภาถ่วงดุล" เป็นบทบาทอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับที่เคยมีมาแล้วตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่าน ๆ มา ส่วนบทบาทอำนาจหน้าที่ในการเป็น "สภาตรวจสอบ" นั้น เป็นบทบาทอำนาจหน้าที่ใหม่ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นบทบาทอำนาจหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยทั้งระบบ โดยบทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านนิติบัญญัติ ด้านควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ ด้านการพิจารณาถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ด้านการเป็นกรรมการหรือผู้ตัดสิน ด้านการเป็นผู้แทนของประชาชน และด้านการพิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านนิติบัญญัติ

วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ 3 ประการ ได้แก่ ถ่วงดุลกฎหมาย พิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด และเสนอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาหรือข้อบังคับการประชุมรัฐสภา โดยในด้านถ่วงดุลกฎหมาย วุฒิสมาชิกมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 174, 176 และ 180 ในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการพิจารณาถ่วงดุลกฎหมาย คือ การกำหนดเวลาพิจารณา ขั้นตอนพิจารณา และผลการพิจารณาที่มี 3 กรณี คือ 1) เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรแล้วประกาศเป็นกฎหมายต่อไป 2) ไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรยับยั้ง และ 3) เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม ในกรณีนี้ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับสมาชิกวุฒิสภา กระบวนการพิจารณาจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมกัน โดยแต่ละสภามีจำนวนกรรมการเท่ากัน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดจำนวนกรรมการ เมื่อคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานพร้อมความเห็นเสนอต่อสภาทั้งสองพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากมีการยับยั้ง แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรยืนยันอำนาจในการพิจารณาอนุมัติร่างกฎหมาย และลงมติยืนยันด้วยคะแนนเสียงมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

2. ด้านควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน

วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในด้านควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งสามารถกระทำได้ในหลายด้าน คือ

1) ตั้งกระทู้ถาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 183 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่รับผิดชอบได้ แต่รัฐมนตรีมีสิทธิไม่ตอบ หากคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือผลประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

2) อภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ 3 กรณีดังนี้

อภิปรายทั่วไป กรณีคณะรัฐมนตรีแถลง ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2534 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน และให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิอภิปรายซักถามได้ ซึ่งสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิอภิปรายทั่วไป ภายหลังจากแถลงนโยบายของรัฐบาลได้เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยที่การอภิปรายทั่วไปนี้ไม่มีการลงมติไม่ไว้วางใจแต่อย่างใด

อภิปรายทั่วไป กรณีวุฒิสภาต้องการให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 187 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติได้

อภิปรายทั่วไป กรณีคณะรัฐมนตรีมีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ต้องการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 213 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีขอรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน โดยนายกรัฐมนตรีแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติก็ได้

3. ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการ

แต่งตั้ง "คณะกรรมการสามัญ" (Standing Committee) และ "คณะกรรมการวิสามัญ" (Special Committee) เพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา ตามมาตรา 189

แต่งตั้ง "คณะกรรมการสามัญ" เพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ ตามมาตรา 135

4. ด้านการเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้วุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ โดยให้วุฒิสภาสสามารถแต่งตั้ง "คณะกรรมการสามัญ" เพื่อตรวจสอบประวัติ และความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ ได้ตามมาตรา 135 ซึ่งองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ ที่วุฒิสภามีอำนาจในการเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ มีดังนี้ (1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 136 (2) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 196 (3) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 199 (4) คณะกรรมการศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 255 (5) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน ในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 274 (3) (6) ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 277 วรรค 2 (7) ประธานศาลปกครองสูงสุด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 278 (8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน ในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง (ก.ศป.) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 279 วรรค 1(3) (9) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 297 วรรค 1 และ 2 (อนุโลมใช้ มาตรา 257 และ 258) (10) เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 302 วรรค 2 (11) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 312 วรรค 2 (12) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540 มาตรา 312 วรรค 4 (13) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนในคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 (14) เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พุทธศักราช 2542 มาตรา 42

5. ด้านการพิจารณาถอดถอนข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ มีขั้นตอน วิธีการถอดถอน

การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง วุฒิสภามีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีฐานะเป็น "สภาตรวจสอบ" มีอำนาจในการพิจารณาและมีมติถอดถอนข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ ออกจากตำแหน่ง ซึ่งหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการถอดถอนที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2541 นั้นถือได้ว่าเป็นหลักการที่สอดคล้องกับหลักการสากล ซึ่งกำหนดให้มีการแบ่งแยกองค์กรที่ริเริ่มเสนอให้มีการพิจารณาถอดถอน องค์กรพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริง และองค์กรวินิจฉัยชี้ขาดออกจากกัน กล่าวคือ

(1) องค์กรที่มีอำนาจในการริเริ่มเสนอให้มีการพิจารณาถอดถอน ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน หรือผู้เสียหายจากการกระทำผิด

(2) องค์กรที่มีอำนาจในการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.)

(3) องค์กรที่มีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงและลงมติถอดถอน ได้แก่ วุฒิสภา

ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ที่วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 303 – มาตรา 306 มีดังนี้ 1) นายกรัฐมนตรี 2) รัฐมนตรี 3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4) สมาชิกวุฒิสภา 5) ประธานศาลฎีกา 6) ประธานศาลรัฐธรรมนูญ 7) ประธานศาลปกครองสูงสุด 8) อัยการสูงสุด 9) กรรมการการเลือกตั้ง 10) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา 11) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 12) กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน 13) รองประธานศาลฎีกา 14) รองประธานศาลปกครองสูงสุด 15) หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร 16) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

6. ด้านการเป็นกรรมการหรือผู้ตัดสิน

(1) ให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร โดยที่คะแนนเสียงไม่เห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 173

(2) ให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือถูกยุบ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 178 วรรค 2

7. ด้านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ

การพิจารณาและให้ความเห็นชอบของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 แบ่งแยกออกเป็น 2 ฐานะ ได้แก่ 1. ฐานะในรัฐสภาพิจารณาและให้ความเห็นชอบในด้านต่างๆ เช่น ในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ปฏิญาณตนก่อนเข้ารับหน้าที่ เป็นต้น ซึ่งเป็นบทบาทตาม สว.เดิม 2) ในฐานะวุฒิสภาซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปตาม สว.เดิม 2.1) ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือถูกยุบ ในการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ปฏิญาณตนก่อนเข้ารับหน้าที่รับทราบการแก้ไขกฎมณเฑียรบาล ว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ รับทราบและให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ และให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม ตามมาตรา 168(1) 2.2) ตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ตามมาตรา 191 2.3) ประธานวุฒิสภาให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติ ตามมาตรา 214 2.4) เสนอให้มีการตรวจสอบว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ตามมาตรา 96 2.5) ประธานวุฒิสภาต้องจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกดังกล่าวไว้ในที่ที่ประชาชนอาจเข้าไปตรวจสอบได้ ตามมาตรา 156 วรรค 3

8. ด้านการเป็นผู้แทนของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 121 และมาตรา 122 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากกรรมาธิการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยใช้เขตจังหวัดเป็น

เขตเลือกตั้ง ทำให้สมาชิกวุฒิสภามีฐานะเป็นผู้แทนของประชาชนในเขตเลือกตั้ง คือ จังหวัด และรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองฐานะของสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวไว้ในมาตรา 149

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย"

อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการในการเป็นผู้แทนปวงชน ในเรื่องเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในเขตเลือกตั้งไว้ แต่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้

(1) ให้ประชาชนเสนอคำร้องเรียนต่อสมาชิกวุฒิสภาได้ เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภานำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 21 หรือหากคณะกรรมการสิทธิการสอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใด และเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้ส่งเรื่องนั้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแจ้งผลการดำเนินการเบื้องต้นต่อคณะกรรมการสิทธิการตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 22

(2) วุฒิสภารับรายงานจากผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรณีที่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น ไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 31 หรือรายงานประจำปีของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ภายในเดือนมีนาคมของทุกปี) หรือรายงานเป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 33

สมาชิกวุฒิสภาเป็นสถาบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก อมร รัชศาสตร์ (2541: 107-120) ได้สรุปบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาใหม่ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1) **องค์ประกอบ** มาตรา 121 กำหนดให้วุฒิสภามีสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรง นับเป็นครั้งแรกของไทยและกำหนดจำนวนสมาชิกคงที่ 200 คน ซึ่งเป็นแบบที่ประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ใช้อยู่ แต่วิธีคิดจำนวนสมาชิกอยู่ในเกณฑ์ใหม่ สำหรับไทยและค่อนข้างใหม่สำหรับทางสากล คือ มาตรา 122 ให้ใช้จำนวนประชากรเป็นฐานหลักและจังหวัดเป็นฐานรอง คือ นำจำนวน 200 ไปหารประชากรของประเทศแล้วใช้เป็นฐานคำนวณจำนวนสมาชิกวุฒิสภา 1 คน

อย่างไรก็ดี ต้องให้จังหวัดที่มีพลเมืองต่ำกว่าเกณฑ์นั้นได้สมาชิก 1 คนไว้ก่อน ต่อจากนั้น จึงคำนวณส่วนนี้เพิ่มตามจำนวนเต็มและจำนวนเศษเศษสูงไปหาต่ำตามลำดับจนได้สมาชิกครบ 200 คน วิธีนี้เหมือนกับวิธีการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งเขตละคน ในรัฐธรรมนูญใหม่

2) **วิธีออกเสียงเลือกสมาชิกวุฒิสภา** แตกต่างกับวิธีเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งหมดที่เคยมีมา คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครได้เพียงคนเดียว แม้จังหวัดนี้ จะมีสมาชิกวุฒิสภาได้หลายคน เช่น กรุงเทพมหานคร มีสมาชิกวุฒิสภาได้ 19 คน ผู้ลงคะแนนเสียง ก็ลงได้คนเดียว ส่วนผู้ที่จะได้รับเลือกคือคนที่ได้คะแนนสูงสุดลงไปตามลำดับจนครบจำนวน (มาตรา 123) วิธีนี้คล้ายกับวิธีเลือกผู้แทนราษฎรของญี่ปุ่นแบบเก่าที่เลิกไปแล้ว

3) **คุณสมบัติสมาชิกวุฒิสภา** แม้คุณสมบัติส่วนใหญ่จะเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่มีลักษณะพิเศษแตกต่างกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยและสมาชิกวุฒิสภาทั่วไปทั้งโลก ตรงที่ (1) ห้ามมิให้เป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง (2) ห้ามมิให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเพิ่งพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เกินหนึ่งปี (3) ห้ามผู้ที่เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญชุดก่อนนี้มาสมัครอีกเพราะ ต้องการให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาเพียงสมัยเดียว วาระ 6 ปี จึงห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งในสมัยถัดไป ให้อายุเวลาจนมีการเลือกตั้งครั้งหลัง ๆ จึงสมัครได้ (ตามมาตรา 126(1), (2), (3))

4) **วิธีเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา** เป็นมาตราที่แปลกใหม่ที่สุดในโลกการเมือง คือ มีการห้ามมิให้ผู้สมัครหรือพรรคพวกไปหาเสียงเอง จะทำได้เฉพาะเมื่อรัฐจัดดำเนินการ แนะนำตัว ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือกำหนดข้อผ่อนผันให้เท่านั้น (มาตรา 129 และมาตรา 326 (5))

ที่กำหนดไว้เช่นนี้ด้วยเหตุผล 5 ประการ คือ (1) ไม่ต้องการให้ผู้ให้สมัครสมาชิกวุฒิสภาลงทุนหาเสียงเลย จะให้เวลานำให้ผู้อื่นไปหาเสียงให้ก็ได้ไม่ได้จะได้ไม่ต้องคิดอ่านถนอมทุน (2) รัฐจะดำเนินการหาเสียงให้ทั้งหมดโดยให้ถือว่าการแนะนำตัวเท่านั้นไม่ใช่หาเสียง (3) อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภามีจำกัด ไม่สามารถริเริ่มออกกฎหมายหรือควบคุมการบริหารราชการของรัฐ ตลอดจนไม่สังกัดพรรคการเมือง ดังนั้น จึงไม่มีประเด็นจะให้หาเสียงเลย (4) ไม่ประสงค์ให้ผูกพันกับประชาชนให้จังหวัดมาก จึงห้ามหาเสียงในลักษณะให้สัญญาว่าจะช่วยทำสิ่งใด ๆ ให้จังหวัดนั้น ๆ และ (5) ให้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระ ไม่ต้องผูกพันกับพรรค รัฐบาล หรือประชาชนในจังหวัด แต่ให้เป็นตัวแทนของจังหวัดเพื่อความหลากหลาย

สิ่งที่ต้องเฝ้าดูกันต่อไปว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะดำเนินการเลือกตั้งอย่างไรจึงจะดึงดูดประชาชนให้มาลงคะแนนเสียงได้ แม้จะระบุว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนแล้วก็ตาม ส่วนความต้องการมิให้ผู้สมัครต้องลงทุนนั้นก็เป็นไปได้ว่าจะมีคนแห่มาสมัครมากมาย เพราะจะเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตัวเองฟรี จึงคิดว่าจะต้องเก็บเงินประกันค่าสมัครสูง ถ้าได้คะแนนเสียงน้อยจะถูกริบเงินประกัน

5) อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาโฉมใหม่ วุฒิสภาคงมีหน้าที่ส่วนหนึ่งเท่ากับวุฒิสภาเก่า คือ (1) กลั่นกรองและยับยั้งร่างกฎหมายที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎร (2) ตั้งกระทู้ถามตามมาตรา 183 ให้รัฐมนตรีตอบในราชกิจจานุเบกษา อันเป็นหน้าที่คอยควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะรัฐมนตรีอาจไม่ตอบ หรือตอบล่าช้า และไม่มีผลกระทบกระเทือนฐานะของรัฐบาล (3) ร่วมในการเปิดอภิปรายทั่วไปเมื่อรัฐบาลขอรับฟังความคิดเห็นโดยไม่ลงมติ ตามมาตรา 213 (4) อำนาจหน้าที่ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา (มีหลายกรณี)

นอกจากนี้วุฒิสภาใหม่จะมีอำนาจและหน้าที่อีกถึง 34 ประการ แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชน มีดังนี้

(1) สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย (มาตรา 149) และวุฒิสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน (มาตรา 182)

(2) ประธานวุฒิสภาต้องจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกดังกล่าวไว้ในที่ที่ประชาชนอาจเข้าไปตรวจสอบได้ เว้นแต่เป็นการลงคะแนนลับ (มาตรา 156 วรรค 3)

(3) การออกเสียงลงคะแนนเสียง หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใด ต้องกระทำเป็นลับ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และสมาชิกย่อมมีอิสระ และไม่ถูกผูกพันโดยมติของพรรคการเมืองหรืออาณัติอื่นใด (มาตรา 156 วรรค 4)

(4) วุฒิสภาสามารถประชุมได้แม้ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ในกรณีต่อไปนี้ (มาตรา 168)

- เมื่อต้องทำหน้าที่รัฐสภาในการดำเนินการเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์
- การประชุมที่ให้วุฒิสภามีหน้าที่เลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ
- การประชุมที่ให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

(5) การประชุมร่วมกันกับสภาผู้แทนราษฎร เพื่อมีมติสำหรับร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หรือร่างเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ และสภาผู้แทนราษฎรไม่ให้ความเห็นชอบ โดยมีคะแนนเสียงไม่เห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด (มาตรา 173)

(6) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 อาจเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยว่า การเสนอการแปรญัตติหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย (มาตรา 180 ว. 6 และ 7)

(7) สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี (แต่ไม่มีสิทธิตั้งกระทู้สด) (มาตรา 184)

(8) สมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติได้ แต่สมัยประชุมหนึ่งจะกระทำได้เพียงครั้งเดียว (มาตรา 187)

(9) ประธานวุฒิสภาอาจให้คำปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรีในการดำเนินการให้มีการออกเสียงประชามติในกิจการใดที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน (มาตรา 215)

(10) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 มีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อดำเนินการให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดนั้นมีได้เป็นไปตามเงื่อนไขในการพระราชกำหนดไว้ในมาตรา 218 วรรค 1 (อันได้แก่ เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ) (มาตรา 219)

(11) อำนาจในการถอดถอนบุคคล ดังต่อไปนี้ (มาตรา 303-306)

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รัฐมนตรี
- (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (4) สมาชิกวุฒิสภา
- (5) ประธานศาลฎีกา
- (6) ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
- (7) ประธานศาลปกครองสูงสุด

- (8) อัยการสูงสุด
- (9) กรรมการการเลือกตั้ง
- (10) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- (11) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- (12) กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- (13) ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการหรือผู้ดำรงตำแหน่ง ระดับสูง ตามที่จะกำหนดในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

นอกจากนี้ อำนาจและหน้าที่ของวุฒิสภาแบบใหม่ที่นำมาสรุปข้างต้นนี้ มีส่วนสำคัญที่สุดอยู่ 2 เรื่อง คือ อำนาจในการแต่งตั้ง และการถอดถอนบุคคลากรระดับสูง ซึ่งมีข้อควรพิจารณาดังนี้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

1. **อำนาจแต่งตั้งของวุฒิสภาใหม่** อำนาจที่สำคัญและจะมีผลต่อประเทศชาติ คือ อำนาจในการพิจารณาถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ในการแต่งตั้งบุคคลากรระดับสูงของประเทศในองค์กรตามรัฐธรรมนูญทุกองค์กร คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา 136) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (มาตรา 196) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา 199) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 255) การตั้งผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 274(3)) การตั้งผู้ทรงคุณวุฒิในศาลปกครองสูงสุด (มาตรา 277 วรรค 2) กรรมการและเลขาธิการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา 297 มาตรา 302 วรรค 3) กรรมการและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (มาตรา 312)

บุคลากรเหล่านี้มีวิธีการคัดเลือก การสรรหาต่างกันแต่ผลที่สุดต้องส่งมาให้วุฒิสภาพิจารณาเลือกตั้ง แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือความเห็นชอบ ซึ่งวุฒิสภาต้องตั้ง **คณะกรรมการ** ขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อ โดยต้องรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นเพื่อรายงานต่อวุฒิสภาประกอบการพิจารณา (มาตรา 135)

2. **อำนาจถอดถอนของวุฒิสภาใหม่** เป็นอำนาจที่สำคัญควบคู่กับอำนาจแต่งตั้ง โดยใช้รัฐธรรมนูญใหม่ มาตรา 307 คือ กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนบุคคลากรระดับสูงที่ตนให้ความยินยอมในขณะแต่งตั้งและบุคคลสำคัญอื่น ๆ ตาม มาตรา 303 นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา อัยการ ผู้พิพากษา ตุลาการข้าราชการระดับสูง ออกจากตำแหน่งได้เมื่อมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกตีส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อหน้าที่ในการยุติธรรมหรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง

รัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่งในสี่ หรือประชาชนห้าหมื่นคน (มาตรา 304) สมาชิกวุฒิสภาหนึ่งในสี่ขอให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาด้วยกัน (มาตรา 304 วรรคสอง) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งในสี่ร้องว่ากรรมการ ป.ป.ช. ขาดความเที่ยงธรรม จึงไต่ถามในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์เสื่อมต่อเกียรติศักดิ์ (มาตรา 299)

2.3 ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นเรื่องใหม่ต่อประชาชน ทำให้ความรู้ความเข้าใจของประชาชนมีน้อย และเป็นครั้งแรกที่ประชาชนได้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ผลงานวิจัยในการวัดความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการเลือกตั้งวุฒิสภาจึงไม่ปรากฏ ได้มีการศึกษาถึงบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทเพียงในด้านแก้ไขปัญหาของประชาชนและท้องถิ่นเท่านั้น ส่วนบทบาทอื่น ๆ ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจน้อยมาก ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ (2540) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในด้านแก้ไขปัญหาท้องถิ่น การดูแลทุกข์สุขของประชาชน การพัฒนาความเจริญในท้องถิ่นและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวต่อบทบาทหน้าที่อื่น ๆ ประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ นอกจากนี้ได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คือ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล และสร้างความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยในทางปฏิบัติให้แก่ประชาชน

สุนันท์ ชังเกิดโชค.(2529) ได้ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนมีลักษณะผิวเผินรู้แต่เพียงว่าผู้แทนราษฎรมีหน้าที่เป็นตัวแทน สะท้อนผลประโยชน์และความเดือดร้อนแทนตน และความรู้ความเข้าใจทางด้านบทบาทหน้าที่ของผู้แทนราษฎรไม่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่นเดียวกับ ชัยวัฒน์ รัฐขจร (2522) นอกจากนี้ยังพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับตัวแปรภูมิหลัง อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ คือ เพศชายมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าเพศหญิง ประชาชนที่มีอายุน้อย การศึกษาสูง อาชีพข้าราชการ ค้าขาย และผู้ที่มีรายได้สูง จะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการออกกฎหมายและควบคุมการทำงานของรัฐบาลมากกว่า กลุ่มอื่น ๆ

2.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีหลายปัจจัยด้วยกัน คือ ตัวแปรภูมิหลัง เพศ อายุ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ และรายได้ ตัวแปรจากสภาพแวดล้อม คือ ลักษณะปัจเจกบุคคล สภาพแวดล้อมในครอบครัว ความสนใจทางการเมือง และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากการศึกษานานาชาติและบทความ อาจสรุปความสัมพันธ์ได้ดังนี้ คือ

- เพศชาย จะมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าเพศหญิงในด้านความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (ชัยวัฒน์ รัฐขจร, 2522) และมีความเข้าใจในหน้าที่ของวุฒิสภามากกว่าเพศหญิง (ประสิทธิ์ ตุลยากร, 2539)

- อายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย Milbrath (1977) โดยเฉพาะในวัยกลางคนจะมีความเข้าใจทางการเมืองมากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยเยาว์กว่า Converse, 1976 กล่าวถึงผู้ที่มีอายุมีกิจกรรมทางการเมือง และมีความสนใจมากกว่าจึงไปออกเสียง เขียนร้องเรียน รณรงค์ วิพากวิจารณ์การเมือง มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยที่ด้อยประสบการณ์ แต่มีผลงานวิจัยของไทย (สุนันท์ อังเกิดโชค, 2529) ได้ศึกษาว่า ผู้ที่มีอายุน้อยมีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่า

- การศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้และความเข้าใจทางการเมืองและบทบาทของหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การศึกษา Lipset, (1963) พบว่าประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยมาก เช่น ทางตะวันตก เอเชีย (ญี่ปุ่น, ฟิลิปปินส์) ประชาชนมีการศึกษาสูง จะมีความรู้ความเข้าใจและสนใจทางการเมือง Wolfinger และ Rosenstone (1980) กล่าวว่า การศึกษาทำให้ได้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น และทำให้คุ้นเคยกับทักษะและการเรียนรู้ทางการเมือง การไปโรงเรียน เพิ่มความรู้ความเข้าใจสามารถทำงานที่ซับซ้อน สิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เช่น เรื่องการเมืองได้ ทักษะการวิจัย

ค้นคว้า การเขียน การพูด จะถูกพัฒนาขึ้น โดยการศึกษช่วยให้ประชาชนสามารถต่อรอง เรียกร้องและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น

- **ฐานะทางเศรษฐกิจ** เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจ สุจิต บุญบงการ (2521) อ้างใน ปิยะนุช เงินคล้าย) ได้ศึกษาการเมืองและการปกครองเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีส่วนทำให้ประชาชนมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า นอกจากนี้ สุนันท์ อังเกิดโชค (2529) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ การงานที่มั่นคง เช่น อาชีพข้าราชการ ค้าขาย และผู้ที่มีรายได้สูง จะมีความรู้ความเข้าใจต่อ บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงกว่า

- **สภาพแวดล้อมในครอบครัวและสังคม** Milbrath (1977) พบว่า ผู้ที่อยู่ใน ครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หรือมีตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองจะสนใจต่อการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าครอบครัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปลูกฝังและอบรมจากครอบครัว เพื่อนฝูง สถานะอาชีพ สังคม และการศึกษา มีส่วนเป็นตัวกระตุ้นและเปิดโอกาสให้คนมีความรู้คนสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ประชาชนที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า จะเป็นประชาชนที่ให้ความสนใจรับรู้และรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเมือง สูงกว่า

- **การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร** เป็นปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทและความรับผิดชอบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ประสิทธิ์ ตุลยากร (2539) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารทางสถานศึกษา วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ทำให้นักศึกษาสถาบันราชภัฏมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองมากขึ้น และอยากให้รัฐเผยแพร่ความรู้ในทุก ๆ ด้านทางการเมืองและการปกครอง Milbrath (1977) กล่าวว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ จะกระตุ้นให้คนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541:15) ได้พูดถึงความสำคัญของการได้รับข้อมูลข่าวสารว่าชุมชนที่ขาดสื่อสารมวลชนหรือประชาชนยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา นโยบายที่ยุ่ยกกซับซ้อนแล้ว การเมืองที่เป็นทางการยิ่งอยู่ไกลตัวเขามากเท่านั้น บุญหัน ดอกโธสง (2531) กล่าวว่า การพัฒนาประชาธิปไตยนั้นจะต้องใช้สื่อที่มีอยู่ในชาติทั้งหมด เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รวมทั้ง การแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาธิปไตย

จากการศึกษาจากกล่าวได้ว่า ความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของประชาชนและต่อตัวแทนของประชาชนเอง คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ได้นำมาใช้ในการเลือกตั้ง มีความสำคัญอย่างยิ่ง ตัว

แปรหรือปัจจัยที่ทำการศึกษาดังต่าง ๆ มีผลต่อการเรียนรู้และความเข้าใจทางการเมือง การให้ความรู้ความเข้าใจว่าควรคำนึงถึงปัจจัยรูปแบบในการที่จะประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมต่อความสามารถในการรับรู้ของประชาชนในกลุ่มนั้น ๆ จึงจะทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยตามระบอบรัฐธรรมนูญ 2540 มีประสิทธิผลมากขึ้น

2.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเมืองนั้นมีทั้งทางตรงและทางอ้อม และประชาชนจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด และมีลำดับขั้นมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจและความเชื่อทางการเมือง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2538) รวมถึงทัศนคติทางการเมืองของประชาชนเองด้วย สิ่งที่เอื้อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นก็คือ รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และด้วยเหตุที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่นับได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ได้มาจากการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในทุกกลุ่มทั่วประเทศมากที่สุด ดังนั้นจึงส่งผลให้บทบัญญัติของกฎหมายในมาตราต่าง ๆ เช่น ประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในการรักษาสิทธิและการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลด้วย ซึ่ง อมร รักษาสัตย์ (2541:14-21) ได้รวบรวมบทบัญญัติของรัฐที่สะท้อนถึงบทบัญญัติในมาตราต่าง ๆ ที่จะเอื้อประโยชน์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น สรุปได้ว่ามี 2 ด้าน คือ 1) ด้านสิทธิเสรีภาพ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เอื้อให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยเฉพาะการนำไปใช้อ้างเรียกร้องบริการและความคุ้มครองจากรัฐทั้งหมด 14 มาตรา ในลักษณะที่เป็นการให้สิทธิแก่ประชาชน 2) ด้านความเท่าเทียมเสมอภาค ในการได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ดังเช่นประชาชนมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา (มาตรา 78) มีสิทธิในการได้รับการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา 43) มีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นโดยรัฐต้องส่งเสริมประชาชนให้มีส่วนร่วมด้วย (มาตรา 46, 79) ผู้ยากไร้มีชีวิตได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและส่งเสริมให้ อบต. และท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริการทางสาธารณสุข (มาตรา 52) เป็นต้น เห็นได้ว่าตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ รัฐธรรมนูญเองก็เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะเป็นการเอื้อต่อรักษาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้แล้ว รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติกำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐและการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายด้าน คือ การเพิ่มหน้าที่ของรัฐและการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐทำหน้าที่เพิ่มมากขึ้น อาทิ หน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคง ของชาติ (มาตรา 71, 72) การคุ้มครองและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ (มาตรา 73) การส่งเสริมและการมีส่วนร่วมของประชาชน (มาตรา 76) การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น (มาตรา 78) การคุ้มครองเกษตรกร (มาตรา 84) และสหกรณ์ (มาตรา 85) การคุ้มครองผู้ใช้แรงงาน (มาตรา 86) การสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม (มาตรา 87) โดยได้กำหนดมาตรการเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติ 3 ประการ คือ (1) กำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องแถลงนโยบายว่าจะดำเนินการใดให้สอดคล้องกับหน้าที่รัฐธรรมนูญกำหนด และให้รายงานต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง (มาตรา 88) (2) กำหนดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อให้คำแนะนำ ในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม (มาตรา 89) (3) กรณีที่รัฐไม่เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือตรากฎหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน ร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติให้รัฐสภาพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้ (มาตรา 170)

นอกจากที่กล่าวไปแล้วรัฐธรรมนูญยังได้เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองระดับชาติในหลายด้าน คือ (1) การให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้ (มาตรา 170) (2) การให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลทั้งหลาย หรือข้าราชการระดับสูงได้ หากมีพฤติการณ์ส่อทุจริตหรือร้ายฉฉืดปกติ (มาตรา 303, 304) (3) การให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงประชามติในเรื่องที่คณะรัฐมนตรีของปรึกษา (มาตรา 214) (4) การให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งได้หนึ่งคนโดยเท่าเทียมกัน (มาตรา 123) เพิ่มขึ้นจากเดิมที่นายกรัฐมนตรีเสนอชื่อบุคคลเป็นสมาชิกวุฒิสภา

- ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

Robert (1971) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งการลงคะแนนเสียงการเป็น

สมาชิกและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง ร่วมกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมือง หรือร่วมฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของกลุ่มการเมือง ทักษะดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของ McClosky (1968) ที่ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า คือ กิจกรรมต่าง ๆ โดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรืออ้อม ในการเลือกผู้ปกครองประเทศ การกำหนดนโยบายสาธารณะ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตาม ข่าวสาร การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคเงิน และการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และลักษณะความกระตือรือร้นของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง อาจพิจารณาได้จากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ลงคะแนนเสียงตามบัญชี การเขียน และกล่าวสุนทรพจน์ การรณรงค์หาเสียง การแข่งขันกันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

- ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การจัดลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามากนั้น ไม่มีมาตรฐานแน่นอน ขึ้นอยู่กับนักวิชาการผู้จัดจะให้ความสำคัญแก่กิจกรรมใดมากน้อยอย่างไร ซึ่งมีนักวิชาการได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้

Milbrath (1977) ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 14 ระดับ เรียงจากระดับน้อยไปหาระดับมาก ดังนี้

- 1) รับฟังข่าวสารการเมือง
- 2) ออกเสียงลงคะแนน
- 3) ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
- 4) ชักชวนให้ผู้อื่นออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศสนับสนุนให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วไป
- 5) ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- 6) ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
- 7) สนับสนุนด้วยการบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- 8) ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง
- 9) ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
- 10) เป็นสมาชิกพรรค
- 11) มีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค

- 12) ช่วยหาเงินให้พรรค (อุทิศเงินส่วนตัวให้พรรค)
- 13) สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
- 14) เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือรับเลือกตั้ง

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2522) ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 5 ระดับ เรียงจากระดับการมีส่วนร่วมไปหาการมีส่วนร่วมมาก ดังนี้

- 1) ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 2) การร่วมโดยทางอ้อม (เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ หรือดูโทรทัศน์ ในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ถูกปัญหาการเมือง ติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง)
- 3) ช่วยโฆษณาหาเสียง (เช่น ช่วยแจกใบปลิว ช่วยร่างแผนเลือกตั้ง)
- 4) ผู้สมัครรับเลือกตั้ง (บางคนอาจได้ บางคนอาจไม่ได้)
- 5) ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง (เช่น ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี เป็นต้น)

สุรปรีชา ลาภบุญเรือง (2530) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบทออกเป็น 5 ระดับ (เรียงจากน้อยไปหามาก) ดังนี้

- 1) การรับฟังข่าวสารการเมือง ตลอดทั้งข่าวสารทางราชการ
- 2) การออกเสียงลงคะแนน
- 3) ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
- 4) ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
- 5) ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการแสดงออกของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว และกิจกรรมพื้นฐานที่การศึกษาทางด้านการเมืองส่วนใหญ่ นิยมใช้เป็นดัชนี คือ การออกเสียง ลงคะแนน ในการเลือกตั้ง ซึ่งอัตราการเลือกตั้งที่ผ่านมาที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ การเลือกตั้งล่าสุดก่อนรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประกาศใช้ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2539 มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ ร้อยละ 62.42 และการเลือกตั้งในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้ว โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนนั้น พบว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ ร้อยละ 71.89 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้อัตราผู้ไปใช้สิทธิลง

คะแนนเสียงเลือกตั้งสูงขึ้น อันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีมากขึ้น
ด้วยเช่นกัน

2.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.6.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ภูมิหลังของบุคคลไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

- เพศ Milbrath (1977) พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากการขัดเกลาทางสังคมทำให้ผู้ชายมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของการเมือง เมื่อพิจารณาสถานภาพทางสังคม พบว่า ในหมู่คนที่มียุทธศาสตร์ต่ำ เพศชายและเพศหญิง มีความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ในขณะที่ในกลุ่มคนที่มียุทธศาสตร์สูง พบว่า มีความแตกต่างกันมีน้อย นอกจากนี้พบว่า อัตราความแตกต่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเพศชายและเพศหญิงจะลดน้อยลงเมื่อสังคมมีการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยมากขึ้น คือ ผู้หญิงมีความรู้มากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการออกไปทำงานนอกบ้าน และมีการเรียกร้องและมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิสตรีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยอื่น ๆ เช่น สุรปริษา ลาภบุญเรือง. (2530) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบท ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอ กมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58 มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก และร้อยละ 42 มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ปัจจัยภูมิหลังที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คือ เพศ โดยพบว่าประชากรชายมีส่วนร่วมมากกว่าหญิง

- อายุ สำหรับปัจจัยด้านอายุ Milbrath (1977) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เริ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นทีละเล็กละน้อย ตามการเพิ่มขึ้นของอายุระดับสูงสุดอยู่ที่อายุ 35 หรือ 40 ปี สำหรับพวกหนุ่มสาวที่ยังโสดจะเฉื่อยชาต่อโอกาสในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และพวกคนแก่ พวกทุพพลภาพ จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคนอื่น ๆ ได้แก่ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (อ้างใน เฉลิมชัย วิจารณ์ครินทร์, 2537) ศึกษาเกี่ยวกับการเมืองไทย และสรุปว่า ผู้ที่มีอายุในวัยกลางคน คือ อายุ 40-50 ปี จะเข้ามีส่วนร่วม

ทางการเมืองสูงสุด สอดคล้องกับงานเขียนของ จรรยา สุภาพ (2519) พบว่า ผู้ที่ไปออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุอยู่ในวัยกลางคน เนื่องจากบุคคลที่มีอายุน้อยจะเป็นวัยที่กำลังศึกษาและทำงาน จึงไม่ได้ให้ความสนใจกับการออกเสียงเลือกตั้งเท่าที่ควร และสอดคล้องกับการศึกษาของ Lipset (1960), พรศรี ใจชื่อ (2532) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

- **การศึกษา** เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการศึกษาของ สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527) พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เร็วและแน่นอนกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย และยากต่อการถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียง นอกจากนี้ การศึกษามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังข้อค้นพบของ ชัยวัฒน์ รัชขจร (2522) พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทม ทรัพย์เจริญ (2523) พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

- **อาชีพ** จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการศึกษา ดังการศึกษาของ สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527) พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ต้องใช้การศึกษาสูง อาทิ ครู อาจารย์ ข้าราชการ และนักธุรกิจ ไปลงคะแนนเสียงโดยมีความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่า และตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้รวดเร็วแน่นอนกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรรม และกรรมกร นอกจากนี้การศึกษาของ ไพรัตน์ เดชะเสถียร (2525) พบว่า ผู้ประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ และนักธุรกิจ รวมทั้งพ่อค้า แม่ค้า มีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยการถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ประกอบการอาชีพกลุ่มอื่น ๆ

2.6.2 ทักษะคิด ความเชื่อ และค่านิยม เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของมนุษย์ ทักษะคิด ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของบุคคล เป็นผลจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมและการเมือง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการบ่มเพาะปลูกฝังให้คนในสังคมมีทักษะคิด ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง ดังนั้น ทักษะคิด ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง จึงมีผลต่อความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2539)

ทักษะคิดเป็นเครื่องแสดงถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กล่าวว่า ทักษะคิด เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า ทักษะ ซึ่งแปลว่า

ความเห็นกับคำว่า คติ ซึ่งแปลว่าแบบอย่างหรือลักษณะ เมื่อรวมกันเข้าจึงแปลว่าลักษณะของความเห็น ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

สุทธิ กล้ารักษ์ (2538) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอหารราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางการเมืองโน้มเอียงไปทางอำนาจนิยม ทัศนคติดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกที่ ตัวบุคคลมากกว่านโยบายของพรรค ไม่ว่าบุคคลนั้นจะย้ายไปสังกัดพรรคใดก็ตาม ความเชื่อหรือแนวความคิดที่ว่า คนทุกคนเกิดมามีความเท่าเทียมกัน ส่วนที่แตกต่างกันก็ควรที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เห็นอกเห็นใจกัน ไม่ควรเอาัดเอาเปรียบกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นความเชื่อที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย ซึ่งขยายความได้ดังต่อไปนี้ (เนืออน กลิ่นรัตน์, 2527)

- 1) เชื่อว่าทุกคนเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถที่จะปกครองตนเองได้
- 2) เชื่อว่ารัฐบาลเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งของการปกครอง เชื่อว่ารัฐมีไว้เพื่อคุ้มครองป้องกันและรักษาความสงบสุขของประชาชน เชื่อในความสามารถของแต่ละบุคคล เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่หมู่คณะได้
- 3) เชื่อในความสามารถของแต่ละบุคคล เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่หมู่คณะได้
- 4) เชื่อในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหาร ประชาชนมีสิทธิที่จะเลือกผู้ปกครองหรือเลือกรัฐบาลมาปกครองตน ประชาชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การสนับสนุนต่อรัฐบาลที่เขาเห็นว่า จะดำเนินการปกครองด้วยการกดขี่ ข่มเหง

ค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลเห็นว่าสำคัญ และใช้เป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตที่บุคคลยึดถือหรือปฏิบัติตามในการดำเนินชีวิต ค่านิยมเป็นความรู้สึกที่มีความมั่นคงต่อการตัดสินใจแก้ปัญหาในทิศทางที่สอดคล้องตามลำดับความต้องการของบุคคล และการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่บุคคลได้กำหนดไว้แล้ว ค่านิยมเป็นแนวทางที่ช่วยชี้นำวิถีทางปฏิบัติ โดยช่วยในการประเมินและตัดสินใจต่อการกระทำว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีและยังเป็นเครื่องป้องกันความต้องการและแรงจูงใจของบุคคล โดยบุคคลจะเลือกแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับค่านิยมที่มีความสำคัญกว่าค่านิยมที่ได้รับการเสริมแรงหรือตอกย้ำอยู่เสมอ จนยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนิน

ชีวิตแล้ว ย่อมยากที่จะเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถ้าหากมีค่านิยมใหม่เข้ามาและไม่สอดคล้องกับค่านิยมเดิมที่บุคคลยึดถืออยู่ บุคคลก็จะมีปฏิกริยาไม่ยอมรับ และอาจนำไปสู่การแสดงออกซึ่งความขัดแย้งอย่างรุนแรงก็ได้ (สุนทรื โคมิน และ สนิท สมัครการ, 2522)

อย่างไรก็ตาม ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม แม้จะเกิดจากกระบวนการอบรมหล่อหลอม และปลูกฝังสืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลายาวนาน แต่ไม่ได้หมายความว่า ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง คือ ข้อมูลหรือความรู้ใหม่ที่ก่อตัวขึ้นเป็นกระแสพลังที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ข้อมูลหรือความรู้ใหม่จะเป็นกระแสพลังที่ทำให้บุคคลจำนวนมากเกิดความสนใจและเกิดความเชื่อมั่นใหม่ว่า แนวทางหรือความเชื่อทางการเมืองที่ดำรงอยู่ไม่เหมาะสมกับการพัฒนาที่พึงประสงค์ของสังคม (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2538)

ปัจจุบันประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการปฏิรูปการเมืองการปกครองหลายประการในระบบการเมืองไทย ที่สำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจัดได้ว่าเป็นข้อมูลหรือความรู้ใหม่ที่ก่อให้เกิดกระแสผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของประชาชน

จากผลการศึกษาในอดีต พบว่า ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไม่สอดคล้องกับบทบาทปฏิบัติในรัฐธรรมนูญ ความรู้ ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องดังกล่าว ได้ส่งผลถึงการมีทศนคติ ความเชื่อและค่านิยมทางการเมือง ตลอดจนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังเช่น ในงานวิจัยของ สุนันท์ อังเกิดโชค (2529) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่ามีความเข้าใจอย่างไร สอดคล้องกับที่ระบุไว้ในกฎหมายหรือไม่ แนวโน้มที่ประชาชนจะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามความคาดหวังของตน มากกว่าที่จะเลือกตามบทบาทที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และศึกษาถึงแบบแผนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ

ต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กล่าวคือ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเพียงว่าผู้แทนราษฎรมีหน้าที่เป็นตัวแทนสะท้อนผลประโยชน์และความเดือดร้อนแทนตน แต่มิได้เข้าใจไปถึงบทบาทหน้าที่และกระบวนการทางด้านนิติบัญญัติ เช่น การออกกฎหมาย และการควบคุมตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล สภาพดังกล่าวได้ส่งผลไปถึงทัศนคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยผลการศึกษา ยังพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามความคาดหวังของตน มากกว่าที่จะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบาทที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ดังที่กล่าวแล้ว การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นับเป็นข้อมูลใหม่หรือความรู้ใหม่ ที่จะก่อให้เกิดกระแสผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในประเด็นของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิมค่อนข้างมาก การศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน ตามบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จะทำให้ทราบถึงแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอนาคต ดังเช่น วสันต์ ทองสุข (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตบางกะปิ" และได้ผลการศึกษาโดยสรุป คือประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับประเด็นความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เฉลี่ยในระดับปานกลาง นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของประชาชน ได้แก่ อายุ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่งานวิจัยของ สหัตถ์นัยน์ กฤษณสุวรรณ (2524) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง "ทัศนคติของครูต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ"

พบว่า เพศและระดับการศึกษามีผลต่อทัศนคติต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยครูเพศชายจะเป็นผู้ที่มีความสนใจและเข้าใจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าเพศหญิง และ

ครูที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกในหน้าที่ จึงทำให้มีทัศนคติต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดีกว่าครูที่มีการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรี

จากแนวคิดนักวิชาการและจากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของประชาชน เป็นผลมาจากการมีความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้รับการอบรมหล่อหลอมจากกระบวนการทางสังคมและทางการเมือง ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ หากมีข้อมูลใหม่หรือความรู้ใหม่เกิดขึ้น และจะส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิม นับเป็นข้อมูลใหม่หรือความรู้ใหม่สำหรับประชาชน ที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะพฤติกรรมกาไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจทำการศึกษาต่อไป

2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จะไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงแต่จะเกิดจากปัจจัยอื่นที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เช่น ปัจจัยทางด้านการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทางสื่อต่าง ๆ การสนทนาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น มีผู้พบว่า การศึกษาทำให้ได้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดทักษะและการเรียนรู้ทางการเมือง การศึกษาช่วยให้ประชาชนต่อรองเรียกร้องและท้ายสุดทำให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น (Wolfinger และ Rosenstone : 1980)

ปัจจัยทางด้านการศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองนั้น ประสิทธิ์ ตูสยาทร (2539) พบว่า นักศึกษาสถาบันราชภัฏ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองมากขึ้นจากการได้รับข้อมูลข่าวสารทางสถานศึกษา วิทยู หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และอยากให้รัฐเผยแพร่

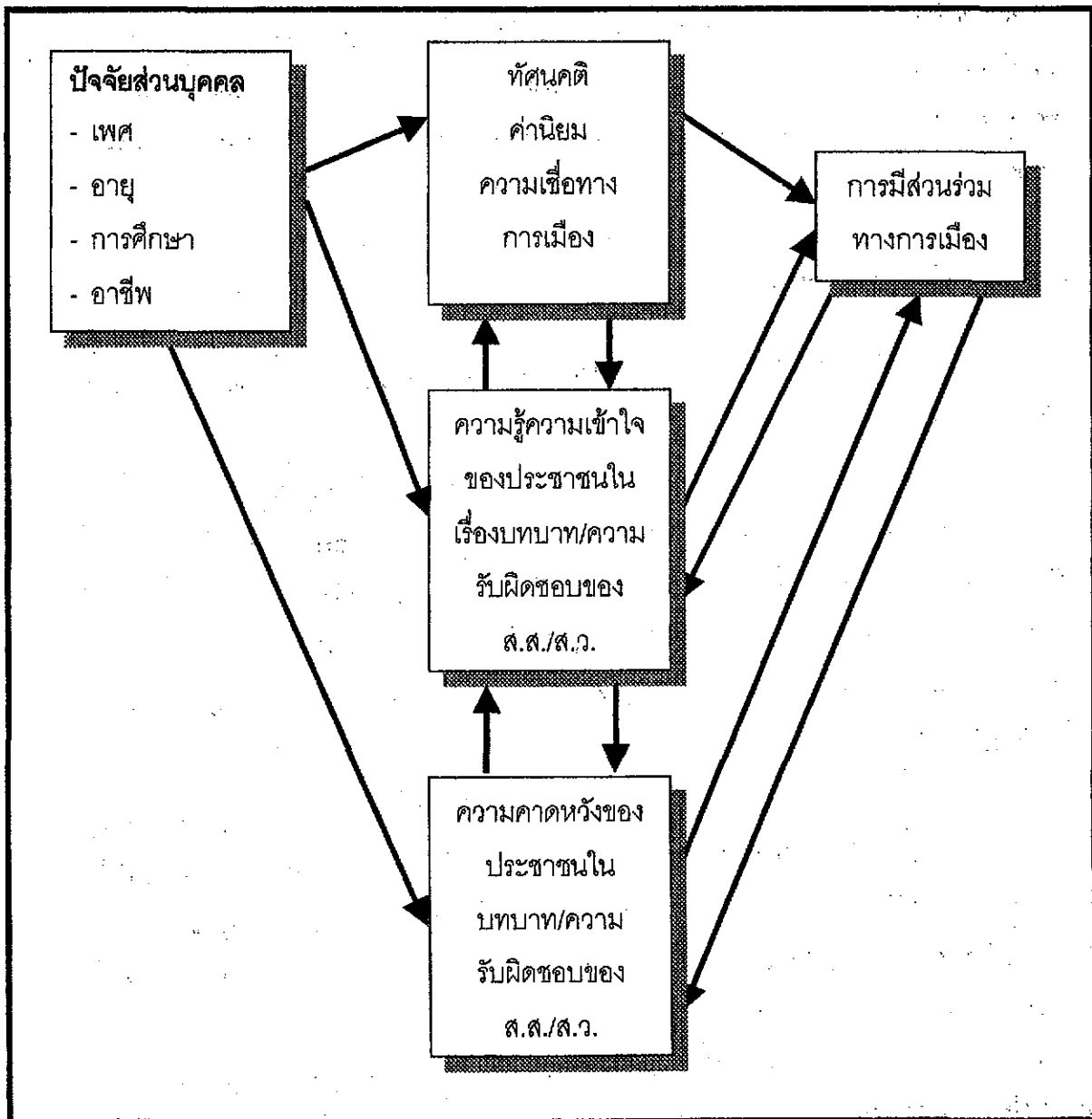
ความรู้ทุก ๆ ด้านทางการเมืองและการปกครอง และจากการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ นั้น Milbrath (1977) กล่าวว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ จะกระตุ้นให้คนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และจากผลการศึกษาของ สิทธิพันธ์ มานิตกุล (2539) เรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พบว่า การรับรู้ ข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงทางบวก นอกจากผลการศึกษาดังกล่าวในการศึกษาเรื่องสื่อสารกับการเมือง พบว่า ความกระตือรือร้นสนใจในข่าวสารการเมือง การติดตามข่าวสารการเมืองเป็นประจำ การถกเถียง วิพากษ์วิจารณ์ ข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอจะทำให้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2537)

Milbrath (1977) ได้สำรวจผลงานของนักวิชาการและผลงานวิจัยของตนเอง สามารถแจ่มแจ้งได้ว่า ประชาชนจะมีปฏิริยาตอบสนองและมีส่วนร่วมทางการเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะของปัจเจกบุคคลหลายอย่าง อาทิเช่น ผู้ที่ชอบการมีส่วนร่วมในการพูดคุยอภิปรายทางการเมือง ผู้ที่มีการติดต่อทางการเมือง ผู้ที่เติบโตในสภาพแวดล้อมทางครอบครัวหรือท้องถิ่นที่มีการพูดคุยทางการเมือง และการได้รับข่าวสารข้อมูลทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ล้วนแต่จะกระตุ้นหรือส่งผลทำให้คนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

จากการศึกษาดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่มาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระดับการศึกษา การรับรู้ข่าวสารการเมือง ความกระตือรือร้นในการสนใจข่าวสารการเมือง การได้พูดคุยอภิปรายทางการเมือง เป็นต้น ล้วนแล้วแต่จะมีผลที่จะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองนั้นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

จากการรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น และจากวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง "บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะของประชาชน" ไว้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการศึกษาที่มีตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตัวแปรดังกล่าวได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ) ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน คือ ความรู้ความเข้าใจของประชาชนและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง ของแต่ละบุคคล ในขณะที่เดียวกันความรู้ความเข้าใจที่สั่งสมมากขึ้น ก็สามารถส่งผลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง ได้เช่นเดียวกัน รวมทั้งส่งผลให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมทางการเมือง และความรู้ความเข้าใจของประชาชน ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

2.8 สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา สามารถตั้งเป็นสมมติฐานสำหรับการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของประชาชน มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กล่าวคือ ผู้ที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองสอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตย น่าที่จะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มากกว่าผู้ที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม ที่ไม่สอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตย

2. ความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กล่าวคือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาก น่าที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาน้อย

3. ความแตกต่างในปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง และความรู้ความเข้าใจของประชาชนในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

4. ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กล่าวคือ ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสูง จะมีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามากกว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต่ำ

5. ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสูง น่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต่ำ.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (Cross-sectional Survey) กล่าวคือ เก็บข้อมูลในคราวเดียวกันแล้วนำมาวิเคราะห์

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละภาคของไทย คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตัวอย่างสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีประมาณ 2,000 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มในเขตพื้นที่ 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคละ 400 ตัวอย่าง รวม 1,600 ตัวอย่าง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวม 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) รายละเอียดขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง คือ

ขั้นตอนที่ 1 เลือกจังหวัดในแต่ละภาคแบบเจาะจง ภาคละ 2 จังหวัด โดยพิจารณาจากกลุ่มจังหวัดที่มีผู้ออกเสียงเลือกตั้งมากและน้อยตามข้อมูลของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ปี 2539 กลุ่มละ 1 จังหวัด

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มอำเภอในแต่ละจังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองและอำเภออื่น ๆ อีก 1 อำเภอ แล้วจึงสุ่มตัวอย่างอำเภอละ 100 คน โดยทำการสุ่มทั้งในและนอกเขตเทศบาล จำนวนตัวอย่างเขตละ 50 คน โดยมีวิธีการในการสุ่มตัวอย่างแต่ละเขต ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่เป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 2 เขต คือ เขตหนองจอกและเขตดุสิต สำนักวิจัยได้สุ่มตัวอย่างชมรมอาคาร (Block) จำนวนเขตละ 10 ชมรมอาคาร โดยใช้แผนผังชมรมอาคารจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในแต่ละชมรมอาคารกำหนดครัวเรือนเป้าหมายไว้ 10 ครัวเรือน การเลือกครัวเรือนใช้วิธีการกระจายการสุ่มแบบเป็นระบบ โดยการเลือก 1 หลัง เว้น 3 หลัง จนครบจำนวนที่ต้องการ (ครัวเรือนเริ่มต้นหัวหน้าคณะวิจัยภาคสนามเป็นผู้สุ่ม) ซึ่งทำให้ได้จำนวนตัวอย่างจากทั้งสองเขต 200 ตัวอย่าง

2. เขตจังหวัดอื่น การเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม กำหนดพื้นที่ไว้จังหวัดละ 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภออื่น ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายอีก 1 อำเภอ ในแต่ละอำเภอ

สุ่มเลือกพื้นที่อำเภอละ 2 ตำบล ต่อจากนั้นสุ่มเลือกหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านในแต่ละตำบล ในแต่ละหมู่บ้าน กำหนดตัวอย่างครัวเรือนไว้ 12-15 ครัวเรือน โดยการเลือกอย่างเป็นระบบ เลือก 1 หลัง เว้น 3 หลัง จนครบจำนวนที่ต้องการ ซึ่งทำให้ได้จำนวนตัวอย่างจังหวัดละประมาณ 200 คน

ในแต่ละครัวเรือนกำหนดให้สอบถามข้อมูลครัวเรือนละ 1 คน ในกรณีที่มีคนในครัวเรือนหลายคน บุคคลที่ถูกสอบถามคือบุคคลที่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ว่าเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยยึดหลักว่าผู้ที่ถูกพบก่อนจะถูกเลือกเป็นตัวอย่างก่อน ถ้าคนที่ถูกพบก่อนขาดคุณสมบัติตามเงื่อนไขให้เลือกบุคคลที่ถูกพบลำดับต่อไปเป็นตัวอย่างของครัวเรือนนั้น (รายชื่อจังหวัดและอำเภอ/เขตที่เป็นพื้นที่เป้าหมายของการศึกษาในตารางที่ 3.1)

ในการศึกษาคั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 เป็นกรอบในการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งล่าสุด ก่อนที่มีการวางแผนดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลในคั้งนี้ ซึ่งทำให้สามารถรวบรวมข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นกรอบในการสุ่มตัวอย่างได้อย่างครบถ้วน โดยในการสุ่มตัวอย่างจะพิจารณาจากร้อยละของจังหวัดที่มีผู้ออกเสียงเลือกตั้งในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในแต่ละภาค (รายละเอียดดังตาราง 3.1 และ 3.2) และให้กระจายในพื้นที่ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการสุ่มตัวอย่างจังหวัดที่สามารถเป็นตัวแทนในพื้นที่ส่วนย่อยของแต่ละภูมิภาค และข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณและระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง เพื่อไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในแต่ละจังหวัดมาประกอบด้วย ซึ่งผลจากการเลือกตัวอย่างได้จังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างคั้งนี้ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนครปฐม ภาคกลางตอนบน ได้แก่ จังหวัดชัยนาท ภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดลำพูน ภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ อุตรดิตถ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น ภาคใต้ตอนบน ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดพัทลุง

ตาราง 3.1 จังหวัดและอำเภอตัวอย่าง

ภาค	จังหวัด	ร้อยละของผู้มาใช้สิทธิ	อำเภอ	ร้อยละของผู้มาใช้สิทธิ	ร้อยละของผู้มาใช้สิทธิของภาค
1. กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	1) กรุงเทพมหานคร	48.97	เขตหนองจอก	68.16	53.89
			เขตดุสิต	39.75	
	2) นครปฐม	71.56	อ.เมืองนครปฐม	71.56	
			กิ่ง อ.พุทธมณฑล	61.55	
2. ภาคกลาง	1) ชัยนาท	70.42	อ.เมืองชัยนาท	66.71	66.48
			อ.สรรพยา	66.78	
	2) ชลบุรี	60.34	อ.เมืองชลบุรี	63.82	
			อ.พนัสนิคม	67.02	
3. ภาคเหนือ	1) ลำพูน	76.60	อ.เมืองลำพูน	75.28	65.67
			อ.ลี้	69.29	
	2) อุตรดิตถ์	64.47	อ.เมืองอุตรดิตถ์	59.72	
			อ.ลับแล	85.24	
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1) มุกดาหาร	71.90	อ.เมืองมุกดาหาร	70.74	63.16
			อ.คำชะอี	65.25	
	2) ขอนแก่น	61.75	อ.เมืองขอนแก่น	56.36	
			อ.น้ำพอง	67.34	
5. ภาคใต้	1) พัทลุง	68.19	อ.เมืองพัทลุง	61.95	60.89
			อ.ป่าพะยอม	71.13	
	2) สุราษฎร์ธานี	55.81	อ.เมืองสุราษฎร์ธานี	43.66	
			อ.บ้านนาเดิม	67.05	

ที่มา : กรมการปกครอง "ข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" 17 พฤศจิกายน 2539

ตาราง 3.2 ร้อยละผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2539 แยกตามภาค และรายจังหวัดของกลุ่มผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ

ภาค	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย	จังหวัด			
		กลุ่มสูง	ร้อยละ	กลุ่มต่ำ	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	53.01	นครปฐม	71.56	กรุงเทพมหานคร	48.97
		สมุทรสาคร	61.76	สมุทรปราการ	52.85
		ปทุมธานี	57.14		
		นนทบุรี	56.49		
		สมุทรปราการ	52.85		
ภาคกลาง	66.48	สระแก้ว	87.71	สมุทรสงคราม	55.61
		สุพรรณบุรี	75.93	จันทบุรี	57.61
		เพชรบุรี	72.42	ชลบุรี	60.34
		ชัยนาท	70.42	พระนครศรีอยุธยา	60.82
		นครนายก	70.17	อุทัยธานี	62.52
		สระบุรี	69.38	ลพบุรี	62.78
		สิงห์บุรี	69.02	กาญจนบุรี	63.46
		ประจวบคีรีขันธ์	68.87	ฉะเชิงเทรา	63.46
		ตราด	66.87	ปราจีนบุรี	64.78
				อ่างทอง	65.38
				ระยอง	66.04
ภาคเหนือ	65.67	ลำพูน	76.60	กำแพงเพชร	55.48
		ลำปาง	74.04	นครสวรรค์	55.59
		แพร่	73.95	พิษณุโลก	57.87
		พะเยา	71.99	เพชรบูรณ์	59.57
		เชียงใหม่	71.02	ตาก	60.57
		เชียงราย	70.39	อุดรดิตถ์	64.47
		น่าน	68.96	สุโขทัย	64.43
		แม่ฮ่องสอน	67.48	พิจิตร	65.65

ตาราง 3.2 (ต่อ)

ภาค	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย	จังหวัด					
		กลุ่มสูง	ร้อยละ	กลุ่มต่ำ	ร้อยละ		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	63.16	มุกดาหาร	71.90	สุรินทร์	57.79		
		เลย	70.69	หนองคาย	61.22		
		นครพนม	65.72	ร้อยเอ็ด	61.26		
		ยโสธร	65.06	ขอนแก่น	61.75		
		ศรีสะเกษ	64.59	นครราชสีมา	62.32		
		ชัยภูมิ	64.46	สกลนคร	62.85		
		กาฬสินธุ์	64.24	อุดรธานี	62.92		
		มหาสารคาม	64.07				
		อุบลราชธานี	63.71				
		หนองบัวลำภู	63.63				
		อำนาจเจริญ	63.62				
		บุรีรัมย์	63.40				
		ภาคใต้	60.89	สตูล	71.36	นครศรีธรรมราช	51.87
				พัทลุง	68.19	สุราษฎร์ธานี	55.81
ยะลา	67.78			ระนอง	55.47		
ตรัง	66.93			พังงา	57.23		
นราธิวาส	66.23			ชุมพร	60.05		
ปัตตานี	64.65						
สงขลา	63.11						
กระบี่	62.61						
ภูเก็ต	61.09						

หมายเหตุ 1. กลุ่มสูง, กลุ่มต่ำ พิจารณาจากร้อยละค่าเฉลี่ยของการมาใช้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละภาค
 2. ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ; "ข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร", 17 พฤศจิกายน 2539, หน้า 25 - 28

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เนื้อหาของข้อคำถามที่ใช้ ประกอบด้วย 7 ประเด็นหลัก คือ ข้อมูลทั่วไป ความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองและกิจการการเมืองต่าง ๆ บทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และข้อคิดเห็นอื่น ๆ

3.3.2 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การศึกษานี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (วันที่ 6 มกราคม 2544) ใช้เวลาเก็บข้อมูลภาคสนามในจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 10 จังหวัดตั้งที่กล่าวมาแล้ว ประมาณ 2 สัปดาห์ (16 - 31 มกราคม 2544)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผล โดยเริ่มตั้งแต่การบรรณาธิกรข้อมูล การบันทึกข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ การตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งโปรแกรมที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ คือ โปรแกรม SPSS for Windows Version 10.01 ข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลมีการนำเสนอทางสถิติลักษณะต่าง ๆ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ในบทต่อไป

ลักษณะทั่วไปของประชากรตัวอย่างที่เก็บรวบรวมมาได้ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ดังต่อไปนี้

ตาราง 3.3 ร้อยละและขนาดตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย

พื้นที่	ผู้อาศัย				รวม	
	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	260	67.2	127	32.8	387	100.0
ภาคกลาง	124	31.6	269	68.4	393	100.0
ภาคเหนือ	114	28.5	286	71.5	400	100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	124	31.2	273	68.8	397	100.0
ภาคใต้	100	25.0	300	75.0	400	100.0
รวมทั้งประเทศ	722	36.5	1,255	63.5	1,977	100.0

ภาคใต้มีสัดส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 75.0) รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (ร้อยละ 71.5, 68.8, 68.4 ตามลำดับ) ส่วนกรุงเทพมหานครถือว่าเป็นเขตเทศบาลทั้งพื้นที่

ตาราง 3.4 ร้อยละและขนาดตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามเพศ

พื้นที่	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	215	53.8	185	46.3	400	100.0
ภาคกลาง	200	50.0	200	50.0	400	100.0
ภาคเหนือ	212	53.0	188	47.0	400	100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	259	64.8	141	35.3	400	100.0
ภาคใต้	199	49.8	201	50.2	400	100.0
รวมทั้งประเทศ	1085	54.2	915	45.8	2,000	100.0

ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ มีสัดส่วนของประชากรตัวอย่างเป็นเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีสัดส่วนของเพศหญิงน้อยกว่าชายอยู่มาก แต่เมื่อรวมทั้งประเทศแล้ว พบว่า สัดส่วนของเพศชายที่เป็นตัวอย่างมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย

ตาราง 3.5 ร้อยละและขนาดตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามอายุ

พื้นที่	ช่วงอายุ						รวม	
	18-34 ปี		35-60 ปี		มากกว่า 60 ปี			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	133	33.3	219	54.8	48	12.0	400	100.0
ภาคกลาง	138	34.5	211	52.8	51	12.8	400	100.0
ภาคเหนือ	144	36.0	233	58.3	23	5.83	400	100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	134	33.5	230	57.5	36	9.0	400	100.0
ภาคใต้	156	39.0	207	51.8	37	9.3	400	100.0
รวมทั้งประเทศ	705	35.3	1100	55.0	195	9.7	2,000	100.0

สัดส่วนของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามอายุ มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันในทุกภาคของประเทศ โดยประชากรตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 35-60 ปี มีประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ รองลงมาคือกลุ่มอายุระหว่าง 18-34 ปี มีประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรตัวอย่าง และกลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น

ตาราง 3.6 ร้อยละและขนาดตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา

พื้นที่	ระดับการศึกษา								รวม	
	ไม่เกินประถม		มัธยมต้น		มัธยมปลาย		ปริญญาตรีขึ้นไป			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	176	44.1	81	20.3	99	24.8	43	10.8	399	100.0
ภาคกลาง	214	53.8	52	13.1	93	23.4	39	9.8	398	100.0
ภาคเหนือ	173	43.7	52	13.1	124	31.3	47	11.9	396	100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	231	58.5	50	12.7	78	19.7	36	9.1	395	100.0
ภาคใต้	149	37.3	56	14.0	137	34.3	58	14.5	400	100.0
รวมทั้งประเทศ	943	47.4	291	14.6	531	26.7	223	11.2	1,988	100.0

สัดส่วนของประชากรตัวอย่างในภาพรวมของประเทศ มีระดับการศึกษาไม่เกินชั้น ประถม (ร้อยละ 47.4) รองลงมาคือมัธยมปลาย มัธยมต้น และปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 26.7, 14.6 และ 11.2 ตามลำดับ) ภาคใต้เป็นภาคที่มีสัดส่วนของผู้มีการศึกษาสูงกว่าภาคอื่น ทั้งในระดับ มัธยมปลาย และระดับปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนภาคที่มีประชากรตัวอย่างมีระดับการศึกษาต่ำกว่าภาคอื่น คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตาราง 3.7 ร้อยละและขนาดตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ จำแนกตามลักษณะอาชีพ

พื้นที่	ลักษณะอาชีพ												รวม	
	พนักงานของรัฐและผู้รับบำนาญ		เจ้าของสถานประกอบการ		รับจ้าง		ค้าขาย		เกษตรกร		ไม่ได้ทำงาน			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	43	10.8	37	9.3	128	32.0	79	19.8	35	9.5	75	18.8	397	100.0
ภาคกลาง	33	8.3	18	4.5	131	32.8	69	17.3	72	18.0	77	19.3	400	100.0
ภาคเหนือ	65	16.3	7	1.8	123	30.8	63	15.8	83	50.8	59	14.8	400	100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	31	7.8	11	2.8	113	28.3	91	22.8	91	22.8	63	15.8	400	100.0
ภาคใต้	43	10.8	34	8.5	82	20.5	115	28.8	60	15.0	66	16.5	400	100.0
รวมทั้งประเทศ	215	10.8	107	5.4	577	28.9	417	20.9	344	17.2	340	17.0	1,997	100.0

ในภาพรวมของประเทศ สัดส่วนของผู้มีอาชีพรับจ้างมีมากที่สุด (ร้อยละ 28.9) รองลงมาคือผู้มีอาชีพค้าขาย เกษตรกร พนักงานของรัฐและผู้รับบำนาญ เจ้าของสถานประกอบการ (ร้อยละ 20.9, 17.2, 10.8 และ 5.4 ตามลำดับ) ส่วนผู้ที่ไม่ได้ทำงานมีสัดส่วนร้อยละ 17.0 สัดส่วนของผู้ไม่ได้ทำงานสูงสุดอยู่ที่ภาคกลาง (ร้อยละ 19.3) รองลงมาคือกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคใต้ และภาคเหนือ ตามลำดับ

ตาราง 3.8 ร้อยละและขนาดตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ จำแนกตามรายได้

พื้นที่	ช่วงของรายได้ (ต่อเดือน)								รวม	
	ไม่มีรายได้		ไม่เกิน 3,000 บาท		มากกว่า 3,000 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาท		มากกว่า 10,000 บาท			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	67	16.8	55	13.8	204	51.0	74	18.5	400	100.0
ภาคกลาง	78	19.5	88	22.0	180	45.0	54	13.5	400	100.0
ภาคเหนือ	57	14.3	131	32.8	152	38.0	60	15.0	400	100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	89	22.3	122	30.5	136	34.0	53	13.3	400	100.0
ภาคใต้	63	15.8	80	20.0	183	45.8	74	18.5	400	100.0
รวมทั้งประเทศ	354	17.7	476	23.8	855	42.8	315	15.8	2,000	100.0

สัดส่วนของผู้มีรายได้มากกว่า 3,000 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาท มีมากกว่ากลุ่มรายได้อื่นในทุกพื้นที่ พื้นที่ที่มีผู้มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท ในสัดส่วนที่สูงกว่าภาคอื่น คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับภาคใต้ (ร้อยละ 18.5 เท่ากัน) รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการศึกษิตตามประเด็นของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ 8 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. ความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของประชาชน
2. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ
3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน
4. บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามทัศนะของประชาชน
5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน
6. บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน
7. ความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน
8. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

4.1 ความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

จากการสอบถามประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในอีก 4 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 2,000 ตัวอย่าง เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปทางการเมืองซึ่งเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยข้อความถามที่ถามเกี่ยวกับเรื่องนี้ ประกอบด้วย 1) ทราบหรือไม่ว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ 2) การได้มาของสมาชิกวุฒิสภา 3) วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา 4) การได้มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ 5) สิทธิของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการถอดถอนนักการเมือง ผลของการสอบถามปรากฏรายละเอียดตามตาราง 4.1 ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ทราบหรือไม่ว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามทั่วประเทศรวมร้อยละ 61.8 ตอบว่า ทราบ และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายภาค พบว่า ภาคใต้ ภาคเหนือ และกรุงเทพฯ/ปริมณฑล เป็นภาคที่มีประชาชนเกินกว่าร้อยละ 60 ที่ทราบว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยภาคใต้มีจำนวนที่ทราบมากที่สุด คือ ร้อยละ 67.9 สำหรับภาคที่มีประชาชนทราบว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญใหม่แล้ว มีจำนวนน้อยสุด ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีผู้ทราบเพียงร้อยละ 53.9 เท่านั้น ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนผู้ที่ทราบของภาคกลาง ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 56.9 และนอกจากนั้นทั้งในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีผู้ที่ไม่ทราบว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่สูงกว่าภาคอื่น ๆ โดยสูงถึงร้อยละ 33.1 และร้อยละ 30.3 ตามลำดับ

4.1.2 การได้มาของสมาชิกวุฒิสภา

ต่อคำถามที่ว่าสมาชิกวุฒิสภาได้มาจากการแต่งตั้งหรือไม่ ปรากฏว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถามรวมทั้งประเทศ ตอบว่าใช่สูงถึงร้อยละ 36.8 โดยในแต่ละภาคนั้นมีผู้ที่ตอบว่าใช่ตั้งแต่ร้อยละ 26.1 - 48.1 โดยในส่วนของผู้ที่ตอบว่าใช่ ภาคเหนือ มีจำนวนสูงสุด ร้อยละ 48.1 รองลงมาภาคกลาง ร้อยละ 42.0 และน้อยที่สุดเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 29.1 ส่วนผู้ที่ตอบว่าไม่ใช่ คือ ผู้ที่ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งมีเพียง 3 ภาค ที่ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง คือ กรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จากข้อมูลดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ของประชาชนนั้น ประชาชนจำนวนมากกว่า 1 ใน 3 ของประเทศ ยังไม่ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาจากการเลือกตั้ง

4.1.3 วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา

เกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งของ สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้น ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามรวมทั้งประเทศ มีจำนวนเพียงร้อยละ 54.5 ที่ทราบว่า สมาชิกวุฒิสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี โดยผู้ตอบแบบสอบถามในภาคเหนือมีจำนวนสูงสุด ร้อยละ 64.0 ส่วนภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง มีจำนวนร้อยละ 55.1 ร้อยละ 55.0 และร้อยละ 50.1 ตามลำดับ คงมีแต่ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในกรุงเทพฯ มหานครและปริมณฑลที่ทราบว่า สมาชิกวุฒิสภา มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี ในจำนวนครึ่งหนึ่งของผู้ตอบโดยมีผู้ทราบจำนวนเพียงร้อยละ 48.7 เท่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนผู้ที่ตอบว่าไม่แน่ใจว่า วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาจะมีจำนวนมาก โดยมีจำนวนตั้งแต่ร้อยละ 26.2-41.1

และรวมทั้งประเทศมีจำนวนสูงถึง 33.9 ทั้ง ๆ ที่ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ได้ผ่านช่วงของการจัดการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา ในต้นปี 2543 มาแล้ว

4.1.4 ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อถามถึงการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า มีความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับประชาชนมานานมากกว่า สมาชิกวุฒิสภา ปรากฏว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบที่มาของการได้มาซึ่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามทั่วประเทศ มีจำนวนถึงร้อยละ 92.5 ที่ทราบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั้นได้มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ โดยประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนสูงสุด ร้อยละ 94.7 ที่ทราบ รองลงมาเป็นภาคเหนือ ร้อยละ 94.0 กรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล ร้อยละ 92.5 ภาคใต้ ร้อยละ 91.5 และน้อยที่สุดภาคกลาง ร้อยละ 89.7 จากข้อมูลดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าในเรื่องที่เกี่ยวกับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั้น ประชาชนจะทราบเรื่องดีกว่าเรื่องเกี่ยวกับ สมาชิกวุฒิสภา มาก

4.1.5 สิทธิในการถอดถอนนักการเมือง

ในเรื่องของสิทธิในการถอดถอนนักการเมืองที่อาจทำได้โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเข้าชื่อร้องขอ นั้น ปรากฏว่า มีประชาชนที่ตอบแบบสอบถามทั่วประเทศ จำนวนร้อยละ 67.4 ถึงร้อยละ 73.6 ที่ตอบว่าทราบ โดยภาคกลางมีผู้ที่ทราบจำนวนน้อยสุด คือ ร้อยละ 67.4 และจำนวนสูงสุด คือ ภาคเหนือ จำนวนร้อยละ 73.6 จากข้อมูลดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนมากกว่า 2 ใน 3 ที่ทราบถึงสิทธิในการร้องขอให้ถอดถอนนักการเมืองว่าจะสามารถทำได้โดยวิธีใด ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นความก้าวหน้าในทางการเมืองอีกก้าวหนึ่งของประชาชนในการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

4.1.6 สรุปความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของประชาชน

จากข้อสรุปเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ของประชาชน พบว่า ประชาชนร้อยละ 61.8 ทราบแล้วว่าปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยประชาชนจะมีความรู้เกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มากกว่าความรู้เกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ ประชาชนร้อยละ 92.5 ทราบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ ส่วนความรู้เกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภา นั้น มีเพียงร้อยละ 53.8 หรือประมาณครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่ทราบว่าปัจจุบัน สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้มาจากการแต่งตั้ง โดยที่ประชาชนอีกร้อยละ 36.8 หรือมากกว่า 1 ใน 3 ที่ยังคิดว่า สมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งทั้ง ๆ ที่ได้

มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ผ่านไปแล้ว 1 ครั้ง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่ายินดีที่ประชาชนกว่าร้อยละ 70 ที่ทราบว่าปัจจุบันประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่ต่ำกว่าห้าหมื่นคนสามารถเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนนักการเมืองได้ เมื่อสรุปโดยรวมจะเห็นว่าความรู้ด้านที่เกี่ยวกับ สมาชิกวุฒิสภาของประชาชนยังมีน้อย ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจะดำเนินการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ประชาชนทราบมากขึ้นต่อไป

4.2 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจการการเมืองต่าง ๆ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองและกิจการการเมืองต่าง ๆ ของประชาชน ได้จากการสอบถาม โดยมีข้อความถามเกี่ยวกับการเมืองโดยทั่วไปรวม 6 ข้อคำถาม โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วย 1) การพิจารณาในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2) ความสำคัญของการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชน 3) การให้ความสนใจต่อการเมือง 4) ปัญหาของประชาชนจะแก้ไขได้จากการบริหารที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขอย่างจริงจัง 5) การทำโครงการสำคัญ ๆ รัฐบาลควรฟังความคิดเห็นของประชาชน 6) ความขัดแย้งทางความคิดเป็นเรื่องปกติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ส่วนข้อความถามเกี่ยวกับกิจการการเมืองต่าง ๆ มีสาระสำคัญประกอบด้วย 1) การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทำได้ภายใต้กฎหมาย 2) การชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์เป็นสิทธิของประชาชนที่จะกระทำได้อย่างกฎหมาย 3) การเลือกตั้งจะสะอาดถ้ามีกรรมการจัดการเลือกตั้งคอยดูแล และ 4) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว

ผลที่ได้จากการสอบถามประชาชนที่เป็นตัวอย่างทั้ง 5 ภาค จะมีตามรายละเอียดในตาราง 4.2 ซึ่งจะเป็นการให้ความคิดเห็นเป็นระดับค่าคะแนนโดยคะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 หมายถึง เห็นด้วย 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย และ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้ผลที่ได้มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

4.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง

1) การพิจารณาเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากข้อความถามว่าการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรพิจารณาจากตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายพรรค ปรากฏว่าผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ 70.8 เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว โดยค่าเฉลี่ยระดับคะแนนทั้งประเทศเท่ากับ 3.25 ซึ่งถือว่าประชาชนเห็นด้วยในระดับปานกลาง ทั้งนี้ทุกภาคมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.11-3.35 ซึ่งถือว่าเห็นด้วยในระดับปานกลางทุกภาค อาจสรุปได้ว่าในช่วงแรกของการใช้รัฐธรรมนูญใหม่และเป็นช่วงที่คนส่วนใหญ่ถือว่าเป็นช่วงการปฏิรูปทางการเมือง

ให้มีระบบพรรคที่เข้มแข็งนั้น ประชาชนยังอาจจะต้องใช้เวลาปรับตัวและทำความเข้าใจอีกกระยะหนึ่ง ก่อน สำหรับในระยะปัจจุบันนี้ประชาชนส่วนใหญ่จึงยังคงมีแนวความคิดที่เลือกจากตัวผู้สมัคร มากกว่านโยบายพรรค

ตาราง 4.1 ร้อยละของความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของประชาชน

ความรู้ทั่วไปทางการเมือง เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	ภาค					รวมทั้ง ประเทศ
	กทม.และ ปริมณฑล	กลาง	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	
1. ท่านทราบหรือไม่ว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่						
- ทราบ	63.4	56.9	66.9	53.9	67.9	61.8
- ไม่ทราบ	27.8	33.1	21.3	30.3	22.6	27.0
- ไม่แน่ใจ	8.8	10.0	11.8	15.8	9.5	11.2
2. ส.ว. มาจากการแต่งตั้ง						
- ใช่	30.7	42.0	48.1	29.1	34.0	36.8
- ไม่ใช่	57.3	47.2	54.0	61.8	58.3	53.9
- ไม่แน่ใจ	12.0	10.8	6.8	9.0	7.8	9.3
3. ส.ว. มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี						
- ใช่	48.4	50.1	64.0	55.0	55.1	54.5
- ไม่ใช่	10.5	11.3	9.8	11.1	15.0	11.6
- ไม่แน่ใจ	41.1	38.6	26.2	33.9	29.9	33.9
4. ส.ส. ได้มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ						
- ใช่	92.5	89.7	94.0	94.7	91.5	92.5
- ไม่ใช่	1.3	2.5	2.0	2.0	4.0	2.4
- ไม่แน่ใจ	6.2	7.8	4.0	3.3	4.5	5.1
5. การถอดถอนนักการเมืองอาจทำได้โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเข้าชื่อร้องขอ						
- ใช่	73.2	67.4	73.6	70.3	69.3	70.9
- ไม่ใช่	2.5	4.3	4.0	2.0	6.5	3.9
- ไม่แน่ใจ	24.3	28.3	22.4	26.7	24.2	25.2

2) ความสำคัญทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชน

ต่อข้อคำถามที่ว่า การเมืองเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชน ปรากฏว่า ประชาชนทุกภาคทั่วประเทศ มีความเห็นในระดับเห็นด้วย โดยค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 4.05-4.11 ซึ่งแสดงว่าประชาชนยอมรับว่าในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนนั้น การเมืองจะเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดผลกระทบได้ และเมื่อดูรายละเอียดของการตอบ จะปรากฏว่ามีประชาชนตั้งแต่ร้อยละ 30.6-48.9 ที่มีความเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และร้อยละ 27.6-52.6 เห็นด้วยต่อข้อคำถามนี้ ซึ่งถือว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีที่ประชาชนทั่วประเทศเห็นความสำคัญของการเมืองอันน่าจะเป็นผลให้การปฏิรูปการเมืองทำได้ง่ายขึ้น

3) การให้ความสนใจต่อการเมือง

จากข้อคำถามที่ว่า การเมืองเป็นเรื่องที่ท่านควรให้ความสนใจ ข้อคำถามนี้น่าจะมีผลจากข้อคำถามข้อก่อนนี้ด้วย โดยที่เมื่อประชาชนเห็นความสำคัญว่าการเมืองเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเองแล้ว ทำให้เห็นด้วยกับข้อคำถามที่ว่า การเมืองเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจ ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นจะอยู่ในระดับเห็นด้วย ทั้งนี้ค่าคะแนนเฉลี่ยของทุกภาคจะอยู่ระหว่าง 4.04-4.45 และในรายละเอียดปรากฏว่า ภาคเหนือมีผู้ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งสูงกว่าทุกภาค โดยมีจำนวนถึงร้อยละ 58.0 รองลงมาเป็นภาคใต้มีจำนวนร้อยละ 50.5 ส่วนภาคอื่น ๆ มีจำนวนระหว่างร้อยละ 26.0 ถึงร้อยละ 32.3 เท่านั้น อาจสรุปได้ว่า จากค่าระดับความคิดเห็นที่สูงและค่าระดับคะแนนที่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่สูงนั้น ถือว่าภาคเหนือและภาคใต้ประชาชนในสองภาคนี้ให้ความสนใจต่อการเมืองมากกว่าภาคอื่น ๆ

4) การบริหารประเทศที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขอย่างจริงจังสามารถแก้ปัญหาของประชาชนได้

ในข้อคำถามที่ว่า ปัญหาของประชาชนจะแก้ไขได้ถ้าการบริหารประเทศได้รับการตรวจสอบแก้ไขอย่างจริงจัง ปรากฏว่ามีประชาชนในแต่ละภาคที่มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง รวมแล้วมีจำนวนสูงมาก โดยมีจำนวนรวมอยู่ระหว่างร้อยละ 87.7 ถึงร้อยละ 92.5 และมีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.19-4.53 ทั้งนี้ภาคเหนือมีจำนวนที่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งสูงสุด รวมร้อยละ 92.5 ภาคที่เหลือมีจำนวนร้อยละ 87.7-89.0 จากผลดังกล่าวอาจถือได้ว่าประชาชนเห็นว่าปัญหาของประชาชนนั้นถ้ามีการบริหารจัดการที่ดีโดยที่มีการตรวจสอบแก้ไขอย่างจริงจังก็สามารถแก้ไขได้

5) การทำโครงการสำคัญ ๆ รัฐบาลควรฟังความคิดเห็นของประชาชน

ต่อคำถามที่ว่า รัฐบาลควรฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนตัดสินใจทำโครงการสำคัญ ๆ ปรากฏว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามทุกภาคให้ความเห็นในระดับเห็นด้วย โดยมีคะแนน

เฉลี่ยความคิดเห็นตั้งแต่ 4.02 ถึง 4.34 และค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นรวมทั้งประเทศเป็น 4.20 และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละภาค จากจำนวนผู้ที่ตอบเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งจะมีจำนวนรวมระหว่างร้อยละ 78.1 ถึงร้อยละ 85.2 โดยภาคเหนือมีจำนวนมากที่สุดร้อยละ 85.2 และต่ำสุดคือกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีจำนวนร้อยละ 78.1 จากผลดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า ประชาชนได้มีการตื่นตัวในความต้องการที่จะรับรู้การตัดสินใจในการทำโครงการสำคัญของรัฐอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโครงการสำคัญ ๆ เหล่านั้นอาจมีผลกระทบในทางใดทางหนึ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองก็ได้

6) ความขัดแย้งทางความคิดเป็นเรื่องปกติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

สำหรับเรื่องนี้ ปรากฏว่าประชาชนในแต่ละภาคมีความเห็นด้วยในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยมีจำนวนที่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งรวมกันในแต่ละภาค ตั้งแต่ร้อยละ 67.4-82.6 โดยภาคกลางมีจำนวนน้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกันภาคกลางมีผู้ไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นนี้สูงถึงร้อยละ 13.4 อย่างไรก็ตาม เมื่อมองในภาพรวมของทุกภาคและทั้งประเทศถือว่ามีแนวโน้มที่ดีที่ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการขัดแย้งทางความคิดนั้นเป็นเรื่องปกติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

4.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเมือง

1) การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล

เมื่อถามถึงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลที่ทำได้ภายใต้กฎหมายนั้น ปรากฏว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามในภาคเหนือและภาคใต้มีจำนวนผู้ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งสูงถึงร้อยละ 42.2 และร้อยละ 39.8 ตามลำดับ ส่วนในภาคที่เหลือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนร้อยละ 27.7 ภาคกลางมีจำนวนร้อยละ 23.6 และจำนวนน้อยที่สุดคือกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีจำนวนเพียงร้อยละ 17.2 เท่านั้น จากผลดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าภาคเหนือและภาคใต้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและสนใจในการทำงานของรัฐบาลมากกว่าภาคอื่น และเป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลที่มีความใกล้ชิดกับศูนย์กลางบริหารงานของรัฐบาลมาก กลับมีความเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องนี้น้อยกว่าภาคอื่น ๆ ซึ่ง อาจเป็นเพราะสถานะเศรษฐกิจ หรืออาจเป็นเพราะความจำเจในการรับฟังข่าวสาร หรือสาเหตุอื่น ๆ ก็เป็นได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าจะได้ศึกษาต่อไป

ตาราง 4.2 ร้อยละของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจการการเมืองต่าง ๆ

(5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ความคิดเห็น	ภาค					รวมทั้งประเทศ
	กทม.และปริมณฑล	กลาง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง						
1. การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรพิจารณาจากตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายพรรค						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	12.5	10.0	24.0	6.0	20.3	14.6
- เห็นด้วย	36.0	32.0	23.5	32.8	27.5	30.4
- เห็นด้วยปานกลาง	27.8	23.5	22.8	30.6	24.3	25.8
- ไม่เห็นด้วย	20.0	29.5	22.8	27.1	21.0	24.0
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.8	5.0	7.0	3.5	7.0	5.3
ค่าเฉลี่ย	3.34	3.13	3.35	3.11	3.33	3.25
2. การเมืองเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชน						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	30.6	36.0	48.9	31.0	47.3	38.7
- เห็นด้วย	52.6	45.0	27.6	50.0	28.3	40.7
- เห็นด้วยปานกลาง	13.5	12.3	14.3	12.3	14.3	13.3
- ไม่เห็นด้วย	3.3	6.5	8.0	6.8	7.0	6.3
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	0.3	1.3	-	3.3	1.0
ค่าเฉลี่ย	4.11	4.10	4.15	4.05	4.09	4.10
3. การเมืองเป็นเรื่องที่ท่านควรให้ความสนใจ						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	26.0	32.3	58.0	30.8	50.5	39.5
- เห็นด้วย	54.8	46.5	31.0	52.8	31.5	43.3
- เห็นด้วยปานกลาง	17.3	16.8	9.3	13.0	12.8	13.8
- ไม่เห็นด้วย	1.5	4.3	1.3	1.5	4.3	2.6
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.5	0.3	0.5	2.0	1.0	0.9
ค่าเฉลี่ย	4.04	4.06	4.45	4.09	4.26	4.18
4. ปัญหาของประชาชนจะแก้ไขได้ถ้าการบริหารประเทศได้รับการตรวจสอบแก้ไขอย่างจริงจัง						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	35.6	35.6	62.6	34.4	54.0	44.4

ตาราง 4.2 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ภาค					รวมทั้งประเทศ
	กทม.และปริมณฑล	กลาง	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	
- เห็นด้วย	53.4	52.3	29.9	53.3	34.8	44.8
- เห็นด้วยปานกลาง	8.3	10.3	6.3	9.8	7.0	8.3
- ไม่เห็นด้วย	2.5	1.5	0.3	2.3	2.5	1.8
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.3	-	1.0	0.3	1.8	0.7
ค่าเฉลี่ย	4.22	4.22	4.53	4.19	4.37	4.31
5. รัฐบาลควรฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนตัดสินใจทำโครงการสำคัญ ๆ						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	27.8	41.8	53.4	38.3	47.3	41.7
- เห็นด้วย	50.3	43.0	31.8	45.9	34.5	41.1
- เห็นด้วยปานกลาง	18.8	12.5	11.3	12.5	14.0	13.8
- ไม่เห็นด้วย	3.0	2.5	2.3	2.8	3.3	2.8
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.3	0.3	1.3	0.5	1.0	0.7
ค่าเฉลี่ย	4.02	4.24	4.34	4.19	4.24	4.20
ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ						
6. ความขัดแย้งทางความคิดเป็นเรื่องปกติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	20.3	22.9	38.0	28.6	38.5	29.7
- เห็นด้วย	55.9	44.5	42.1	54.0	38.8	47.0
- เห็นด้วยปานกลาง	18.8	19.3	13.9	14.1	14.5	16.1
- ไม่เห็นด้วย	5.0	11.6	4.5	3.3	5.3	5.9
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	1.8	1.5	-	3.0	1.3
ค่าเฉลี่ย	3.91	3.75	4.11	4.08	4.05	3.98
7. การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทำได้ภายใต้กฎหมาย						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	17.2	23.6	42.2	27.7	39.8	30.0
- เห็นด้วย	60.6	46.1	37.5	56.4	36.3	47.4
- เห็นด้วยปานกลาง	18.4	20.1	17.0	14.0	15.2	16.9
- ไม่เห็นด้วย	3.8	9.3	2.6	2.3	6.6	4.9
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	1.0	0.8	-	2.0	0.8
ค่าเฉลี่ย	3.91	3.82	4.18	4.09	4.05	4.01

ตาราง 4.2 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ภาค					รวมทั้งประเทศ
	กทม.และปริมณฑล	กลาง	เหนือ	ตะวันออก เชียงใหม่	ใต้	
8. การชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์เป็นสิทธิของประชาชนที่จะกระทำได้อย่างได้กฎหมาย						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	18.5	21.6	46.7	29.5	41.7	31.6
- เห็นด้วย	49.3	45.4	30.7	49.2	38.9	42.9
- เห็นด้วยปานกลาง	25.3	17.0	15.2	15.7	12.6	17.2
- ไม่เห็นด้วย	6.0	11.5	5.6	5.6	4.5	6.6
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.0	4.5	1.8	-	2.3	1.9
ค่าเฉลี่ย	3.78	3.68	4.15	4.03	4.13	3.95
9. การเลือกตั้งจะสะดวกถ้ามีกรรมการจัดการเลือกตั้งคอยดูแล						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	26.4	36.8	60.9	47.7	44.7	43.3
- เห็นด้วย	47.0	45.4	28.1	32.9	31.4	36.9
- เห็นด้วยปานกลาง	19.6	11.0	9.3	17.1	12.3	13.9
- ไม่เห็นด้วย	6.0	6.5	1.3	2.3	8.3	4.9
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1.0	0.3	0.5	-	3.3	1.0
ค่าเฉลี่ย	3.92	7.12	7.78	4.26	4.06	4.17
10. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว						
- เห็นด้วยอย่างยิ่ง	9.0	10.8	27.5	17.1	25.3	17.9
- เห็นด้วย	34.0	35.8	29.8	42.7	23.6	33.1
- เห็นด้วยปานกลาง	27.0	23.5	20.5	20.4	16.8	21.6
- ไม่เห็นด้วย	25.3	24.8	13.3	17.8	23.8	21.0
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.8	5.3	9.0	2.0	10.5	6.3
ค่าเฉลี่ย	3.17	3.22	3.54	3.55	3.27	3.35

2) สิทธิในการชุมนุมประท้วง

ในข้อคำถามที่ว่า การชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์เป็นสิทธิของประชาชนที่จะทำได้ภายใต้กฎหมายนั้น ประชาชนทั่วประเทศที่ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นในระดับเห็นด้วยปานกลางค่อนข้างสูง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเป็น 3.95 โดยที่มีประชาชนในภาคเหนือและภาคใต้ เห็นด้วยอย่างยิ่งมีจำนวนสูงร้อยละ 46.7 และ 41.7 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าภาคอื่น ๆ มาก โดยจำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในภาคอื่น ๆ นั้น มีจำนวนระหว่างร้อยละ 18.5 ถึงร้อยละ 29.5 เท่านั้น ซึ่งผลของความคิดเห็นในข้อคำถามนี้จะสอดคล้องกับสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลและอาจกล่าวได้ว่าเป็นความชัดเจนที่ว่าประชาชนในภาคเหนือและภาคใต้ มีความสนใจและความตื่นตัวในทางการเมืองสูงกว่าภาคอื่น ๆ โดยรวม

3) การจัดการเลือกตั้ง

ในเรื่องของการจัดการเลือกตั้งให้สะอาดจากข้อคำถามที่ว่า การเลือกตั้งจะสะอาดถ้ามีกรรมการจัดการเลือกตั้งคอยดูแลนั้น แม้ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 5 ภาค จะให้ความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยหรือใกล้เคียง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความคิดเห็นตั้งแต่ 3.92 ถึง 4.48 ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของความคิดเห็นในแต่ละภาคปรากฏว่าประชาชนที่ตอบว่าเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง จะมีเพียง 3 ภาคที่มีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 80 และยังคงมีประชาชนอีกร้อยละ 1.8 ถึงร้อยละ 11.6 ที่มีความคิดเห็นไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งน่าจะเป็นข้อสังเกตในการปรับปรุงการจัดการเลือกตั้งและกรรมการจัดการเลือกตั้งให้ดีขึ้นอีกเพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นเพิ่มมากขึ้น

4) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ต่อข้อคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองโดยถามว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปรากฏว่ามีประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งมีจำนวนสูงมาก โดยมีจำนวนรวมทั้งประเทศสูงถึงร้อยละ 51.0 และตามภาคต่าง ๆ มีจำนวนรวมตั้งแต่ร้อยละ 43.0 - 59.8 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าประชาชนคงเห็นความสำคัญในกิจกรรมทางการเมืองเพียงการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงว่ากิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอื่น ๆ จะได้รับความสนใจน้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อดูจำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอแล้ว ก็ยังมีจำนวนรวมไม่น้อยคือมีจำนวนตั้งแต่ร้อยละ 19.8 ถึง ร้อยละ 34.3 อาจกล่าวได้ว่าพอจะมีแนวโน้มอยู่บ้างที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น

4.2.3 สรุปความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ

จากผลที่ได้อภิปรายมาแล้วในข้อ 4.2.1 และ 4.2.2 อาจสรุปได้ว่า ประชาชนยังคงเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพิจารณาจากตัวผู้สมัครมากกว่านโยบายของพรรค ประชาชนเห็นด้วยว่าการเมืองเป็นเรื่องที่สำคัญ มีผลกระทบต่อตนและควรให้ความสนใจ รวมทั้งเห็นด้วยว่า ความขัดแย้งทางความคิดเป็นเรื่องปกติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และในส่วนของการทำงานของรัฐบาล ประชาชนเห็นด้วยว่า ปัญหาของประชาชนสามารถแก้ไขได้ถ้ามีการบริหารที่ดีและรัฐบาลควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนตัดสินใจทำโครงการสำคัญ ๆ อย่างไรก็ตาม ระดับความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวนี้จะมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย หรือมีค่าระดับคะแนนความคิดเห็นประมาณ 4 หรือใกล้เคียงเท่านั้น

ในเรื่องของกิจกรรมทางการเมืองมีแนวโน้มที่ประชาชนมีความตื่นตัวในสิทธิทางการเมือง ทั้งสิทธิในการชุมนุม สิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม เรื่องความเชื่อมั่นต่อระบบและกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน่าจะมีความคิดเห็นในด้านเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งสูงกว่านี้ เพื่อที่การปฏิรูปการเมืองจะได้ผลดียิ่งขึ้น

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมทางการเมือง

(5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ความคิดเห็น	ภาค					รวมทั้งประเทศ
	กทม.และปริมณฑล	กลาง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	
1. การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรพิจารณาจากตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายพรรค	3.34	3.13	3.35	3.11	3.33	3.25
2. การเมืองเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชน	4.11	4.10	4.15	4.05	4.09	4.10
3. การเมืองเป็นเรื่องที่ท่านควรให้ความสนใจ	4.04	4.06	4.45	4.09	4.26	4.18
4. ปัญหาของประชาชนจะแก้ไขได้ถ้าการบริหารประเทศได้รับการควบคุม	4.22	4.22	4.53	4.19	4.39	4.31
5. รัฐบาลควรฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนตัดสินใจทำโครงการสำคัญ	4.02	4.24	4.34	4.19	4.24	4.20

ความคิดเห็น	ภาค					รวมทั้งประเทศ
	กทม.และปริมณฑล	กลาง	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	
6. การขัดแย้งทางความคิดเป็นเรื่องปกติของการเมืองในระบบประชาธิปไตย	3.91	3.75	4.11	4.08	4.05	3.98
7. การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทำได้ภายใต้กฎหมาย	3.91	3.68	4.15	4.03	4.13	3.95
8. การชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์เป็นสิทธิของประชาชนที่จะกระทำได้อย่างได้กฎหมาย	3.78	3.68	4.15	4.03	4.13	3.95
9. การเลือกตั้งจะสะอาดถ้ามีกรรมการจัดการเลือกตั้งคอยดูแล	3.92	4.12	4.48	4.26	4.06	4.17
10. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.17	3.22	3.54	3.55	3.29	3.35
ค่าเฉลี่ย	3.74	3.83	4.13	3.96	3.99	3.95

4.3 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จะทำการศึกษาใน 2 ประเด็นหลัก คือ ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่ด้านนั้นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

สำหรับการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ได้ทำการศึกษาใน 2 หัวข้อ คือ บทบาทและความรับผิดชอบทางด้านกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ และบทบาทในฐานะสถาบันทางการเมืองประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ การตอบจะมี 3 คำตอบให้เลือกตอบ คือ ถ้าเลือกตอบว่าใช่ จะมีคะแนน = 1 แต่ถ้าตอบว่าไม่ใช่หรือไม่ทราบ จะมีคะแนน = 0 สำหรับคำถามข้อนั้น โดยในการศึกษาคั้งนี้ผู้ที่ตอบว่า ใช่ หมายถึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญในด้านนั้น ข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้ง 2 หัวข้อ ประกอบด้วย

1) บทบาทตามกฎหมาย

1. ทำหน้าที่ออกกฎหมาย
2. พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ
3. ควบคุมการทำงานของรัฐบาล
4. ชักถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่
5. ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะเพื่อควบคุมการทำงานของรัฐบาล
6. เป็นคณะทำงานศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่มีความเดือดร้อนของประชาชน

2) บทบาทในฐานะสถาบันทางการเมือง

1. ทำหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรี
2. เผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน
3. ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ
4. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต
5. จัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทน
6. พาประชาชนที่เดือดร้อนไปหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
7. ตรวจสอบและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน

4.3.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ปรากฏดังต่อไปนี้

1) บทบาทตามกฎหมาย

1. บทบาทในการทำหน้าที่ออกกฎหมาย

พบว่า ประชาชนใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในด้านการออกกฎหมายสูงกว่าภาคอื่น ๆ โดยมีผู้ตอบว่าใช่ในคำถามข้อนี้ ร้อยละ 69.5 รองลงมาคือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือ ตามลำดับ (ร้อยละ 68.0, 60.3, 58.5 และ 56.9)

2. บทบาทในการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ

ประชาชนในภาคใต้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในด้านการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศสูงกว่าภาคอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมาเป็นภาคเหนือ และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ (ร้อยละ 69.8 และ 67.5) โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือประชาชนมีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด ร้อยละ 63.0

3. บทบาทและความรับผิดชอบในการควบคุมการทำงานของรัฐบาล

ประชาชนใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการควบคุมการทำงานของรัฐบาลค่อนข้างสูง และสูงกว่าภาคอื่น ๆ รองลงมาคือประชาชนในภาคใต้และภาคกลาง ตามลำดับ (ร้อยละ 79.2, 74.1, 70.2) โดยที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด ร้อยละ 65.7

4. บทบาทและความรับผิดชอบในการซักถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่

ประชาชนในภาคใต้ มีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวกับการซักถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่มากกว่าประชาชนในภาคอื่น ๆ รองลงมาคือประชาชนในภาคเหนือและกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ (ร้อยละ 76.3, 73.1, 72.5) โดยที่ประชาชนในภาคกลาง มีความเข้าใจในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้านนี้น้อยที่สุด ร้อยละ 62.5

5. ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะเพื่อควบคุมการทำงานของรัฐบาล

ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทของการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะเพื่อควบคุมการทำงานของรัฐบาลอยู่ในระดับค่อนข้างสูงเกือบทุกภาค โดยเฉพาะประชาชนในภาคใต้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทนี้สูงสุด (ร้อยละ 79.4) ส่วนประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทนี้ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยที่สุด (ร้อยละ 66.5)

6. เป็นคณะทำงานสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่มีความเดือดร้อนของประชาชน

ประชาชนในภาคเหนือ มีความรู้ความเข้าใจถึงการเป็นคณะทำงานสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่มีความเดือดร้อนของประชาชนในระดับค่อนข้างสูงและสูงกว่าภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 78.9) รองลงมาคือประชาชนในภาคใต้และภาคกลาง ตามลำดับ (ร้อยละ 75.2, 72.6) ส่วนประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่าภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 66.0)

2) บทบาทในฐานะสถาบันการเมือง

7. ทำหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรี

จากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการทำหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรี พบว่า ประชาชนใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทด้านนี้มากที่สุด (ร้อยละ 73.5) รองลงมาคือภาคใต้ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง (ร้อยละ 66.3, 63.0, 60.7, 58.8)

8. เผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน

จากการศึกษาพบว่าในด้านบทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนนั้น ประชาชนในภาคใต้มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด รองลงมาคือประชาชนในภาคตะวันออก เชียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ (ร้อยละ 81.1, 79.6, 77.0, 73.1 และ 69.0)

9. ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศไม่ใช่เฉพาะในเขตของตน

พบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการติดตามข่าวสาร ความเดือดร้อนของประชาชนทั่วทั้งประเทศ ไม่ใช่เฉพาะดูแลในเขตพื้นที่ของตนค่อนข้างดี โดยเฉพาะประชาชนในภาคกลาง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้มากที่สุด ร้อยละ 82.6 รองลงมาคือกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคใต้ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และ ภาคเหนือ ตามลำดับ (ร้อยละ 82.4, 80.3, 78.5 และ 78.1)

10. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในภาคต่าง ๆ มีความเข้าใจดีว่า บทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความซื่อสัตย์และสุจริต โดยเฉพาะประชาชนในเขตภาคกลาง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ร้อยละ 93.5 รองลงมาคือภาคเหนือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ (ร้อยละ 87.1, 85.2, 84.4, และ 83.5)

11. จัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทน

ในด้านของบทบาทในการจัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทน พบว่า

ประชาชนในเขตภาคกลาง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ต้องจัดหางบประมาณมาให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทนราษฎรสูงสุด ร้อยละ 83.2 รองลงมา คือภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคใต้ ตามลำดับ (ร้อยละ 78.4, 77.9, 75.6 และ 70.2)

12. พาประชาชนที่เดือดร้อนไปหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

บทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชน โดยการพาประชาชนไปหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความรู้ความเข้าใจว่าบทบาทหน้าที่ด้านนี้เป็นบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญสูงสุด (ร้อยละ 81.6) รองลงมาคือประชาชนในเขตภาคกลาง ร้อยละ 71.1 ส่วนประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความเห็นในบทบาทความรับผิดชอบด้านนี้น้อยที่สุด ร้อยละ 64.6

13. ตรวจสอบและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน

ประชาชนทุกภาคของไทยมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับการตรวจสอบและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความรู้ความเข้าใจสูงสุด ร้อยละ 87.1 รองลงมา คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ (ดูรายละเอียดในตาราง 4.4)

ตาราง 4.4 ร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ ส.ส. ตามรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

ข้อความ/เขตพื้นที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ค่าเฉลี่ย
บทบาทตามกฎหมาย				
1. ทำหน้าที่ออกกฎหมาย	62.7	17.0	20.3	0.63
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	69.5	12.5	18.0	0.70
ภาคกลาง	58.5	21.1	20.4	0.59
ภาคเหนือ	56.9	23.8	19.3	0.57
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	60.3	7.5	32.2	0.60
ภาคใต้	68.0	20.3	11.8	0.68

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ค่าเฉลี่ย
2. พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ	67.2	10.7	22.1	0.67
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	67.5	8.8	23.8	0.68
ภาคกลาง	63.4	14.8	21.8	0.63
ภาคเหนือ	69.8	10.1	20.1	0.70
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	63.0	4.5	32.5	0.63
ภาคใต้	72.0	15.8	12.3	0.72
3. ควบคุมการทำงานของรัฐบาล	71.8	10.3	17.9	0.71
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	79.2	5.3	15.5	0.79
ภาคกลาง	70.2	15.0	14.8	0.70
ภาคเหนือ	69.9	13.5	16.5	0.70
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	65.7	5.3	29.0	0.66
ภาคใต้	74.1	12.1	13.8	0.74
4. ชักถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่	70.3	6.5	23.2	0.70
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	72.5	5.9	21.4	0.73
ภาคกลาง	62.5	9.1	28.5	0.63
ภาคเหนือ	73.1	4.7	22.2	0.73
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	67.1	2.3	30.6	0.67
ภาคใต้	76.3	10.6	13.1	0.76
5. ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะเพื่อควบคุมการทำงานของรัฐบาล	74.2	5.0	20.8	0.74
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	76.1	4.0	19.8	0.76
ภาคกลาง	73.9	4.5	21.6	0.74
ภาคเหนือ	74.9	4.8	20.3	0.75
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	66.5	2.3	31.2	0.67
ภาคใต้	79.4	9.5	11.0	0.79
6. เป็นคณะทำงานศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่มีความเดือดร้อนของประชาชน	72.5	6.3	21.2	0.73

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ค่าเฉลี่ย
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	69.7	4.0	26.3	0.70
ภาคกลาง	72.6	5.8	21.6	0.73
ภาคเหนือ	78.9	5.3	15.7	0.79
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	66.0	3.1	30.9	0.66
ภาคใต้	75.2	13.3	11.5	0.75
7. ทำหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรี	76.0	9.4	14.6	0.76
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	73.5	10.8	15.8	0.74
ภาคกลาง	58.8	26.0	15.3	0.59
ภาคเหนือ	60.7	22.2	17.1	0.61
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	63.0	6.3	30.6	0.63
ภาคใต้	66.3	22.0	11.8	0.66
8. เผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน	76.0	9.4	14.6	0.76
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	69.0	11.6	19.4	0.69
ภาคกลาง	73.1	14.6	12.3	0.73
ภาคเหนือ	77.0	8.4	14.5	0.77
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	79.6	2.8	17.6	0.80
ภาคใต้	81.1	9.6	9.3	0.81
9. ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ ไม่ใช่เฉพาะในเขตของตน	80.4	7.3	12.3	0.80
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	82.4	6.8	10.8	0.82
ภาคกลาง	82.6	7.6	9.8	0.83
ภาคเหนือ	78.1	8.1	13.7	0.78
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	78.5	3.3	18.2	0.79
ภาคใต้	80.3	10.8	9.0	0.80
10. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต	86.8	3.6	9.6	0.87
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	85.2	4.3	10.3	0.85
ภาคกลาง	93.5	1.8	4.8	0.94

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ค่าเฉลี่ย
ภาคเหนือ	87.1	2.5	10.4	0.87
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	84.4	2.0	13.5	0.84
ภาคใต้	83.5	7.5	9.0	0.84
11. จัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทน	77.1	10.5	12.4	0.77
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	75.6	11.8	12.6	0.76
ภาคกลาง	83.2	7.5	9.3	0.83
ภาคเหนือ	78.4	8.6	13.0	0.78
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	77.9	5.3	16.8	0.78
ภาคใต้	70.2	19.3	10.5	0.70
12. พาประชาชนที่เดือดร้อนไปหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	70.7	15.6	13.7	0.71
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	64.6	17.8	17.6	0.65
ภาคกลาง	71.1	19.6	9.3	0.71
ภาคเหนือ	69.7	14.5	15.8	0.70
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	81.6	5.1	13.3	0.82
ภาคใต้	66.8	20.5	12.8	0.67
13. ตรวจสอบและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน	86.5	4.8	8.7	0.87
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	86.7	5.3	8.0	0.87
ภาคกลาง	86.2	4.5	6.3	0.86
ภาคเหนือ	85.8	4.6	9.6	0.86
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	87.1	2.5	10.4	0.87
ภาคใต้	83.5	7.5	9.0	0.84

4.3.2 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามทัศนะประชาชน

ในการศึกษาบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามทัศนะของประชาชน ได้ใช้ข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญมาใช้ในการสอบถาม โดยผู้ตอบสามารถเลือกคำตอบเพื่อแสดงระดับความเห็นได้จากคำตอบทั้งหมดที่กำหนดไว้ 5 คำตอบ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สำหรับผลการศึกษาจำแนกตามหัวข้อปรากฏดังต่อไปนี้ (ตาราง 4.5)

1) บทบาทตามกฎหมาย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่ตามกฎหมาย

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนในภาคใต้ เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อบทบาทด้านนี้มากที่สุด ร้อยละ 24.0 รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และปริมณฑล ตามลำดับ (ร้อยละ 21.1, 11.2, 11.1 และ 7.4)

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ

ประชาชนในภาคใต้ เห็นด้วยอย่างยิ่งกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ว่าควรมีหน้าที่ในการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศสูงกว่าภาคอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 29.8 รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ (ร้อยละ 25.7, 13.8, 12.8, และ 7.4)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการทำงานของรัฐบาล

ประชาชนในภาคใต้ เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีหน้าที่ในการควบคุมการทำงานของรัฐบาล ร้อยละ 36.3 ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง และภาคเหนือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 34.3 เท่ากัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 17.4 และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 15.6

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการซักถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่

ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการซักถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่ โดยประชาชนในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 37.7, 34.6, 21.4, 16.5 และ 12.7 ตามลำดับ

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เพื่อควบคุมการทำงานของรัฐบาล

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เพื่อเป็นการควบคุมการทำงานของ รัฐบาล โดยภาคเหนือมีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ร้อยละ 36.8 รองลงมาคือภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 35.8, 28.9, 24.2 และ 17.0 ตามลำดับ

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นคณะทำงานศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่ เป็นความเดือดร้อน

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในภาคเหนือเห็นด้วยอย่างยิ่งกับบทบาท ความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่เกี่ยวกับการสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่ เป็นความเดือดร้อนของ ประชาชนสูงกว่าภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 47.1) รองลงมาคือภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 39.6, 34.5, 27.0 และ 18.9 ตามลำดับ)

ตาราง 4.5 ร้อยละของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ ส.ส. ตามทัศนะของประชาชน จำแนกตามภาค

ข้อความ/เขตพื้นที่	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่ ออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ	3.6	15.8	22.2	43.2	15.2
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	1.8	18.7	20.4	51.7	7.4
ภาคกลาง	5.0	25.9	22.9	35.1	11.1
ภาคเหนือ	5.0	15.3	25.9	31.7	22.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1.4	7.6	26.7	53.1	11.2
ภาคใต้	4.7	10.7	15.8	44.8	24.0
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่ พิจารณางบประมาณรายจ่าย ประจำปีของประเทศ	3.2	12.1	23.5	43.2	18.0
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	5.4	15.8	24.7	46.7	7.4
ภาคกลาง	2.5	23.1	21.4	39.2	13.8
ภาคเหนือ	4.1	6.9	23.6	39.7*	25.7

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-	4.2	29.7	53.3	12.8
ภาคใต้	4.1	9.8	18.5	37.8	29.8
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการ ทำงานของรัฐบาล	1.2	8.2	19.9	46.0	24.7
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	-	7.4	15.8	61.2	15.6
ภาคกลาง	1.5	96.8	22.1	35.3	34.3
ภาคเหนือ	1.5	6.8	22.2	35.3	34.3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-	5.6	23.9	53.1	17.4
ภาคใต้	3.3	6.8	18.1	35.5	36.3
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชักจูงรัฐมนตรี ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่	1.1	4.8	21.5	47.9	24.7
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.2	3.9	19.6	63.6	12.7
ภาคกลาง	1.3	7.4	29.5	45.3	16.5
ภาคเหนือ	1.3	3.1	19.2	38.7	37.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-	2.7	21.9	54.0	21.4
ภาคใต้	2.8	6.8	17.2	38.6	34.6
5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลงมติไม่ไว้วาง ใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะฯ เพื่อควบคุมฯ	0.9	3.5	20.5	46.4	28.7
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.3	2.5	19.6	60.6	17.0
ภาคกลาง	1.0	3.3	21.8	45.0	28.9
ภาคเหนือ	1.3	4.5	19.3	38.1	36.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-	1.9	23.1	50.8	24.2
ภาคใต้	1.8	5.3	19.0	38.1	35.8
6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นคณะทำงาน ศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นความ เดือดร้อน	1.1	3.9	18.4	43.0	33.6
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	-	2.9	21.4	56.8	18.9
ภาคกลาง	1.2	4.8	18.9	40.6	34.5

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ภาคเหนือ	1.5	2.1	14.9	34.4	47.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		2.2	22.4	48.4	27.0
ภาคใต้	2.5	7.5	14.8	35.6	39.6
7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่เลือก นายกรัฐมนตรี	4.4	13.8	19.6	39.2	23.0
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	2.0	15.1	18.8	50.0	14.1
ภาคกลาง	7.3	23.9	16.8	36.4	15.6
ภาคเหนือ	6.9	11.7	21.1	29.3	31.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1.4	6.9	24.9	45.0	21.8
ภาคใต้	3.8	10.8	17.2	36.0	32.2
8. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ ระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน	1.2	5.0	16.7	44.9	32.2
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	-	0.5	5.5	18.6	16.4
ภาคกลาง	1.0	8.8	17.4	43.7	29.1
ภาคเหนือ	2.3	3.1	15.8	37.5	41.3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.3	2.9	15.8	46.2	34.8
ภาคใต้	1.8	4.6	15.9	38.2	39.5
9. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามข่าวสาร เกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่ว ประเทศ	0.8	4.6	12.0	41.8	40.8
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.5	4.6	10.9	54.9	29.1
ภาคกลาง	0.8	5.2	12.3	40.5	41.2
ภาคเหนือ	0.5	3.8	12.1	34.0	49.6
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.5	4.0	11.6	44.9	39.0
ภาคใต้	1.7	5.3	13.3	34.8	44.9
10. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต	1.3	2.4	9.9	34.9	51.5
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.8	3.0	9.6	45.4	41.1
ภาคกลาง	0.5	1.5	8.6	34.8	54.6

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ภาคเหนือ	0.5	1.0	7.9	25.5	65.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.5	1.3	13.4	45.3	39.5
ภาคใต้	4.0	5.0	10.3	23.7	56.0
11. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดหางบ ประมาณให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทน	19	61	150	409	361
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.5	7.1	17.9	51.0	23.5
ภาคกลาง	1.0	4.0	13.6	43.4	37.4
ภาคเหนือ	4.4	3.3	13.3	30.2	48.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.3	4.4	14.1	50.8	30.4
ภาคใต้	3.5	10.7	16.0	29.3	40.4
12. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพบประชาชนที่ เดือดร้อนไปหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	22	81	161	396	340
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.8	8.0	19.3	47.8	24.2
ภาคกลาง	0.3	10.3	15.6	39.8	33.0
ภาคเหนือ	3.6	6.2	17.4	31.3	41.5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.6	3.4	14.4	47.0	34.6
ภาคใต้	1.8	12.3	16.8	32.4	36.7
13. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจเยี่ยม และรับเรื่องราวร้องทุกข์ และช่วยเหลือ ประชาชน	1.1	3.1	11.1	39.4	45.3
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล		4.1	12.4	50.5	33.0
ภาคกลาง	0.5	3.3	10.0	41.3	44.9
ภาคเหนือ	1.3	2.3	9.3	28.3	58.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.3	1.6	12.6	46.7	38.8
ภาคใต้	3.5	4.5	11.2	30.3	50.5

2) บทบาทในฐานะสถาบันการเมือง

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรี

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการทำหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรี พบว่าภาคใต้มีจำนวนผู้ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ร้อยละ 32.2 รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 31.0, 21.8, 15.6, 14.1)

8. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชน

ประชาชนในภาคเหนือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 41.3 สูงกว่าความคิดเห็นของประชาชนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีผู้เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 39.5, 34.8, 20.1 และ 16.4 ตามลำดับ

9. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการติดตามข่าวสารความเดือดร้อนของประชาชน พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อบทบาทความรับผิดชอบในการติดตามข่าวสารความเดือดร้อนของประชาชนจำนวนมากที่สุด โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 49.6 ซึ่งสูงกว่าภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 44.9, 41.2, 39.0, 29.1)

10. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต

จากการศึกษาการเป็นตัวอย่างที่ดีของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า ประชาชนในภาคเหนือเห็นด้วยอย่างยิ่งค่อนข้างสูงถึงร้อยละ 65.1 รองลงมาคือภาคใต้ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ (ร้อยละ 56.0, 54.6, 41.1, 39.5)

11. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทน

ประชาชนในภาคเหนือ เห็นด้วยอย่างยิ่งกับบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการจัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทนมากที่สุด โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 48.8 รองลงมาคือภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีผู้เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 40.4, 37.4, 30.4 และ 23.5 ตามลำดับ

12. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพาประชาชนที่เดือดร้อนไปหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ เห็นด้วยอย่างยิ่งเป็นจำนวนสูงที่สุด ต่อบทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ควรพาประชาชนที่เดือดร้อนไปหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 41.5 สูงกว่า ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 4 ภาคมีทัศนะเห็นด้วยอย่างยิ่งในบทบาทด้านนี้ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร้อยละ 36.7, 34.6, 33.0 และ 24.2 ตามลำดับ

13. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับบทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการตรวจเยี่ยมและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชนค่อนข้างสูงทุกภาค โดยมีจำนวนผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 58.8, 50.5, 38.8, และ 33.0 ตามลำดับ (รายละเอียดดังตาราง 4.5)

4.3.3 สรุปความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากการศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญและตามทัศนะของประชาชน พบว่า บทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญที่ประชาชนทราบมากที่สุดและน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ

บทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญที่ประชาชนทราบมากที่สุด	ร้อยละ
1. การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต	86.7
2. ตรวจเยี่ยมและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน	86.5
3. การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ	80.4

ไม่เฉพาะแต่ประชาชนในเขตรับผิดชอบของตน

ตาราง 4.6 ร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของ ส.ส. ตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งประเทศ

บทบาทหน้าที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
บทบาทตามกฎหมาย n = 2,000			
1. ทำหน้าที่ออกกฎหมาย	62.7	17.0	20.3
2. พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ	67.2	10.8	22.0
3. ควบคุมการทำงานของรัฐบาล	71.8	10.2	18.0
4. ชักถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่	70.3	6.5	23.2
5. ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล หรือทั้งคณะ เพื่อควบคุมการทำงานของรัฐบาล	74.2	5.0	20.8
6. เป็นคณะทำงานศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นความเดือดร้อนของประชาชน	72.5	6.3	21.2
บทบาทในฐานะสถาบันทางการเมือง			
7. ทำหน้าที่การเลือกนายกรัฐมนตรี	64.5	17.5	18.0
8. เผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน	76.0	9.4	14.6
9. ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ ไม่เฉพาะแต่ประชาชนในเขตรับผิดชอบของตน	80.4	7.3	12.3
10. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต	86.7	3.6	9.6
11. จัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทน	77.0	10.5	12.4
12. พาประชาชนที่เดือดร้อนไปหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	70.7	15.6	13.7
13. ตรวจสอบและรับเรื่องร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน	86.5	4.9	8.7

บทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญที่ประชาชนทราบน้อยที่สุด

	ร้อยละ
1. ทำหน้าที่ออกกฎหมาย	62.7
2. ทำหน้าที่ในการเลือกนายกรัฐมนตรี	64.5
3. พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ	67.2

จากการศึกษาบทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามทัศนะของประชาชน พบว่า บทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดและไม่เห็นด้วยมากที่สุด 3 อันดับ ซึ่งสอดคล้องกับการรับรู้บทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญของประชาชน คือ

บทบาทความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนมีความเห็นในระดับเห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่งรวมกันมากที่สุด

	ร้อยละ
1. การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต	96.3
2. การตรวจเยี่ยมและรับเรื่องวาร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน	95.8
3. การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ	94.6

ไม่เฉพาะแต่ประชาชนในเขตรับผิดชอบของตน

บทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนมีความเห็นในระดับไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งรวมกันมากที่สุด

	ร้อยละ
1. การทำหน้าที่ออกกฎหมาย	19.4
2. ทำหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรี	18.2
3. พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ	15.3

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญและตามทัศนะของประชาชน พบว่า ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับประชาชนหรือท้องถิ่นของตนเองแล้วประชาชนจะมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มากกว่าบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบด้านอื่น ดังนั้น โดยภาพรวมแล้วบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในด้านอื่น ๆ เช่น ในด้านที่เป็นกลไกในการบริหารประเทศหรือในการวางนโยบาย ประชาชนจะมีความเข้าใจน้อย ดังนั้น จึงควรที่จะต้องมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความรู้ทางด้านประชาธิปไตยให้ประชาชนได้เข้าใจในบทบาทและกลไกการบริหารงาน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ให้มากขึ้น

ตาราง 4.7 ร้อยละของบทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามทัศนะของประชาชน รวมทั้งประเทศ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วยปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
บทบาทตามกฎหมาย					
1. ทำหน้าที่ออกกฎหมาย	15.2	43.1	22.2	15.8	3.6
2. พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ	18.0	43.2	23.5	12.1	3.2
3. ควบคุมการทำงานของรัฐบาล	24.7	43.0	19.9	8.2	1.2
4. ชักถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่	24.7	47.9	21.5	4.8	1.1
5. ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะเพื่อควบคุมการทำงานของรัฐบาล	28.7	46.4	20.5	3.5	0.9
6. เป็นคณะทำงานศึกษาสอบสวนเรื่องต่างๆ ที่เป็นความเดือดร้อนของประชาชน	33.6	43.0	18.4	3.9	1.1
บทบาทในฐานะสถาบันทางการเมือง					
7. ทำหน้าที่การเลือกนายกรัฐมนตรี	23.0	39.1	19.6	13.8	4.4
8. เผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน	32.2	44.9	16.7	5.0	1.2
9. ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศไม่เฉพาะแต่ประชาชนในเขตรับผิดชอบของตน	40.8	41.8	12.0	4.6	0.8
10. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต	51.5	34.9	9.9	2.4	1.3
11. จัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเองเป็นผู้แทน	36.1	40.9	15.0	6.1	1.9
12. พาประชาชนที่เดือดร้อนไปหาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	34.0	39.6	16.1	8.1	2.2
13. ตรวจสอบและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประเทศ	45.2	39.4	11.1	3.1	1.1

4.3.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

การศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ได้ใช้วิธีการศึกษาเช่นเดียวกับในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกประการ โดยผลของการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ จำแนกตามหัวข้อ ปรากฏดังต่อไปนี้

1) บทบาทด้านนิติบัญญัติ

1. การพิจารณากฎหมายที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎร

จากการสำรวจความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ในการพิจารณากฎหมายที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.3 ทราบว่า การพิจารณากฎหมายที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล เป็นหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคเหนือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในเรื่องนี้มากที่สุด กล่าวคือ มีผู้ตอบว่าใช่ถึงร้อยละ 78.4 รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคใต้ ซึ่งมีผู้ตอบว่าใช่ ร้อยละ 78.0 เท่ากัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้น้อยที่สุด โดยมีผู้ตอบว่าใช่เพียงร้อยละ 62.9

2) บทบาทด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

2. อภิปรายซักถามในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจต่อไปเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา ในเรื่องของการอภิปรายซักถามในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภาดีพอสมควร โดยจากการสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.0 ทราบว่า การอภิปรายซักถามในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี เป็นหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ และเมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตภาคใต้ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้มากที่สุด กล่าวคือ มีผู้ตอบว่าใช่ถึงร้อยละ 74.9 รองลงมา คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 70.1 และภาคเหนือ ร้อยละ 69.7

3. ความคุ้มค่าแก่การทำงานของรัฐบาล

ในด้านบทบาทและความรับผิดชอบตามรัฐธรรมนูญในการควบคุมดูแลการทำงานของรัฐบาลนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 77.6 ทราบว่าเป็นบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ทราบว่าเป็นบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา ถึงร้อยละ 82.6 ซึ่งเป็นจำนวนสูงที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างในเขตภาคเหนือ มีผู้ทราบ ร้อยละ 78.9 โดยมีกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือทราบเกี่ยวกับบทบาทด้านนี้น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 69.0 เท่านั้น

3) บทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการ

4. แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจของสภา

ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ข้อ 74 กำหนดให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาขึ้นเพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา และตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ข้อ 75 กำหนดให้วุฒิสภาดังตั้งคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา เพื่อทำหน้าที่พิจารณาญัตติและเรื่องอื่น ๆ ที่เข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภา (สถาบันพระปกเกล้า : 2543) จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยส่งผลต่อการควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลให้เกิดความถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากยังไม่ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่ทางด้านนี้ด้วย โดยจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างมีเพียงร้อยละ 56.3 ทราบว่า บทบาทหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ เป็นหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา ในขณะที่ ร้อยละ 38.1 ตอบว่า ไม่ทราบ และร้อยละ 5.6 ตอบว่า ไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของคำตอบแล้ว ก็พบว่า จำนวนของผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ด้านนี้มีไม่มากนัก โดยภาคใต้เป็นภาคที่มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทด้านนี้มากที่สุด ร้อยละ 67.0 รองลงมา คือ ภาคเหนือ มีความรู้เรื่องนี้ ร้อยละ 63.9 กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความรู้เรื่องนี้ ร้อยละ 53.5 โดยที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้ที่มีความรู้เรื่องนี้น้อยที่สุด ร้อยละ 45.5

5. แต่งตั้งคณะกรรมการการสามัญเพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ

สำหรับบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญในการแต่งตั้งคณะกรรมการการสามัญ เพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการเลือกตั้ง นั้น ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของกลุ่มตัวอย่าง มีผลใกล้เคียงกับการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องต่าง ๆ กล่าวคือ ผู้ที่ทราบว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ เป็นบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 57.0 เท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ไม่สูงมากนัก ในขณะที่ผู้ที่ไม่ทราบและผู้ตอบว่าไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 36.4 และ 6.6 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแยกตามรายภาค พบว่า ภาคใต้เป็นภาคที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้มากที่สุด โดยมีผู้ตอบว่าเป็นบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา ร้อยละ 68.2 รองลงมา คือ ภาคเหนือ ร้อยละ 64.7 และ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ร้อยละ 55.7 ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 44.5

4) บทบาทในการถอดถอน

6. มีอำนาจในการถอดถอนข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำระดับสูง หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจต่อไปเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภาในการพิจารณาถอดถอนข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำระดับสูง หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 62.4 ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามรัฐธรรมนูญในการพิจารณาถอดถอนข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำระดับสูง หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ ได้ เมื่อพิจารณาจากคำตอบในรายภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาคต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ใกล้เคียงกัน โดยกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ที่ทราบว่าบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา ร้อยละ 66.7 รองลงมา คือ ภาคใต้ ร้อยละ 65.2 ภาคกลาง ร้อยละ 63.5 ภาคเหนือ ร้อยละ 63.2 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ น้อยที่สุด ร้อยละ 53.5

5) บทบาทในการเป็นกรรมการตัดสิน

7. ร่วมกับ ส.ส. ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 313 สมาชิกวุฒิสภา และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา มีสิทธิเสนอนิติให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและพิจารณารับรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นสิทธิที่สมาชิกวุฒิสภาต้องใช้ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถใช้สิทธินี้ได้โดยลำพัง (สถาบันพระปกเกล้า : 2543) เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนมากพอสมควร โดยจากการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.2 ทราบว่า สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญในการร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และเมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้ตอบแยกตามรายภาค ก็พบว่า ในบางภาคจำนวนของผู้ที่ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่ด้านนี้ มีสูงพอสมควร โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ที่ทราบเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ถึงร้อยละ 76.5 รองลงมา คือ ภาคใต้ มีผู้ทราบ ร้อยละ 75.2 ภาคเหนือ ร้อยละ 74.0

8. ให้ความเห็นชอบในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดหรือถูกยุบ

รัฐธรรมนูญมาตรา 178 วรรคสอง ได้กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณีจะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายในหกสิบวัน ซึ่งบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภาในด้านนี้อาจพิจารณาได้ว่า ยังมีผู้ที่ทราบไม่มากนัก โดยการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ผู้ที่ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่นี้ มีเพียงร้อยละ 58.8 ส่วนผู้ที่ไม่ทราบ มีร้อยละ 33.0 ขณะที่ผู้ที่ไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภามีร้อยละ 8.2 เมื่อแยกพิจารณาในรายภาค พบว่า ภาคใต้ มีผู้ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่ด้านนี้ตามรัฐธรรมนูญสูงที่สุด ร้อยละ 65.3 รองลงมา คือ ภาคเหนือ ร้อยละ 65.2 ซึ่งพิจารณาได้ว่าทั้งสองภาคนี้ผู้ตอบมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ด้านนี้ใกล้เคียงกันมาก นอกจากนี้ยังมีผู้ตอบในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ทราบว่า เป็นบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา ร้อยละ 58.2 ภาคกลางทราบร้อยละ 57.0

6) บทบาทในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ

9. ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือถูกยุบในงานบางอย่าง

ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้วุฒิสภากำหน้าที่รัฐสภาในการพิจารณาบางเรื่อง เช่น รัฐธรรมนูญมาตรา 223 ได้กล่าวถึงพระราชอำนาจในการประกาศสงครามของพระมหากษัตริย์เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา แต่ได้กำหนดเพิ่มเติมไว้ว่า ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภากำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบเรื่องดังกล่าว ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่นี้ของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่นี้ไม่มากนัก โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.6 ทราบว่าบทบาทหน้าที่นี้เป็นบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10.9 ตอบว่าไม่ใช่ และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 34.5 ตอบว่าไม่ทราบ เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่าภาคใต้มีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้มากที่สุด โดยมีผู้ทราบว่าวุฒิสภาสสามารถทำหน้าที่เป็นรัฐสภาได้ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือถูกยุบ ร้อยละ 61.7 รองลงมาคือ ภาคเหนือ และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ทราบเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ร้อยละ 59.3 และ 52.4 ตามลำดับ

7) บทบาทในการเป็นผู้แทนของประชาชน

10. ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนชาวไทย

ในด้านของการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่สำคัญประการหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภาสูงมาก โดยกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 85.1 ทราบว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา มีเพียงร้อยละ 3.6 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากคำตอบในรายภาค ก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้สูงมาก โดย กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ทราบว่ากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เป็นบทบาทหน้าที่ตาม

รัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา สูงถึงร้อยละ 89.5 ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด รองลงมาคือ ภาคเหนือ มีผู้ทราบ ร้อยละ 86.6 และภาคกลาง ร้อยละ 84.5

11. ให้ประชาชนเสนอคำร้องเรียนต่อสมาชิกวุฒิสภาเพื่อนำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

รัฐธรรมนูญมาตรา 197 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไว้ว่า ให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือการปฏิบัติหรือละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชน ตามข้อกำหนดดังกล่าว ประชาชนสามารถที่จะเสนอคำร้องเรียนต่อสมาชิกวุฒิสภา เพื่อนำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ ซึ่งจะได้มีการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป จากการสำรวจความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าวของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 71.5 ทราบว่า สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่ด้านนี้ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 23.0 ไม่ทราบ และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5.5 ตอบว่าไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เมื่อพิจารณาจากคำตอบในรายภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้ที่ทราบเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้มากที่สุด ร้อยละ 74.0 รองลงมาคือ ภาคเหนือ และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ทราบเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ ร้อยละ 73.7 เท่ากัน

ตาราง 4.8 ร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

ข้อความ/เขตพื้นที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ค่าเฉลี่ย
1) บทบาทด้านนิติบัญญัติ				
1. การพิจารณากฎหมายที่ผ่านมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	74.3	3.4	22.3	0.74
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	78.0	1.5	0.78	0.78
ภาคกลาง	74.2	4.0	0.74	0.74
ภาคเหนือ	78.4	0.8	20.8	0.78
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	62.9	3.3	33.8	0.63
ภาคใต้	78.0	7.5	14.5	0.78

ตาราง 4.8 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ค่าเฉลี่ย
2) บทบาทด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน				
2. อภิปรายซักถามในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี	68.0	7.2	24.8	0.68
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	70.1	6.3	23.6	0.70
ภาคกลาง	64.6	8.3	27.1	0.65
ภาคเหนือ	69.7	7.0	23.3	0.70
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	60.6	3.6	35.8	0.61
ภาคใต้	74.9	10.5	14.6	0.75
3. ควบคุมดูแลการทำงานของรัฐบาล	77.6	5.1	17.3	0.78
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	82.6	2.8	14.6	0.83
ภาคกลาง	78.7	7.0	14.3	0.79
ภาคเหนือ	78.9	3.3	17.8	0.79
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	69.0	2.8	28.2	0.69
ภาคใต้	78.7	9.8	11.5	0.79
3) บทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการ				
4. แต่งตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำกิจกรรมพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจของสภา	56.3	5.6	38.1	0.56
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	53.5	2.5	44.0	0.54
ภาคกลาง	51.5	5.5	43.0	0.52
ภาคเหนือ	63.9	3.8	32.3	0.64
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	45.5	3.0	51.5	0.46
ภาคใต้	67.0	13.0	20.0	0.67

ตาราง 4.8 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ค่าเฉลี่ย
5. แต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิการสามัญเพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ	57.0	6.6	36.4	0.57
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	55.7	3.3	41.0	0.56
ภาคกลาง	51.5	7.0	41.5	0.52
ภาคเหนือ	64.7	5.5	29.8	0.65
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	44.5	3.0	52.5	0.45
ภาคใต้	68.2	14.0	17.8	0.68
4) บทบาทในการถอดถอน				
6. มีอำนาจในการพิจารณาถอดถอนข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำระดับสูง หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ	62.4	11.3	26.3	0.62
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	66.7	9.0	24.3	0.67
ภาคกลาง	63.5	12.5	24.0	0.64
ภาคเหนือ	63.2	12.5	24.3	0.63
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	53.5	7.0	39.5	0.54
ภาคใต้	65.2	15.5	19.3	0.65
5) บทบาทในการเป็นกรรมการตัดสิน				
7. ร่วมกับ ส.ส. ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม	69.2	5.9	24.9	0.69
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	76.5	3.8	19.7	0.77
ภาคกลาง	64.9	6.3	28.8	0.65
ภาคเหนือ	74.0	3.8	22.2	0.74
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	55.2	5.1	39.7	0.55
ภาคใต้	75.2	10.8	14.0	0.75

ตาราง 4.8 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ค่าเฉลี่ย
8. ให้ความเห็นชอบในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดหรือถูกยุบ	58.8	8.2	33.0	0.59
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	58.2	5.0	36.8	0.58
ภาคกลาง	57.0	7.3	35.7	0.57
ภาคเหนือ	65.2	5.5	29.3	0.65
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	47.9	7.8	44.3	0.48
ภาคใต้	65.3	15.6	19.1	0.65
6) <u>บทบาทในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ</u>				
9. ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือถูกยุบในงานบางอย่าง	54.6	10.9	34.5	0.55
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	52.4	6.5	41.1	0.52
ภาคกลาง	50.5	15.5	34.0	0.51
ภาคเหนือ	59.3	7.8	32.9	0.59
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	49.3	7.0	43.7	0.49
ภาคใต้	61.7	17.5	20.8	0.62
7) <u>บทบาทในการเป็นผู้แทนของประชาชน</u>				
10. ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย	85.1	3.6	11.3	0.85
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	89.5	1.0	6.5	0.90
ภาคกลาง	84.5	2.5	13.0	0.85
ภาคเหนือ	86.3	1.8	11.6	0.86
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	80.8	3.0	16.2	0.81
ภาคใต้	84.0	9.5	6.5	0.84

ตาราง 4.8 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ค่าเฉลี่ย
11. ให้ประชาชนเสนอคำร้องเรียนต่อ ส.ว. เพื่อนำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	71.5	5.5	23.0	0.72
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	73.7	3.0	23.3	0.74
ภาคกลาง	64.2	4.8	31.0	0.64
ภาคเหนือ	73.7	6.6	19.7	0.74
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	74.0	3.0	23.0	0.74
ภาคใต้	71.9	10.3	17.8	0.72

4.3.5 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน

1) บทบาทด้านนิติบัญญัติ

1. พิจารณากฎหมายที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล

เมื่อทำการสำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาในเรื่องนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยที่สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณากฎหมายที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล โดยกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 49.5 ตอบว่า เห็นด้วย และอีกร้อยละ 27.5 ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาตามรายภาค พบว่า ในกลุ่มผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยเป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากที่สุด ร้อยละ 66.1 รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 52.8 และภาคกลาง ร้อยละ 49.7 สำหรับในกลุ่มผู้ที่ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่่งนั้น พบว่า เป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคเหนือมากที่สุด ร้อยละ 43.1 รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างในเขตภาคใต้ ร้อยละ 33.0 และภาคกลาง ร้อยละ 24.5

2) บทบาทด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

2. อภิปรายซักถามในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี

นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบด้านนี้ตามรัฐธรรมนูญแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยกับการแสดงบทบาทหน้าที่ในการอภิปรายซักถาม

ในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.0 เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าว และอีกร้อยละ 25.0 ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาจากความเห็นในรายภาค พบว่า ในกลุ่มผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย กลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าวมากที่สุด ร้อยละ 65.1 รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นด้วย ร้อยละ 51.6 และภาคกลาง ร้อยละ 49.3 สำหรับในกลุ่มผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งนั้น กลุ่มตัวอย่างในเขตภาคเหนือมีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อบทบาทหน้าที่นี้จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 37.7 รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างในเขตภาคใต้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 29.5 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 23.5

3. ความคุ้มค่าการทำงานของรัฐบาล

เมื่อสอบถามต่อไปเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ในการควบคุมดูแลการทำงานของรัฐบาล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยที่สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องนี้ โดยผู้ตอบร้อยละ 46.3 ตอบว่า เห็นด้วย และผู้ตอบอีกร้อยละ 33.1 ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาในรายภาคของผู้ตอบ พบว่า ในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่า เห็นด้วย กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ที่ตอบว่า เห็นด้วยกับบทบาทด้านนี้มากที่สุด ร้อยละ 61.7 รองลงมา คือ ผู้ตอบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 53.6 และภาคกลาง ร้อยละ 50.1 ในขณะที่ในส่วนของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งนั้น ภาคเหนือมีผู้ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ร้อยละ 47.1 รองลงมา คือ ภาคใต้ ร้อยละ 41.9 และภาคกลาง ร้อยละ 29.8

3) บทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการ

4. แต่งตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจของสภา

เมื่อสำรวจต่อไปเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ไม่มากนัก แต่ส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยที่สมาชิกวุฒิสภาแสดงบทบาทหน้าที่ทางด้านนี้ โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 44.4 ตอบว่าเห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 23.5 ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้ที่เห็นด้วยเป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมาคือ ภาคกลาง มีผู้ที่ตอบว่า เห็นด้วยกับบทบาทด้านนี้ ร้อยละ 47.2 สำหรับในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งนั้น ภาคเหนือมีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งกับบทบาทด้านนี้มากที่สุด ร้อยละ 37.5 รองลงมาคือ ภาคใต้ ร้อยละ 28.2 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 19.6

5. แต่งตั้งคณะกรรมการมาธิการสามัญ เพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภา ก็พบลักษณะเช่นเดียวกับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องต่าง ๆ กล่าวคือ ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภาไม่สูงมากนัก แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยที่สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่ด้านนี้ จากการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 43.3 เห็นด้วยกับบทบาทด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 25.9 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในรายการที่ศึกษา พบว่า ในกลุ่มของผู้ที่เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้เห็นด้วยมากกว่าภาคอื่น เช่นเดียวกับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องต่าง ๆ โดยมีผู้ตอบว่าเห็นด้วยร้อยละ 49.5 และ 49.4 ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มของผู้ที่เห็นด้วยอย่างยี่งั้น ภาคเหนือมีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยี่งั้นมากที่สุด ร้อยละ 40.7 รองลงมา คือ ภาคใต้ ร้อยละ 32.6 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 21.8 ซึ่งเป็นลำดับของความคิดเห็นที่มีลักษณะเช่นเดียวกับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องต่าง ๆ

4) บทบาทในการถอดถอน

6. มีอำนาจในการพิจารณาถอดถอนข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำระดับสูง หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ

ในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการพิจารณาถอดถอนข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าวของสมาชิกวุฒิสภา โดยกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 41.2 ตอบว่าเห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่นี้ และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 28.2 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาในรายการ พบว่า ในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 57.0 รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 44.3 และภาคกลาง ร้อยละ 44.2 ส่วนในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยี่งั้น ภาคเหนือมีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยี่งั้นมากที่สุด ร้อยละ 36.8 รองลงมา คือ ภาคใต้ ร้อยละ 34.6 และภาคกลาง ร้อยละ 28.5

5) **บทบาทในการเป็นกรรมการตัดสิน**

7. **ร่วมกับ ส.ส. ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม**

นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญในการร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ในแง่ของความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ดังกล่าว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยกับการที่สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่ด้านนี้ โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45.5 ตอบว่าเห็นด้วยกับการที่สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่นี้ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 28.0 ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตอบว่าเห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภาสูงสุด ร้อยละ 59.3 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอบว่าเห็นด้วย ร้อยละ 48.4 และภาคกลาง ร้อยละ 47.7 ขณะที่ในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยี่งั้น ภาคเหนือมีผู้เห็นด้วยอย่างยี่งั้น ร้อยละ 41.8 ภาคใต้ ร้อยละ 34.8 และภาคกลาง ร้อยละ 21.9

8. **ให้ความเห็นชอบในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดหรือถูกยุบ**

ในส่วนของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดหรือถูกยุบ ซึ่งเป็นหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญประการหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าว โดยกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 45.0 ตอบว่าเห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่นี้ และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 21.9 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อแยกพิจารณาในรายภาค พบว่า ในกลุ่มผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยนั้น กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาคือ ภาคกลาง มีผู้ตอบว่าเห็นด้วย ร้อยละ 48.5 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 48.3 ส่วนในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยี่งั้นนั้น ภาคเหนือมีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยี่งั้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ ภาคใต้ ร้อยละ 27.6 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 20.4

6) บทบาทในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ

9. ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือถูกยุบในงานบางอย่าง

เมื่อสำรวจข้อมูลต่อไปในแง่ของความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ดังกล่าวของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีบทบาทหน้าที่นี้ของสมาชิกวุฒิสภา โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42.3 ตอบว่าเห็นด้วย และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20.8 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาต่อไปในรายภาค พบว่า กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้มากที่สุด ร้อยละ 54.9 รองลงมาคือ ภาคกลาง มีผู้ตอบว่าเห็นด้วย ร้อยละ 47.0 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 39.3 สำหรับในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยั้งนั้น ภาคเหนือเป็นภาคที่มีผู้ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยั้งมากที่สุด ร้อยละ 33.4 รองลงมาคือ ภาคใต้ ร้อยละ 25.2 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 19.7

7.) บทบาทในการเป็นผู้แทนของประชาชน

10. ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

นอกจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยอย่างยั้งต่อบทบาทหน้าที่ดังกล่าว โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.0 ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยั้งกับบทบาทหน้าที่นี้ของสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 33.3 ตอบว่า เห็นด้วย เมื่อพิจารณาจากกลุ่มผู้ตอบในแต่ละระดับความเห็น พบว่า ภาคเหนือมีผู้ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยั้งมากที่สุด ร้อยละ 69.4 รองลงมาเป็นผู้ตอบในเขตภาคกลาง ร้อยละ 54.7 และภาคใต้ ร้อยละ 54.2 ส่วนในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย พบว่า กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 46.8 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ตอบว่า เห็นด้วย ร้อยละ 37.3 และ 33.5 ตามลำดับ

11. ให้ประชาชนเสนอคำร้องเรียนต่อสมาชิกวุฒิสภา เพื่อนำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

เมื่อสำรวจต่อไปเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ด้านนี้ของสมาชิกวุฒิสภา โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40.2 ตอบว่า เห็นด้วย และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 37.9 ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยั้ง

สำหรับในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยนั้น พบว่า กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 54.7 รองลงมาคือภาคกลาง ร้อยละ 44.5 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 43.7 ส่วนในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง พบว่า ภาคเหนือมีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 55.4 รองลงมา คือ ภาคใต้ ร้อยละ 39.5 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 36.5

ตาราง 4.9 ร้อยละของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนคติของประชาชน จำแนกตามภาค

ข้อความ/เขตพื้นที่	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1) บทบาทด้านนิติบัญญัติ					
1. การพิจารณากฎหมายที่ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล	0.9	3.6	18.5	49.5	27.5
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.8	2.0	15.3	66.1	15.8
ภาคกลาง	1.3	5.5	19.0	49.7	24.5
ภาคเหนือ	1.0	2.5	16.6	36.8	43.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.0	3.6	23.2	52.8	20.4
ภาคใต้	1.3	4.3	19.0	42.4	33.0
2) บทบาทด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน					
2. อภิปรายซักถามในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี	1.0	4.1	19.9	50.0	25.0
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.5	2.5	12.7	61.7	22.6
ภาคกลาง	0.8	6.8	12.5	50.1	29.8
ภาคเหนือ	0.5	2.0	16.5	33.9	47.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.0	3.2	19.7	53.6	23.5
ภาคใต้	2.5	5.5	17.3	32.8	41.9
3. บทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกา	0.9	4.0	15.7	46.3	33.1
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.5	2.5	12.7	61.7	22.6
ภาคกลาง	0.8	6.8	12.5	50.1	29.8
ภาคเหนือ	0.5	2.0	16.5	33.9	47.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.0	3.2	19.7	53.6	23.5
ภาคใต้	2.5	5.5	17.3	32.8	41.9

ตาราง 4.9 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3) บทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการ					
4. แต่งตั้งคณะกรรมการสามัญเพื่อ กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ใน อำนาจของสภา	1.1	4.7	26.3	44.4	23.5
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.5	4.4	31.6	50.9	12.6
ภาคกลาง	0.8	5.0	28.0	47.2	19.0
ภาคเหนือ	0.8	3.1	24.4	34.2	37.5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.6	4.2	24.7	50.9	19.6
ภาคใต้	2.8	6.5	22.8	39.7	28.2
5. แต่งตั้งคณะกรรมการสามัญเพื่อ ตรวจสอบประวัติและความประพฤติ ของผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรง ตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ	1.2	5.5	24.1	43.3	25.9
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.5	4.9	30.2	49.5	14.9
ภาคกลาง	0.5	8.5	25.2	46.5	19.3
ภาคเหนือ	1.0	3.6	20.3	34.4	40.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.0	4.6	24.2	49.4	21.8
ภาคใต้	3.5	5.8	20.8	37.3	32.6
4) บทบาทในการถอดถอน					
6. มีอำนาจในการพิจารณาถอดถอน ข้าราชการการเมือง ข้าราชการ ประจำระดับสูง หรือเจ้าหน้าที่ใน องค์กรตรวจสอบต่าง ๆ	2.6	8.0	20.0	41.2	28.2
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	1.0	7.2	19.6	57.0	15.2
ภาคกลาง	1.3	9.0	17.0	44.2	28.5
ภาคเหนือ	6.6	6.6	21.3	28.7	36.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.6	7.1	22.6	44.3	25.4
ภาคใต้	3.5	9.8	19.8	32.3	34.6

ตาราง 4.9 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5) บทบาทในการเป็นกรรมการตัดสิน					
7. ร่วมกับ ส.ส. ในการพิจารณาร่างรัฐ ธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	0.9	4.3	21.3	45.5	28.0
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.5	2.5	17.6	59.3	20.1
ภาคกลาง	0.3	7.5	22.6	47.7	21.9
ภาคเหนือ	0.3	2.8	19.4	35.7	41.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.3	4.1	26.4	48.4	20.8
ภาคใต้	3.3	4.5	20.8	36.6	34.8
8. ให้ความเห็นชอบในการพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้น สุดหรือถูกยุบ	1.7	6.3	25.1	45.0	21.9
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	1.0	4.6	28.5	54.0	11.9
ภาคกลาง	1.0	8.5	26.7	48.5	15.3
ภาคเหนือ	1.8	4.8	22.3	37.1	34.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.3	5.9	25.1	48.3	20.4
ภาคใต้	4.3	7.3	23.1	37.7	27.6
6) บทบาทในการพิจารณาและให้ความ เห็นชอบเรื่องต่าง ๆ					
9. ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่ อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือถูกยุบในงานบางอย่าง	2.1	8.8	26.0	42.3	20.8
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	1.0	5.1	28.7	54.9	10.3
ภาคกลาง	1.3	12.8	23.7	47.0	15.2
ภาคเหนือ	2.8	7.5	24.4	31.9	33.4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.6	9.2	31.2	39.3	19.7
ภาคใต้	4.5	9.3	22.5	38.5	25.2

ตาราง 4.9 (ต่อ)

ข้อความ/เขตพื้นที่	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
7) บทบาทในการเป็นผู้แทนของประชาชน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาว ไทย					
10. ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อ สัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ของปวงชนชาวไทย	1.0	1.9	10.8	33.3	53.0
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.0	0.3	11.8	46.8	41.1
ภาคกลาง	0.8	1.0	10.0	33.5	54.7
ภาคเหนือ	1.3	1.0	7.8	20.5	69.4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.3	3.3	13.9	37.3	45.2
ภาคใต้	2.8	4.0	10.8	28.2	54.2
11. ให้ประชาชนเสนอคำร้องเรียนต่อ ส.ว. เพื่อนำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจ การแผ่นดินของรัฐสภา	1.0	4.3	16.6	40.2	37.9
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	0.3	2.8	17.0	54.6	25.3
ภาคกลาง	1.0	4.5	17.5	44.5	32.5
ภาคเหนือ	0.5	3.3	15.2	25.6	55.4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.3	3.9	15.6	43.7	36.5
ภาคใต้	2.8	6.8	17.7	33.2	39.5

4.3.6 สรุปความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และ ความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องเกี่ยวกับบทบาท
หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ของสมาชิกวุฒิสภาดีพอสมควร โดย
ในข้อคำถามทุกข้อกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐ
ธรรมนูญ และส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการแสดงบทบาทเช่นนั้นในทุกข้อคำถาม ซึ่งจากความรู้ความ
เข้าใจในเรื่องดังกล่าว หากนำมาแสดงผลเป็นคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดให้ข้อคำถามแต่ละข้อมี
คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน ผู้ที่ทราบว่าข้อคำถามนั้นเป็นบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิก

วุฒิสภา จะได้คะแนน 1 คะแนน ส่วนผู้ที่ไม่ทราบหรือตอบว่าไม่ใช่บทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ของสมาชิกวุฒิสภาจะไม่ได้คะแนน โดยมีคะแนนรวมสำหรับการวัดความรู้ความเข้าใจนี้เท่ากับ 11 คะแนน ผลของการวัดคะแนนเฉลี่ยสำหรับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา ปรากฏดังตาราง 4.8

จากตาราง 4.8 จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ บทบาทในการเป็นผู้แทนของ ประชาชน ได้แก่ บทบาทในการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ของประชาชนชาวไทย (คะแนนเฉลี่ย 0.85) ส่วนบทบาทหน้าที่ที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ ต่ำที่สุด คือ บทบาทในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การทำหน้าที่เป็น รัฐสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือถูกยุบในงานบางอย่าง (คะแนนเฉลี่ย 0.55) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของทุกข้อคำถามแล้ว จะเห็นได้ว่า ไม่มีข้อ คำถามใดที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 0.50 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยรวมของทุกข้อคำถามแล้ว พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมของทุกข้อคำถาม มีค่าเท่ากับ 7.35 จากคะแนนเต็ม 11 คะแนน ซึ่งเป็น คะแนนที่ค่อนข้างสูง จึงอาจสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และ ความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาในระดับค่อนข้างดี

สำหรับในส่วนของทัศนคติที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิก วุฒิสภานั้น อาจสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญในทุกด้าน โดยบทบาทหน้าที่ที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด คือ บทบาทในการเป็นผู้แทนของประชาชนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของ ประชาชนชาวไทย ซึ่งได้แก่ บทบาทในการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ ส่วนรวมของประชาชนชาวไทย มีผู้ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 53.0 ในขณะที่บทบาทหน้าที่ที่ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ บทบาทด้านการควบคุมการบริหารราชการ แผ่นดิน ได้แก่ บทบาทในการอภิปรายซักถามในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี มีผู้ตอบว่า เห็นด้วย ร้อยละ 50.0 อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ตอบในแต่ละระดับความเห็นแล้ว พบว่า จำนวนของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยและเห็นอย่างยิ่งในแต่ละข้อคำถาม เมื่อรวมกันแล้วเป็น จำนวนผู้ตอบส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างในทุกข้อคำถาม ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญในทุกข้อคำถาม

4.4 ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

นอกจากการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนที่จะให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแสดงบทบาทหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ในระดับมากน้อยเพียงใด และในด้านใดบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลนำไปสู่แนวทางในการสร้างแนวปฏิบัติหรือวิธีการในการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยต่อไป

ในการศึกษาความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับระดับของความคาดหวังที่จะให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แสดงหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ในระดับใด โดยการแบ่งระดับของคำตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

4.4.1 ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1) บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

1. ส.ส. ควรมีบทบาทในการเสนอร่างกฎหมายเพื่อประโยชน์ของประชาชน บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเสนอร่างกฎหมายเพื่อประโยชน์ของประชาชนได้คะแนนเฉลี่ยความหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในเกณฑ์สูง (4.17) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงที่สุด (4.42) รองลงมา คือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามด้วยกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับภาคกลาง ซึ่งมีคะแนนเท่ากัน

2. ก่อนการเสนอร่างกฎหมาย ส.ส. ควรสอบถามความคิดเห็นของประชาชน การสอบถามความเห็นของประชาชนก่อนเสนอร่างกฎหมาย ได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูงมากถึงสูงมากที่สุด (4.19) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังมากกว่าภาคอื่น (4.47) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ

3. ส.ส. ควรมีบทบาทในการชักจูงรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่ เพื่อให้รัฐมนตรีและรัฐบาลสนใจการบริหารราชการแผ่นดินและความเดือดร้อนของประชาชน

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่ เพื่อให้รัฐมนตรีและรัฐบาลสนใจ การบริหารราชการแผ่นดินและความเดือดร้อนของประชาชน ได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.23) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.45) รองลงมา คือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ

4. ส.ส. ควรเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อเห็นว่ารัฐบาลมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ ซึ่งอาจจะเกิดความเสียหายต่อประชาชนและประเทศชาติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ เมื่อเห็นว่ารัฐบาลมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ มีคะแนนเฉลี่ยตามความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.28) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.51) รองลงมา คือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ

5. ส.ส. ควรเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน (กรรมาธิการ) ในคณะที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตน

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน (กรรมาธิการ) ในคณะที่ตรงกับความรู้ความสามารถ มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.09) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.35) รองลงมา คือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ส่วนกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง (3.81)

2) บทบาทในการทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชน

6. ส.ส. ควรรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.38) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.60) รองลงมา คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

7. ส.ส. ควรมีความสามารถจัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเป็นผู้แทน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีความสามารถจัดหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเป็นผู้แทน ได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.16) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.43) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ

8. ส.ส.ควรให้ความสำคัญแก่ปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าปัญหาของพื้นที่อื่น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรให้ความสำคัญแก่ปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าปัญหาของพื้นที่อื่น ได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับปานกลาง (3.93) ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.18) รองลงมา คือ ภาคเหนือ ส่วนคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคใต้ ตามลำดับ

9. ส.ส.ควรทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนโดยทั่วไป

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชน คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.36) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.58) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ

10. ส.ส. ควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.42) ประชาชนในภาคเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.65) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งมีคะแนนเท่ากัน และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

11. ส.ส. ในเขตพื้นที่เลือกตั้งควรออกมาพบปะเยี่ยมเยียนราษฎรและรับทราบปัญหาต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตพื้นที่เลือกตั้งควรออกมาพบปะเยี่ยมเยียนราษฎรและรับทราบปัญหาต่าง ๆ มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับ (4.45) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.63) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคกลาง ตามลำดับ

12. ส.ส. ควรยึดมั่นในนโยบายที่แถลงไว้กับประชาชนตอนหาเสียง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรยึดมั่นในนโยบายที่แถลงไว้กับประชาชนตอนหาเสียง ได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.51) ประชาชนในภาคเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.72) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ

13. ส.ส. ควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมาย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนด้านการไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล พบว่า คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.51) ประชาชนในภาคเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยตามความคาดหวังสูงสุด (4.73) รองลงมา คือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามลำดับ

14. ส.ส. ควรจะมีส่วนช่วยเหลือสังคม เช่น การบริจาคการกุศล การช่วยเหลืองานบวช ของประชาชน เป็นต้น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีส่วนช่วยเหลือสังคม เช่น การบริจาค การกุศล การช่วยเหลืองานบวชของประชาชน มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังทั้งประเทศอยู่ในระดับปานกลาง (3.62) ซึ่งประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.06) ส่วนภาคที่มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมาโดยมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของประชาชนในระดับปานกลาง คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคกลาง ตามลำดับ

15. ส.ส. ควรจะมีส่วนช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านดีขึ้น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีส่วนช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.02) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.28) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง และภาคใต้ ตามลำดับ (ตาราง 4.10)

ตาราง 4.10 คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้
แทนราษฎร จำแนกตามพื้นที่และภาพรวมทั้งประเทศ

บทบาทและหน้าที่	พื้นที่	ค่าเฉลี่ย คะแนน	จำนวน	ค่าเบี่ยง เบน	ค่าต่ำ สุด	ค่าสูง สุด
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีบทบาทในการ เสนอร่างกฎหมายเพื่อ ประโยชน์ของประชาชน	กทม.และปริมณฑล	4.06	400	.78	1	5
	ภาคกลาง	4.06	400	.88	1	5
	ภาคเหนือ	4.42	399	.83	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.09	397	.76	1	5
	ภาคใต้	4.23	400	.95	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.17	1996	.86	1	5
ก่อนเสนอร่างกฎหมาย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรสอบถามความ เห็นของประชาชน	กทม.และปริมณฑล	4.08	400	.82	1	5
	ภาคกลาง	4.14	400	.90	1	5
	ภาคเหนือ	4.47	398	.81	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.15	396	.74	2	5
	ภาคใต้	4.12	398	1.01	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.19	1992	.87	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีบทบาทในการ ซักถาม รมต.เกี่ยวกับงาน ในหน้าที่ เพื่อให้ รมต. สนใจการบริหาร	กทม.และปริมณฑล	4.19	400	.77	1	5
	ภาคกลาง	4.12	400	.86	1	5
	ภาคเหนือ	4.45	398	.72	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.13	398	.77	2	5
	ภาคใต้	4.27	400	.90	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.23	1996	.81	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรเปิดอภิปรายไม่ไว้วาง ใจเมื่อเห็นว่ารัฐบาลมี พฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ	กทม.และปริมณฑล	4.20	400	.77	1	5
	ภาคกลาง	4.16	399	.87	1	5
	ภาคเหนือ	4.51	398	.76	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.17	395	.75	2	5
	ภาคใต้	4.37	400	.91	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.28	1992	.83	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	กทม.และปริมณฑล	3.81	397	.89	1	5

ตาราง 4.10 (ต่อ)

บทบาทและหน้าที่	พื้นที่	ค่าเฉลี่ยคะแนน	จำนวน	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ทำงาน (กมธ.) ในคณะที่ตรงกับความรู้ความสามารถ	ภาคเหนือ	4.35	397	.82	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.08	392	.80	1	5
	ภาคใต้	4.20	399	.97	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.09	1981	.90	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ	กทม.และปริมณฑล	4.25	400	.80	1	5
	ภาคกลาง	4.68	399	.88	1	5
	ภาคเหนือ	4.60	400	.65	2	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.37	399	.75	2	5
	ภาคใต้	4.32	400	.86	1	5
รวมทั้งประเทศ	4.38	1998	.82	1	5	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมีความสามารถพัฒนางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเป็นผู้แทน	กทม.และปริมณฑล	4.01	399	.90	1	5
	ภาคกลาง	4.11	400	.88	1	5
	ภาคเหนือ	4.43	399	.87	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.23	394	.88	1	5
	ภาคใต้	4.03	398	1.11	1	5
รวมทั้งประเทศ	4.16	1990	.94	1	5	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรให้ความสำคัญแก้ปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าปัญหาของพื้นที่อื่น	กทม.และปริมณฑล	3.80	400	1.02	1	5
	ภาคกลาง	3.86	398	1.12	1	5
	ภาคเหนือ	4.11	398	1.11	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.18	399	.90	1	5
	ภาคใต้	3.72	400	1.23	1	5
รวมทั้งประเทศ	3.93	1995	1.09	1	5	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนโดยทั่วไป	กทม.และปริมณฑล	4.20	396	.77	1	5
	ภาคกลาง	4.25	399	.81	2	5
	ภาคเหนือ	4.58	395	.70	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.41	393	.73	1	5

ตาราง 4.10 (ต่อ)

บทบาทและหน้าที่	พื้นที่	ค่าเฉลี่ยคะแนน	จำนวน	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
	ภาคใต้	4.35	399	.92	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.36	1982	.80	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีบทบาทในการ ประสานงานกับหน่วยงาน ของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อน	กทม.และปริมณฑล	4.31	400	.70	2	5
	ภาคกลาง	4.38	399	.78	2	5
	ภาคเหนือ	4.65	399	.63	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.41	394	.71	2	5
	ภาคใต้	4.38	400	.92	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.42	1992	.76	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตพื้นที่เลือกตั้ง ควรออกมาพบปะเยี่ยม เยียนราษฎรและรับทราบ ปัญหาต่าง ๆ	กทม.และปริมณฑล	4.35	400	.76	2	5
	ภาคกลาง	4.32	398	.83	1	5
	ภาคเหนือ	4.63	399	.71	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.54	399	.66	2	5
	ภาคใต้	4.40	400	.95	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.45	1996	.80	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรยึดมั่นในนโยบาย ที่แถลงไว้กับประชาชน ตอนหาเสียง	กทม.และปริมณฑล	4.34	400	.90	1	5
	ภาคกลาง	4.48	396	.90	1	5
	ภาคเหนือ	4.72	399	.68	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.53	398	.75	1	5
	ภาคใต้	4.47	399	.92	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.51	1992	.84	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนด้วยการไม่ เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล	กทม.และปริมณฑล	4.42	398	.85	1	5
	ภาคกลาง	4.43	399	.97	1	5
	ภาคเหนือ	4.73	397	.70	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.46	397	.72	2	5
	ภาคใต้	4.52	397	.89	1	5

ตาราง 4.10 (ต่อ)

บทบาทและหน้าที่	พื้นที่	ค่าเฉลี่ย คะแนน	จำนวน	ค่าเบี่ยง เบน	ค่าต่ำ สุด	ค่าสูง สุด
	รวมทั้งประเทศ	4.51	1985	.84	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีส่วนช่วยเหลือ สังคม เช่น การบริจาค การกุศล การช่วยเหลือ งานบวชของประชาชน	กทม.และปริมณฑล	3.33	400	1.00	1	5
	ภาคกลาง	3.28	400	1.20	1	5
	ภาคเหนือ	3.87	399	1.22	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.06	396	1.00	1	5
	ภาคใต้	3.55	399	1.20	1	5
	รวมทั้งประเทศ	3.62	1994	1.17	1	5
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรมีส่วนช่วยทำให้ ชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนดีขึ้น	กทม.และปริมณฑล	3.94	399	.96	1	5
	ภาคกลาง	3.87	400	1.08	1	5
	ภาคเหนือ	4.28	399	1.06	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.15	395	.91	1	5
	ภาคใต้	3.86	399	1.14	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.02	1992	1.04	1	5

4.4.2 ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

1. ส.ว. ควรรับฟังปัญหาของปวงชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

บทบาทของสมาชิกวุฒิสภาควรรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังทั้งประเทศอยู่ในระดับ (4.11) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.24) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลางกับกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งมีคะแนนเท่ากับ

2. ส.ว. ควรจะมีส่วนช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านดีขึ้น

สมาชิกวุฒิสภาควรมีส่วนช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ได้คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับปานกลาง (3.95) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (4.15) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ กรุงเทพฯและปริมณฑล ภาคกลาง และภาคใต้ ตามลำดับ (3.89)

3. ส.ว. ควรให้ความสำคัญแก่ปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าปัญหาของพื้นที่อื่น

สมาชิกวุฒิสภาควรให้ความสำคัญแก่ปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าปัญหาของพื้นที่อื่น พบว่า คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (3.76) ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคะแนนเฉลี่ยปานกลาง 3.98 รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง กรุงเทพฯและปริมณฑล ตามลำดับ

4. ส.ว. ควรจะมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนของประชาชน

สมาชิกวุฒิสภาควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาคาความซับซ้อนของประชาชน มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.26) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนสูงสุด รองลงมา คือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง กับ กรุงเทพฯและปริมณฑล ซึ่งมีคะแนนเท่ากัน

5. เมื่อประชาชนมีความต้องการที่จะตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ส.ว. ควรตั้งกระทู้ถามหรือขอเปิดอภิปรายทั่วไปทันที

เมื่อประชาชนมีความต้องการที่จะตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ส.ว.ควรตั้งกระทู้ถามหรือขอเปิดอภิปรายทั่วไปทันที คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของประชาชนรวมทั้งประเทศอยู่ในเกณฑ์สูง (4.08) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนสูงสุด (4.38) รองลงมา คือ ภาค

ได้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนในภาคกลาง กรุงเทพฯและปริมณฑล มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

6. การพิจารณากลับกรองกฎหมายของ ส.ว. ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

การพิจารณากลับกรองกฎหมายของสมาชิกวุฒิสภาควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.31) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด (4.59) รองลงมา คือ ภาคใต้ กรุงเทพฯและปริมณฑล ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

7. ก่อนการพิจารณากลับกรองกฎหมายของ ส.ว. ควรสอบถามความต้องการของประชาชน

ก่อนการพิจารณากลับกรองกฎหมายของสมาชิกวุฒิสภา ควรสอบถามความต้องการประชาชน มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.20) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงที่สุด (4.48) รองลงมา คือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพฯและปริมณฑล ตามลำดับ

8. ส.ว. ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองและประชาชน โดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมาย

สมาชิกวุฒิสภา ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองและประชาชน โดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมาย มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.47) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด (4.67) รองลงมา คือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพฯและปริมณฑล และภาคกลาง ตามลำดับ

9. เมื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างชัดเจน ส.ว. ควรดำเนินการพิจารณาเพื่อลงมติถอดถอนโดยไม่ชักช้าและตรงไปตรงมา

เมื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างชัดเจน สมาชิกวุฒิสภาควรดำเนินการพิจารณาลงมติถอดถอนโดยเร็ว มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังรวมทั้งประเทศอยู่ในระดับสูง (4.32) ประชาชนในภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด (4.52) รองลงมา คือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพฯและปริมณฑล และภาคกลาง ตามลำดับ

10. ส.ว. ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม เช่น การบริจาคเพื่อการกุศล การช่วยเหลืองานบวช งานศพ ของประชาชน เป็นต้น

สมาชิกวุฒิสภา ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม เช่น การบริจาค การกุศล การช่วยเหลืองานบวช งานศพ เป็นต้น มีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของประชาชนรวมทั้ง

ประเทศอยู่ในระดับปานกลาง (3.48) โดยประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังสูงสุด (3.91) รองลงมา คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ กรุงเทพและปริมณฑล และภาคกลาง ตามลำดับ (ตาราง 4.11)

ตาราง 4.11 คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังของประชาชนในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามพื้นที่และภาพรวมทั้งประเทศ

บทบาทและหน้าที่	พื้นที่	ค่าเฉลี่ยคะแนน	จำนวน	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
สมาชิกวุฒิสภาควรรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ	กทม.และปริมณฑล	4.04	397	.83	1	5
	ภาคกลาง	4.04	399	.94	1	5
	ภาคเหนือ	4.29	399	.93	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.14	394	.76	1	5
	ภาคใต้	4.06	400	1.02	1	5
	รวมทั้งประเทศ	3.89	400	.91	1	5
สมาชิกวุฒิสภาควรมีส่วนช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น	กทม.และปริมณฑล	3.89	400	.91	1	5
	ภาคกลาง	3.88	400	1.03	1	5
	ภาคเหนือ	4.15	399	1.03	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.03	396	.82	1	5
	ภาคใต้	3.81	400	1.08	1	5
	รวมทั้งประเทศ	3.95	1995	.99	1	5
สมาชิกวุฒิสภาควรให้ความสำคัญแก่ปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าปัญหาของพื้นที่อื่น	กทม.และปริมณฑล	3.60	399	1.07	1	5
	ภาคกลาง	3.63	398	1.08	1	5
	ภาคเหนือ	3.92	399	1.14	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.98	395	.82	1	5
	ภาคใต้	3.66	400	1.19	1	5
	รวมทั้งประเทศ	3.76	1991	1.08	1	5
สมาชิกวุฒิสภาควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความ	กทม.และปริมณฑล	4.18	400	.76	1	5
	ภาคกลาง	4.18	400	.89	1	5
	ภาคเหนือ	4.52	400	.71	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.21	395	.77	2	5

ตาราง 4.11 (ต่อ)

บทบาทและหน้าที่	พื้นที่	ค่าเฉลี่ยคะแนน	จำนวน	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
เด็กร้อนของประชาชน	ภาคใต้	4.23	400	.97	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.26	1995	.83	1	5
เมื่อประชาชนมีความการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ควรตั้งกระทู้ถามหรือขอเปิดอภิปรายทั่วไปทันที	กทม.และปริมณฑล	3.91	400	.88	1	5
	ภาคกลาง	3.99	399	.91	1	5
	ภาคเหนือ	4.38	398	.82	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.02	396	.86	1	5
	ภาคใต้	4.10	400	1.02	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.08	1993	.91	1	5
การพิจารณากลับกรองกฎหมายของสมาชิกวุฒิสภาควรมุ่งถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง	กทม.และปริมณฑล	4.26	400	.75	1	5
	ภาคกลาง	4.22	400	.91	1	5
	ภาคเหนือ	4.59	398	.73	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.15	395	.83	2	5
	ภาคใต้	4.32	400	.93	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.31	1993	.85	1	5
ก่อนการพิจารณากลับกรองกฎหมายของสมาชิกวุฒิสภาควรสอบถามความต้องการของประชาชน	กทม.และปริมณฑล	4.06	400	.81	2	5
	ภาคกลาง	4.13	398	.88	1	5
	ภาคเหนือ	4.48	390	.82	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.11	387	.84	1	5
	ภาคใต้	4.20	397	.99	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.20	3972	.88	1	5
สมาชิกวุฒิสภาควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองและประชาชนโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมาย	กทม.และปริมณฑล	4.39	400	.75	1	5
	ภาคกลาง	4.38	400	.90	1	5
	ภาคเหนือ	4.67	400	.66	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.43	397	.76	1	5
	ภาคใต้	4.50	400	.91	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.47	1997	.81	1	5

ตาราง 4.11 (ต่อ)

บทบาทและหน้าที่	พื้นที่	ค่าเฉลี่ย คะแนน	จำนวน	ค่าเบี่ยง เบน	ค่าต่ำ สุด	ค่าสูง สุด
เมื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับความ ผิดของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองอย่างชัดเจน สมาชิกวุฒิสภาควรดำเนิน การพิจารณาลงมติถอด ถอนโดยเร็ว	กทม.และปริมณฑล	4.16	400	.84	1	5
	ภาคกลาง	4.15	400	.95	1	5
	ภาคเหนือ	4.52	400	.76	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.32	395	.76	1	5
	ภาคใต้	4.42	400	.93	1	5
	รวมทั้งประเทศ	4.32	4995	.86	1	5
สมาชิกวุฒิสภาควรมีบท บาทในการช่วยเหลือสังคม เช่น การบริจาคการกุศล การช่วยเหลืองานบวช งานศพ เป็นต้น	กทม.และปริมณฑล	3.19	400	1.00	1	5
	ภาคกลาง	3.14	400	1.18	1	5
	ภาคเหนือ	3.78	400	1.24	1	5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.91	391	1.09	1	5
	ภาคใต้	3.39	400	1.25	1	5
	รวมทั้งประเทศ	3.48	1991	1.19	1	5

4.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองและแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปสังคม ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (2540) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้เน้นภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาหรือปฏิรูปทางการเมืองไปในทิศทางที่ดีขึ้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของ ส.ว. และ ส.ส. และส่วนหนึ่งได้สำรวจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วย โดยทำการสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การลงสมัครเป็น ส.ส./ส.ว. ตลอดจนการมีส่วนร่วมแบบอื่น ๆ ของประชาชนในภาพรวมทั้งประเทศและเป็นรายภาค โดยจะนำเสนอจากตาราง 4.13, 4.14, 4.15 และ 4.16

4.5.1 การติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวทางการเมือง

การติดตามข่าวสารทางการเมืองของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.6) เคยติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ โดยการติดตามข่าวสารเป็นประจำมีร้อยละ 45.2 ค่อนข้างบ่อย ร้อยละ 29.1 และติดตามข่าวสารนาน ๆ ครั้ง มีร้อยละ 25.7 เมื่อพิจารณาตามภาค พบว่า ทุกภาคมีกลุ่มตัวอย่างที่เคยติดตามข่าวสารทางการเมืองเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.0 - 96.5) โดยภาคที่มีกลุ่มตัวอย่างติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำมากที่สุด คือ ภาคใต้ มีถึงร้อยละ 48.4 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 47.2 และ 46.8 ตามลำดับ)

การสนทนากับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่นเกี่ยวกับการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมได้มีการพูดคุยทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัวหรือผู้อื่น มีร้อยละ 80.9 โดยได้พูดคุยกันเป็นประจำ ร้อยละ 30.2 พุดคุยกันค่อนข้างบ่อย ร้อยละ 32.0 และนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 37.9 เมื่อพิจารณาตามภาคพบว่า กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคใต้ (ร้อยละ 87.3 และ 86.5 ตามลำดับ) มีการพูดคุยทางการเมืองกับผู้อื่นมากกว่าภาคอื่น ๆ แต่การพูดคุยกันเป็นประจำนั้น พบว่า ภาคใต้มีมากกว่ากรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 40 และ 31.7 ตามลำดับ)

การชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส./ส.ว. พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.8) มีการชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส./ส.ว. โดยชักชวนเป็น

ประจำ ร้อยละ 54.4 ชักชวนค่อนข้างบ่อยร้อยละ 26.5 และการชักชวนในบางโอกาส (นาน ๆ ครั้ง) มีร้อยละ 19.1 เมื่อพิจารณาตามภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการชักชวน ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 88.5 ซึ่งมากกว่าภาคอื่น ๆ และภาคที่มีการชักชวนผู้อื่นรองลงมา คือ ภาคเหนือ และภาคใต้ (ร้อยละ 86.7 และ 85.8 ตามลำดับ) แต่การชักชวนเป็นประจำ พบว่า ภาคเหนือมีมากกว่ากรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภาคใต้ (ร้อยละ 58.5, 55.7 และ 53.4 ตามลำดับ)

การติดตามการถ่ายทอดการอภิปรายในสภา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.4) มีการติดตามการถ่ายทอดการอภิปรายในสภา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ติดตามเป็นประจำมีร้อยละ 28.5 ติดตามค่อนข้างบ่อย มีร้อยละ 28.3 และติดตามแบบนาน ๆ ครั้ง มีร้อยละ 43.3 เมื่อเปรียบเทียบตามภาค พบว่า ภาคใต้มีความสนใจในการติดตามการถ่ายทอดอภิปรายในสภามากที่สุด มีถึงร้อยละ 89.2 รองลงมาคือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 83.5 และ 83.2 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาตามความถี่ของการติดตาม พบว่า ภาคใต้มีการ ติดตามเป็นประจำร้อยละ 38.9 ซึ่งมากกว่าภาคอื่น ๆ

การติดตามไปฟังการปราศรัยหาเสียงของ ส.ส. พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างภาพรวมมีผู้สนใจไปฟังการปราศรัยหาเสียงของ ส.ส. มีร้อยละ 56.7 โดยติดตามเป็นประจำมีร้อยละ 22.9 ติดตามค่อนข้างบ่อย ร้อยละ 27.5 และติดตามนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 49.6 เมื่อพิจารณาตามภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาคใต้มีความสนใจไปฟังการปราศรัยหาเสียงของ ส.ส. มากกว่าภาคอื่น ๆ มีร้อยละ 71.4 โดยที่กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจไปฟังการปราศรัยเป็นประจำมีถึงร้อยละ 35 ซึ่งมากกว่าภาคอื่น ๆ เช่นกัน

การช่วยผู้สมัคร ส.ส. หาเสียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีเพียงร้อยละ 10.7 ที่ช่วยผู้สมัคร ส.ส. หาเสียง และในกลุ่มนี้เป็นผู้ที่ช่วยผู้สมัคร ส.ส. หาเสียงเป็นประจำ มีร้อยละ 20.1 ค่อนข้างบ่อย ร้อยละ 25.8 และนาน ๆ ครั้ง มีร้อยละ 54.1 เมื่อพิจารณาระหว่างภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาคใต้ไปช่วยผู้สมัคร ส.ส. หาเสียงมากที่สุด (ร้อยละ 18.3) รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ (ร้อยละ 12.5 และ 9.6 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาตามความถี่ พบว่า ภาคเหนือ ไปช่วยผู้สมัคร ส.ส. หาเสียงเป็นประจำมากกว่าทุกภาค (ร้อยละ 29.7)

การเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัคร ส.ส. พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัคร ส.ส. ร้อยละ 3.9 และในจำนวนของผู้ที่เคยเป็นหัวคะแนน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็น หัวคะแนนเป็นประจำ มีร้อยละ 22.5 ที่เป็นหัวคะแนนค่อนข้างบ่อย มีร้อยละ 38 และเป็น

หวัคະແນນໄ້ ສ.ສ. ເປັນບາງຄັ້ງ ມີຮ້ອຍລະ 39.4 ເມື່ອຈຳແນກຕາມປະເທດ ພົບວ່າ ປະເທດໄດ້ມີກຸ່ມຕົວ ອຳນວຍທີ່ເປັນເຫຼັກແນນໄ້ຜູ້ສຳມັດ ສ.ສ. ມາກທີ່ສຸດ (ຮ້ອຍລະ 7.3) ດ້ວຍຜູ້ທີ່ເປັນເຫຼັກແນນໄ້ ສ.ສ. ເປັນ ປະຈຳເປັນປະເທດໄດ້ ມີຮ້ອຍລະ 33.3 ທີ່ມາກກວ່າປະເທດອື່ນ ໆ

ການບຸກຈາກເງິນສົມບັດສູນພຽກການເມືອງ/ນັກການເມືອງ ເພື່ອຊ່ວຍໃນການຫາເສັຍ ເລືອກຕັ້ງ ໃນກຸ່ມຕົວອຳນວຍກຳລັງມີເຮັດຮ້ອຍລະ 1.7 ທ່ານນັ້ນ ແລະຮ້ອຍລະ 17.9 ທີ່ບຸກຈາກເງິນເປັນ ປະຈຳ ຮ້ອຍລະ 32.1 ບຸກຈາກເງິນກ່ອນຂ້າງປ່ອຍ ແລະຮ້ອຍລະ 50 ທີ່ບຸກຈາກເງິນເປັນບາງຄັ້ງ ເມື່ອ ພິຈາລະນາຕາມປະເທດ ພົບວ່າ ປະເທດໄດ້ເປັນປະເທດທີ່ມີການບຸກຈາກເງິນເຂົ້າພຽກການເມືອງ/ນັກການເມືອງ ມາກກວ່າປະເທດອື່ນ ໆ ມີຮ້ອຍລະ 3.8 ເມື່ອພິຈາລະນາຕາມຄວາມຄິດຂອງການບຸກຈາກເງິນແຕ່ລະປະເທດ ພົບວ່າ ກຸ່ມຕົວອຳນວຍກຳລັງ ບຸກຈາກເງິນເປັນປະຈຳມາກກວ່າປະເທດອື່ນ ໆ ຮອດລຸ່ມກໍຄື ປະເທດໄດ້ ແລະປະເທດເໜືອ (ຮ້ອຍລະ 25, 21.4 ແລະ 16.7 ຕາມລຳດັບ)

ການໄດ້ຮັບເງິນຫຼືສິນຂອງຈາກຜູ້ສຳມັດ ສ.ສ. ຫຼືພຽກການເມືອງ ເພື່ອເປັນການຕອບ ແທນໃນການລະເກນເສັຍ ພົບວ່າ ໃນກຸ່ມຕົວອຳນວຍກຳລັງມີຮ້ອຍລະ 13.3 ທີ່ໄດ້ຮັບ ແລະໃນກຸ່ມ ຂອງຜູ້ໄດ້ຮັບເງິນຫຼືສິນຂອງຈະໄດ້ຮັບເປັນປະຈຳ ຮ້ອຍລະ 14.2 ໄດ້ຮັບກ່ອນຂ້າງປ່ອຍ ຮ້ອຍລະ 17.4 ແລະ ໄດ້ຮັບເປັນ ບາງຄັ້ງ ມີຮ້ອຍລະ 68.4 ເມື່ອພິຈາລະນາຕາມປະເທດ ພົບວ່າ ປະເທດທີ່ໄດ້ຮັບເງິນຫຼືສິນຂອງມາກ ທີ່ສຸດ ຄື ປະເທດຕະວັນອອກເຊີງເໜືອ ມີຮ້ອຍລະ 21.9 ແຕ່ເມື່ອພິຈາລະນາຕາມຄວາມຄິດ ພົບວ່າ ໃນກຸ່ມທີ່ ເບຍໄດ້ຮັບເງິນຫຼືສິນຂອງຂອງປະເທດຕະວັນອອກເຊີງເໜືອ ໄດ້ຮັບເປັນປະຈຳມີຮ້ອຍລະ 13.8

ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການໄປຊ່ວຍງານພຽກການເມືອງ ເຊັ່ນ ການຕິດປ້າຍໂພນຄາ ຫາ ສາມາດພຽກເພີ່ມເຕີມ ພົບວ່າ ໃນກຸ່ມຕົວອຳນວຍກຳລັງມີເຮັດຮ້ອຍລະ 5.7 ດ້ວຍໄປຊ່ວຍເປັນປະຈຳ ມີຮ້ອຍ ລະ 21.9 ໄປຊ່ວຍກ່ອນຂ້າງປ່ອຍ ຮ້ອຍລະ 28.6 ແລະນານ ໆ ຄັ້ງໄປຊ່ວຍທີ່ ມີຮ້ອຍລະ 49.5 ເມື່ອ ພິຈາລະນາຕາມປະເທດ ພົບວ່າ ກຸ່ມຕົວອຳນວຍກຳລັງປະເທດໄດ້ເປັນປະເທດທີ່ມີກຸ່ມຕົວອຳນວຍໄປຊ່ວຍງານພຽກການເມືອງ ໃນກຸ່ມນີ້ ດັ່ງຄຳວ່າມາກທີ່ສຸດ ມີຮ້ອຍລະ 10.5 ດ້ວຍໄປຊ່ວຍເປັນປະຈຳຮ້ອຍລະ 26.8

4.5.2 ການໄປໃຊ້ສິນເລືອກຕັ້ງ ສ.ສ. ແລະ ສ.ຈ.

ການມີສ່ວນຮ່ວມທາງການເມືອງ ທີ່ເບຍໄປໃຊ້ສິນລະເກນເສັຍເລືອກ ສ.ສ. ນັ້ນພົບວ່າ ກຸ່ມຕົວອຳນວຍກຳລັງໃນປະເທດ ເບຍໄປໃຊ້ສິນເລືອກ ສ.ສ. ມີຮ້ອຍລະ 97.0 ແລະກຸ່ມຕົວອຳນວຍກຳລັງ ໃນປະເທດທີ່ເບຍໄປເລືອກ ສ.ສ. ທຸກຄັ້ງ ມີຮ້ອຍລະ 90.6 ເມື່ອພິຈາລະນາຕາມປະເທດພົບວ່າ ປະເທດກາງມີຜູ້ທີ່ ເບຍໄປໃຊ້ສິນເລືອກ ສ.ສ. ມີມາກກວ່າປະເທດອື່ນ ໆ ຄື ມີຮ້ອຍລະ 98.8 ແລະເບຍໄປໃຊ້ສິນທຸກຄັ້ງ ມີຮ້ອຍ ລະ 96.1 ແລະປະເທດໄດ້ເປັນປະເທດທີ່ເບຍໄປໃຊ້ສິນເລືອກ ສ.ສ. ນ້ອຍກວ່າປະເທດອື່ນ ໆ ມີຮ້ອຍລະ 93.7 ແລະມີຜູ້ ທີ່ໄປໃຊ້ສິນທຸກຄັ້ງ ຮ້ອຍລະ 86.7 ທີ່ແຕກຕ່າງຈາກປະເທດຕະວັນອອກເຊີງເໜືອທີ່ມີຜູ້ເບຍໄປໃຊ້ສິນເລືອກ

ตั้งถึงร้อยละ 98.2 ซึ่งสูงกว่าภาคใต้ แต่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. เป็นประจำ มีร้อยละ 81.4 ซึ่งน้อยกว่าภาคใต้ในการไปเลือก ส.ส. ทุกครั้ง

การไปเลือกตั้ง ส.ว. ที่ผ่านมาเมื่อเดือนมีนาคม 2543 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคไปใช้สิทธิเลือกตั้งถึงร้อยละ 94-95 ทั้งนี้เป็นเพราะการเลือกตั้ง ส.ว. นั้นเป็นช่วงที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (2540) แล้ว และในรัฐธรรมนูญได้ระบุหน้าที่ของประชาชนข้อหนึ่งคือ การไปเลือกตั้ง ดังนั้น จึงพบว่า มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ว. สูงมาก

เมื่อถามถึงในอนาคตจะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส.ส. ในครั้งต่อไปหรือไม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวม ตอบว่าจะไปใช้สิทธิ ร้อยละ 96.2 และยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.1 และเมื่อพิจารณาตามภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือและภาคใต้ตอบว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. ในอนาคต ถึงร้อยละ 98.0 และ 97.7 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าภาคอื่น ๆ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้ตอบว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. ในอนาคต ร้อยละ 92.3 ซึ่งน้อยกว่าภาคอื่น ๆ ขณะเดียวกันก็ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 7.2 ซึ่งสูงกว่าภาคอื่น ๆ เช่นกัน

4.5.3 การมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกพรรคและลงสมัครเลือกตั้ง

การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างภาพรวมเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในปัจจุบันอยู่ร้อยละ 10.2 โดยที่กลุ่มตัวอย่างในภาคใต้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองมากที่สุด ร้อยละ 20 รองลงไปคือ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 12.0 และ 10.8 ตามลำดับ) นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างในภาคกลางเป็นสมาชิกพรรคการเมืองน้อยที่สุด ร้อยละ 2

การลงสมัครเป็น ส.ส. และ ส.ว. พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีผู้เคยลงสมัคร ส.ส. ร้อยละ 1.1 เคยลงสมัคร ส.ว. ร้อยละ 0.1 เคยลงสมัครทั้ง ส.ส. และ ส.ว. ร้อยละ 0.5 เมื่อพิจารณาแต่ละภาคพบว่า ภาคที่มีกลุ่มตัวอย่างลงสมัคร ส.ส. มากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 1.7 และภาคเหนือร้อยละ 1.5 และผู้ที่ลงสมัครทั้ง ส.ส. และ ส.ว. มากที่สุดคือ ภาคใต้ ร้อยละ 1.0 และเมื่อถามถึงในอนาคตจะลงสมัคร ส.ส. และ ส.ว. หรือไม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมคิดจะลงสมัคร ส.ส. ร้อยละ 1 ลงสมัคร ส.ว. ร้อยละ 0.2 และคิดจะลงสมัครทั้ง ส.ส. และ ส.ว. ร้อยละ 1.1

4.5.4 การมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีเพิ่มมากขึ้นในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (2540) ได้แก่ การเข้าชื่อร่วมกับผู้อื่น (ไม่น้อยกว่าห้าหมื่นชื่อ) เพื่อเสนอร่างกฎหมาย และเพื่อ

ถอดถอนข้าราชการการเมือง/ส.ส./ส.ว. โดยการศึกษานี้ได้ถามว่า ในอนาคตจะไปใช้สิทธิร่วมกับผู้อื่น (ไม่น้อยกว่าห้าหมื่นชื่อ) เพื่อเสนอร่างกฎหมายและเพื่อถอดถอนข้าราชการการเมืองหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมตอบว่า จะไปใช้สิทธิในการเสนอร่างกฎหมาย ร้อยละ 38.6 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 40.6 และไปใช้สิทธิในการถอดถอนข้าราชการการเมือง / ส.ส. / ส.ว. ร้อยละ 36.6 และไม่แน่ใจร้อยละ 40.9 เมื่อพิจารณาตามภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือและภาคใต้มีความต้องการไปใช้สิทธิมากกว่าภาคอื่น ๆ ทั้งการเสนอร่างกฎหมายและการถอดถอนข้าราชการการเมือง / ส.ส. / ส.ว. โดยกลุ่มตัวอย่างในภาคเหนือและภาคใต้จะไปใช้สิทธิในการเสนอร่างกฎหมาย ร้อยละ 46.5 และ 46.7 ตามลำดับ และไปใช้สิทธิในการถอดถอนข้าราชการการเมือง / ส.ส. / ส.ว. ร้อยละ 44.8 และ 44.6 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการลงประชามติ / ประชาพิจารณ์ ในเรื่องที่รัฐบาลขอปรึกษาเกี่ยวกับผลกระทบได้เสียของประเทศชาติและประชาชนในอนาคต พบว่า กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.9) ตอบว่าจะไปใช้สิทธิ ขณะที่ผู้ตอบว่าไม่แน่ใจมีร้อยละ 33.1 เมื่อพิจารณาตามภาค พบว่า ภาคเหนือจะไปใช้สิทธิมากที่สุด (ร้อยละ 56.1) รองลงมาคือภาคใต้ (ร้อยละ 54.5)

การมีส่วนร่วมในการไปชุมนุมทางการเมือง เมื่อถามถึงว่าอนาคตจะไปใช้สิทธิในการไปร่วมชุมนุมทางการเมืองหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมตอบว่าจะไปใช้สิทธิเพียงร้อยละ 13.3 และไม่แน่ใจร้อยละ 29 เมื่อพิจารณาตามภาค พบว่า ภาคใต้จะไปใช้สิทธิชุมนุมทางการเมืองมากกว่าภาคอื่น ๆ (ร้อยละ 23.8) รองลงมาคือ ภาคเหนือ (ร้อยละ 15.5)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในหลาย ๆ กิจกรรม พบว่า กิจกรรมในระดับพื้นฐาน ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ การสนทนาทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัวและคนอื่น ๆ การชักชวนผู้อื่นไปเลือกตั้ง ส.ส. / ส.ว. และการติดตามการถ่ายทอดการอภิปรายในสภา พบว่า ประชาชนในภาพรวมของประเทศส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80-90) ได้เคยทำในกิจกรรมเหล่านี้ โดยที่คนกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเคยสนทนาทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัวและคนอื่น ๆ และเคยชักชวนผู้อื่นไปเลือกตั้ง ส.ส./ ส.ว. มากกว่าภาคอื่น ๆ ขณะที่ภาคใต้มีประชาชนที่เคยสนทนาทางการเมืองพอ ๆ กับคนกรุงเทพฯ และเคยติดตามการถ่ายทอดการอภิปรายในสภามากกว่าภาคอื่น ๆ สำหรับการติดตามไปฟังการปราศรัยหาเสียงของ ส.ส. มีประชาชนเคยติดตามไปฟังปราศรัยหาเสียง ส.ส. ประมาณ 2 ใน 3 และประชาชนในภาคใต้ มีส่วนร่วมในการติดตามไปฟังปราศรัยมากกว่าภาคอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมในระดับที่มากขึ้น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยลงมาก คือ การไปช่วยผู้สมัคร ส.ส. หาเสียง ประชาชนมีส่วนร่วมประมาณร้อยละ 10 การเป็นหัวคะแนน ประชาชนมีส่วนร่วมร้อยละ 3.9 การบริจาคเงินเข้าพรรค ประชาชนมีส่วนร่วมร้อยละ 1.7 และการช่วยงานพรรคการเมือง ประชาชนมีส่วนร่วมร้อยละ 5.7 และเป็นที่น่าสังเกตว่าในทุกกิจกรรมดังกล่าว ประชาชนในภาคใต้มีส่วนร่วมมากกว่าภาคอื่น ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการได้รับเงินหรือสิ่งของ จากพรรคการเมืองหรือนักการเมือง พบว่า ประชาชนในภาคพรมมีส่วนร่วม ร้อยละ 13 และประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีส่วนร่วมมากกว่าภาคอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. นั้น พบว่า ประชาชนในภาคพรมส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90) เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. ร้อยละ 94-95 ไปเลือกตั้ง ส.ว. ที่ผ่านมา ในอนาคตประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. ประมาณร้อยละ 96 โดยผู้ที่ตอบไม่แน่ใจมีร้อยละ 3.1

การมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง พบว่า ประชาชนร้อยละ 10 ที่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง และประชาชนในภาคใต้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองมากกว่าภาคอื่น ๆ การมีส่วนร่วมในการลงสมัครเป็น ส.ส. และ ส.ว. พบว่า ผู้ที่เคยลงสมัครเป็น ส.ส. / ส.ว. และผู้ที่เคยลงสมัครทั้ง ส.ส. และ ส.ว. มีประมาณร้อยละ 2 และในอนาคตประชาชนคิดว่าจะลงสมัครเป็น ส.ส. / ส.ว. และทั้ง ส.ส. และ ส.ว. มีประมาณร้อยละ 2.3

การมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ ในอนาคต ได้แก่ การเข้าชื่อร่วมกับผู้อื่น ไม่น้อยกว่าห้าหมื่นชื่อ) เพื่อเสนอร่างกฎหมายและเพื่อถอดถอนข้าราชการการเมือง พบว่า มีประชาชนเกือบร้อยละ 40 ต้องการไปใช้สิทธิดังกล่าว และประชาชนในภาคเหนือและภาคใต้มีความประสงค์จะไปใช้สิทธิดังกล่าวมากกว่าภาคอื่น ๆ การมีส่วนร่วมในการลงประชามติ / ประชาพิจารณ์ พบว่า ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมเกือบร้อยละ 50 และประชาชนในภาคเหนือต้องการไปใช้สิทธิมากกว่าภาคอื่น ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมในการไปร่วมชุมนุมทางการเมือง พบว่า มีประชาชนที่ต้องการมีส่วนร่วมเพียงร้อยละ 13 และประชาชนในภาคใต้ต้องการไปใช้สิทธิชุมนุมทางการเมืองมากกว่าภาคอื่น ๆ

ตาราง 4.12 ร้อยละของตัวอย่างที่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมต่าง ๆ จำแนกตามภาค

กิจกรรม	รวม	กทม. และ ปริมณฑล	ภาคกลาง	ภาค เหนือ	ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ	ภาคใต้
1. ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ	95.6	95.5	96.5	96.0	95.0	95.0
2. สนทนากับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่น เกี่ยวกับการเมือง	80.9	87.3	68.0	83.7	79.0	86.5
3. ชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. / ส.ว.	82.8	88.5	72.2	86.7	81.0	85.8
4. ติดตามการถ่ายทอดการอภิปรายในสภา	83.4	83.2	83.5	80.4	80.7	89.2
5. ติดตามไปฟังการปราศรัยหาเสียงของ ส.ส.	56.7	40.3	44.6	62.7	64.5	71.4
6. ช่วยผู้สมัคร ส.ส. หาเสียง	10.7	6.8	6.5	9.6	12.5	18.3
7. เป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัคร ส.ส.	3.9	2.3	1.3	3.3	5.5	7.3
8. บริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง / นักการเมืองเพื่อช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง	1.7	1.3	1.3	1.8	0.5	3.8
9. ได้รับเงินหรือสิ่งของจากผู้สมัคร ส.ส. หรือพรรคการเมืองเพื่อเป็นการตอบแทนใน การลงคะแนนเสียง	13.3	13.6	14.0	12.8	21.9	4.3
10. เมื่อมีการเลือกตั้ง ส.ส. ท่านไปใช้สิทธิ	97.0	97.7	98.8	96.7	98.2	93.7
11. เคยช่วยงานพรรคการเมือง เช่น ติดป้าย โฆษณาหาสมาชิกพรรคเพิ่ม	5.7	5.3	3.0	4.8	4.8	10.5

ตาราง 4.13 ร้อยละของตัวอย่างที่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมต่าง ๆ จำแนกตามความถี่และภาค

กิจกรรม	ประจำ					ค่อนข้างบ่อย					นาน ๆ ครั้ง					
	รวม	กทม.	กลาง	เหนือ	ใต้	รวม	กทม.	กลาง	เหนือ	ใต้	รวม	กทม.	กลาง	เหนือ	ใต้	
	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	คน/	
1. ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ	45.2	46.8	42.9	40.7	47.2	48.4	29.1	27.5	26.4	32.8	24.9	25.7	30.7	26.5	27.8	17.6
2. สนทนากับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่นเกี่ยวกับการเมือง	30.2	31.7	21.6	25.1	30.4	40.0	32.0	29.4	24.3	37.6	32.9	37.9	54.1	37.3	36.7	25.8
3. ชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. / ส.ว.	54.4	55.7	51.3	58.5	52.5	53.4	26.5	29.1	23.7	23.5	27.0	19.1	25.1	17.9	20.4	18.4
4. ติดตามการถ่ายทอดการอภิปรายในสภา	28.5	26.9	25.6	23.7	26.1	38.9	28.3	28.7	19.2	29.9	31.1	43.3	55.2	46.4	42.8	28.9
5. ติดตามไปฟังการปราศรัยหาเสียงของ ส.ส.	22.9	8.7	16.1	21.3	23.7	35.0	27.5	24.2	17.2	24.2	33.6	49.6	66.7	54.5	42.7	32.2
6. ช่วยผู้สมัคร ส.ส. หาเสียง	20.1	7.4	22.7	29.7	14.0	23.3	25.8	18.5	22.7	21.6	30.0	54.1	54.5	48.6	56.0	47.9
7. เป็นหัวหน้าคณะมิให้ผู้สมัคร ส.ส.	22.5	12.5	25.0	9.1	19.0	33.3	38.0	50.0	-	36.4	47.6	39.4	75.0	54.5	33.3	33.3
8. บริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง / นักการเมืองเพื่อช่วยในกาหาเสียงเลือกตั้ง	17.9	25.0	-	16.7	-	21.4	32.1	25.0	-	16.7	-	50.0	100.0	66.7	100.0	28.6
9. ได้รับเงินหรือสิ่งของจากผู้สมัคร ส.ส. หรือพรรคการเมืองเพื่อเป็นค่าตอบแทนในการลงคะแนนเสียง	14.2	11.5	11.3	17.0	13.8	26.7	17.4	17.3	11.3	10.6	25.0	68.4	77.4	72.3	61.3	53.3
10. เมื่อมีการเลือกตั้ง ส.ส. ทำหน้าที่สิทธิ	90.6	93.5	96.1	94.6	81.4	86.7	6.9	4.7	2.3	2.2	15.0	2.5	1.8	3.3	3.6	2.4
11. เคยช่วยงานพรรคการเมือง เช่น ติดป้ายโฆษณาหาสมาชิกพรรคเพิ่ม	21.9	19.0	25.0	11.1	23.5	26.8	28.6	9.5	50.0	27.8	52.9	49.5	71.4	61.1	23.5	48.8

หมายเหตุ
 รวม หมายถึง กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมทั้งประเทศ
 กทม. หมายถึง กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
 ต้น หมายถึง กลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.6 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1

ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของประชาชน มีความสัมพันธ์กับ ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กล่าวคือ ผู้ที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองสอดคล้อง กับวิถีประชาธิปไตย น่าที่จะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามากกว่าผู้ที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม ที่ไม่สอดคล้อง กับวิถีประชาธิปไตย

การจำแนกทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของประชาชนใช้เกณฑ์จากแบบสอบถาม (ภาคผนวก) ข้อคำถามในข้อ 3 (3.1-3.10) ซึ่งมีคำถามอยู่ 10 ข้อ โดยผู้ที่มีความเห็นไปในทางที่ สอดคล้องกับแนวคิดในระบอบประชาธิปไตยในแต่ละข้อมีคะแนนเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ เห็นด้วย อย่างยิ่ง = 5 เห็นด้วย = 4 เห็นด้วยปานกลาง = 3 ไม่เห็นด้วย = 2 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 1 เมื่อนำคะแนนทั้ง 10 ข้อมารวมกันแล้วหารด้วย 10 กลุ่มที่ได้คะแนนตั้งแต่ 3.5 คะแนนขึ้นไป จัดเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยสูง และกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำกว่า 3.5 ลงมา เป็นกลุ่มที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง ที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยต่ำ

การจำแนกความรู้ความเข้าใจของประชาชน ในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ใช้เกณฑ์จากข้อคำถามในแบบสอบถาม (ภาคผนวก) ข้อ 4.1.1-4.2.11 ผู้ที่ตอบคำถามได้ถูกต้องตั้งแต่ 17 ข้อจาก 24 ข้อ เป็นกลุ่มที่จัดให้ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาในเกณฑ์มาก ส่วนผู้ที่ตอบคำถามได้ถูกต้องน้อยกว่า 17 ข้อ จัดเป็นกลุ่มที่มี ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภาในเกณฑ์น้อย

ตาราง 4.16 ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กับทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองของประชาชน

ร้อยละ

ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง	ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ ส.ส./ส.ว.		รวม (จำนวน)
	น้อย	มาก	
สอดคล้องกับประชาธิปไตยต่ำ	55.9	43.3	100.0 (325)
สอดคล้องกับประชาธิปไตยสูง	35.3	64.7	100.0 (1492)

$$\chi^2 = 47.227$$

ระดับนัยสำคัญ = .000

จากการทดสอบทางสถิติ (ไค-สแควร์) พบว่า ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง โดยผู้ที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองสอดคล้องกับแนวคิดในระบอบประชาธิปไตยสูง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับมาก ร้อยละ 64.7 ในขณะที่ผู้ที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองสอดคล้องกับแนวคิดในระบอบประชาธิปไตยต่ำ มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับมาก เพียงร้อยละ 43.3 เท่านั้น (ตาราง 4.16)

สมมติฐานที่ 2

ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กล่าวคือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภามาก น่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาน้อย

การจำแนกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ใช้เกณฑ์จากคำถามที่ 6.1.1-6.1.11 รวม 10 ข้อ (ยกเว้นข้อ 6.1.9) ผู้ที่เคยร่วมกิจกรรมตั้งแต่ 6 ข้อขึ้นไปจัดเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ส่วนผู้ที่เคยร่วมกิจกรรมไม่เกิน 6 ข้อ จัดเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ

ตาราง 4.17 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร้อยละ

ความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	การมีส่วนร่วมทางการเมือง		รวม (จำนวน)
	ต่ำ	สูง	
ความรู้ความเข้าใจน้อย	67.9	35.1	100.0 (717)
ความรู้ความเข้าใจมาก	49.8	50.2	100.0 (1116)

$$X^2 = 39.986$$

$$\text{ระดับนัยสำคัญ} = .000$$

จากการทดสอบทางสถิติ (ไค-สแควร์) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับมาก มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ร้อยละ 50.2 ในขณะที่ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับน้อย มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงเพียงร้อยละ 35.1 (ตาราง 4.17)

สมมติฐานที่ 3

ความแตกต่างในปัจจุบันส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- ผู้ที่มีความแตกต่างในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ น่าที่จะมีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองแตกต่างกัน

- ผู้ที่มีความแตกต่างในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ น่าที่จะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแตกต่างกัน

จากการทดสอบทางสถิติ (ไค-สแควร์) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง คือ เพศเพียงตัวแปรเดียว กล่าวคือ เพศชายมีสัดส่วนของผู้มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยสูงกว่าเพศหญิง (ตาราง 4.18)

ตาราง 4.18 ทศนคติความเชื่อและค่านิยมทางการเมือง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ร้อยละ

	ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง สอดคล้องกับแนวคิด ประชาธิปไตย		รวม (จำนวน)
	ต่ำ	สูง	
เพศ *			
ชาย	15.8	84.2	100.0 (1053)
หญิง	20.6	79.4	100.0 (890)
อายุ			
18-34 ปี	18.1	81.9	100.0 (679)
35-60 ปี	16.8	83.2	100.0 (1073)
61 ปีขึ้นไป	24.1	75.9	100.0 (191)
การศึกษา			
ไม่เกินประถมศึกษา	19.7	80.3	100.0 (922)
มัธยม-ต่ำกว่าปริญญาตรี	16.7	83.3	100.0 (791)
ปริญญาตรีขึ้นไป	16.1	83.9	100.0 (218)
อาชีพ			
ราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	12.8	87.5	100.0 (184)
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	16.3	83.7	100.0 (405)
เกษตร รับจ้างทั่วไป	18.6	81.4	100.0 (334)
ไม่ได้ทำงาน	17.6	82.4	100.0 (205)

* มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ (ตาราง 4.19)

เพศชายมีสัดส่วนของผู้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบสูงกว่าเพศหญิง

ในเรื่องของอายุ พบว่า กลุ่มผู้มีอายุ 18-34 เป็นกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับมาก ในสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มอื่น

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้มีการศึกษาไม่เกินประถมศึกษา มีสัดส่วนของผู้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับต่ำ ในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มระดับการศึกษาอื่น

ในเรื่องอาชีพ พบว่า กลุ่มข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีสัดส่วนผู้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับสูง ในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น

ตาราง 4.19 ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ร้อยละ

	ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา		รวม (จำนวน)
	น้อย	มาก	
เพศ *			
ชาย	32.8	67.2	100.0 (1006)
หญิง	46.5	53.5	100.0 (858)
อายุ *			
18-34 ปี	42.9	57.1	100.0 (655)
35-60 ปี	36.1	63.9	100.0 (1025)
61 ปีขึ้นไป	42.4	57.6	100.0 (184)
การศึกษา *			
ไม่เกินประถมศึกษา	44.3	55.7	100.0 (879)
มัธยม-ต่ำกว่าปริญญาตรี	36.7	63.3	100.0 (760)
ปริญญาตรีขึ้นไป	26.3	73.7	100.0 (213)
อาชีพ *			
ราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	23.0	77.0	100.0 (174)
ค้าขาย เจ้าของกิจการ	39.1	60.9	100.0 (399)
เกษตรกร รับจ้างทั่วไป	37.2	62.8	100.0 (312)
ไม่ได้ทำงาน	40.4	59.6	100.0 (193)

* มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 4

ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กล่าวคือ ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาสูง น่าจะมีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา สูงกว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ต่ำ

การจำแนกความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา ใช้ข้อคำถามในข้อ 5.1.1 ถึง 5.2.10 ซึ่งแต่ละข้อมีคะแนน คือ มากที่สุด = 5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 2 น้อยที่สุด = 1 ซึ่งเมื่อนำคะแนนของทุกข้อมารวมกันจะอยู่ระหว่าง 25-125 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 105 คะแนนขึ้นไปจัดเป็นผู้ที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า 105 คะแนน เป็นผู้ที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต่ำ

ตาราง 4.20 ความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ร้อยละ

ความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	ความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา		รวม (จำนวน)
	ต่ำ	สูง	
ความรู้ความเข้าใจน้อย	57.3	42.7	100.0 (691)
ความรู้ความเข้าใจมาก	36.9	63.1	100.0 (1087)

$$\chi^2 = 71.208$$

ระดับนัยสำคัญ = .000

จากการทดสอบทางสถิติ (ไค-สแควร์) พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับมาก มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับสูง มากกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับน้อย กล่าวคือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาในระดับมาก มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับสูง ร้อยละ 63.1 ในขณะที่ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับน้อย มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระดับสูง เพียงร้อยละ 42.7 (ตาราง 4.20)

สมมติฐานที่ 5

ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กล่าวคือประชาชนที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสูง น่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา ต่ำ

ตาราง 4.21 การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ร้อยละ

ความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	การมีส่วนร่วมทางการเมือง		รวม (จำนวน)
	ต่ำ	สูง	
ความคาดหวังต่ำ	60.3	39.7	100.0 (842)
ความคาดหวังสูง	51.7	48.3	100.0 (1015)

$X^2 = 13.817$

ระดับนัยสำคัญ = .000

จากการทดสอบทางสถิติ (ไค-สแควร์) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กล่าวคือผู้ที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสูง เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต่ำกว่า โดยผู้ที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสูง มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ร้อยละ 48.3 ในขณะที่ผู้ที่มีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต่ำ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ร้อยละ 39.7 (ตาราง 4.21)

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในส่วนของบทสรุปและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามที่เสนอแนะของประชาชนซึ่งได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในบทที่ผ่านมา สามารถสรุปได้เป็นประเด็นเรียงตามลำดับได้ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1.1 ความรู้ทั่วไปทางการเมืองของประชาชนเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

ในเรื่องความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ อันประกอบด้วย การรับรู้เรื่องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ปีพุทธศักราช 2540 การได้มาของสมาชิกวุฒิสภา วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา การได้มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสิทธิของประชาชนในการถอดถอนนักการเมือง พบว่า การรับรู้ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ทราบว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประกาศใช้แล้ว มีสัดส่วนที่ยังไม่มากเท่าที่ควร โดยเฉพาะในภาคกลางและภาคตะวันออก เชียงเหนือ ยังมีผู้ที่ไม่ทราบว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประกาศใช้แล้ว อยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าภาคอื่นของประเทศ ในเรื่องของที่มาของวุฒิสมาชิกและวาระการดำรงตำแหน่งก็เช่นกัน ยังมีผู้ที่ไม่ทราบว่าที่มาของวุฒิสมาชิกอยู่อีกมาก โดยมีผู้ที่ทราบถึงที่มาว่าวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญใหม่ไม่ได้มาจากการแต่งตั้งเกินกว่าครึ่งเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนเรื่องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและจากระบบบัญชีรายชื่อ นั้น ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ทราบ มีผู้ที่ไม่ทราบเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนการรับรู้สิทธิของตนเองในการถอดถอนนักการเมืองโดยการเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน พบว่า โดยส่วนใหญ่มีความรู้ที่สามารถดำเนินการได้

1.2 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมทางการเมือง

ความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นการพิจารณาการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความสำคัญของการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชน การให้ความสนใจต่อการเมือง การตรวจสอบ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ความขัดแย้งทางความคิดในระบบประชาธิปไตย และความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเมือง อันได้แก่ การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล การชุมนุมประท้วงตามสิทธิของประชาชน การมีกรรมการดูแลการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทาง

การเมืองโดยไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นในทางการเมืองที่สอดคล้องกับวิถีทางของประชาธิปไตยภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในเกือบทุกประเด็น ยกเว้นความคิดเห็นที่ว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวถือว่าเป็นการเพียงพอแล้วกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีแนวคิดว่าเป็นการเพียงพอแล้ว

13 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ที่ประชาชนทราบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้

1. การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต
2. ตรวจสอบและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน
3. การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ
ไม่เฉพาะแต่ประชาชนในเขตรับผิดชอบของตน

บทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญที่ประชาชนทราบน้อยที่สุด ตามลำดับดังนี้

1. พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ
2. ทำหน้าที่ในการเลือกนายกรัฐมนตรี
3. ทำหน้าที่ออกกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

จำเป็นที่จะต้อง มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ หรือแนวความคิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเรื่องการให้ความสำคัญต่อตัวบุคคลมากกว่านโยบายพรรค ซึ่งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังมีประชาชนบางส่วนยังให้ความสำคัญแก่ตัวบุคคลมากกว่านโยบายพรรค ซึ่งทัศนคติเช่นนี้ น่าจะเกิดจากวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยที่เป็นระบบอุปถัมภ์มาช้านาน ยากที่จะเปลี่ยนแปลงไปในระยะเวลาอันสั้นได้

14 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

จากผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาในระดับดีพอสมควร โดยบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือ บทบาทในการเป็นผู้แทนของประชาชน ได้แก่ บทบาทในการปฏิบัติงานในหน้าที่

ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย รองลงมา คือ บทบาทด้านการควบคุม การบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งได้แก่ บทบาทในการควบคุมดูแลการทำงานของรัฐบาล และบทบาท ด้านนิติบัญญัติ ได้แก่ บทบาทในการพิจารณากฎหมายที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล

สำหรับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนมีความ รู้ความเข้าใจน้อยที่สุด คือ บทบาทหน้าที่ในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การทำหน้าที่เป็นรัฐบาลในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือถูกยุบในบางโอกาส รองลงมา คือ บทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ได้แก่ บทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการ สภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการ พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจของสภา และบทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อตรวจสอบ ประวัตินิสัยและความประพฤติของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบ ต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น

2. บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน

2.1 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามทัศนะของประชาชน

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเห็นด้วย มากที่สุด และไม่เห็นด้วยมากที่สุด 3 อันดับ ซึ่งสอดคล้องกับการรับรู้บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญของประชาชน คือ

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเห็นด้วย มากที่สุด ตามลำดับดังนี้

1. การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในด้านความซื่อสัตย์สุจริต
2. การตรวจเยี่ยมและรับเรื่องราวร้องทุกข์และช่วยเหลือประชาชน
3. การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วประเทศ

ไม่เฉพาะแต่ประชาชนในเขตรับผิดชอบของตน

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเห็นด้วย น้อยที่สุด ตามลำดับดังนี้

1. พิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของประชาชน
2. ทำหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรี
3. การทำหน้าที่ออกกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญและตามทัศนะของประชาชน พบว่า ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับประชาชนหรือท้องถิ่นของตนเองแล้วประชาชนจะมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบด้านอื่น ดังนั้น โดยภาพรวมแล้วบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในส่วนอื่น ๆ ที่เป็นกลไกในการบริหารประเทศ การวางนโยบาย ประชาชนจะมีความเข้าใจน้อย ควรที่จะต้องมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และความรู้ทางด้านประชาธิปไตย ให้ประชาชนเข้าใจในบทบาทและกลไกการบริหารงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

2.2 บทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน

ในด้านของทัศนะของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภานั้น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกวุฒิสภา โดยส่วนใหญ่มีทั้งผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งในทุกข้อคำถาม ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ดีที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเช่นนี้ เนื่องจากทำให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ และมีกำลังใจที่จะแสดงบทบาทตามอำนาจหน้าที่ของตนต่อไป โดยไม่ต้องกังวลต่อกระแสความคิดของประชาชนว่าจะคัดค้านหรือไม่เห็นด้วยกับการแสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนกำลังกระทำอยู่

ข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ผลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา จะปรากฏผลในทางที่ดีเป็นส่วนใหญ่ แต่สำหรับในประเด็นของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ยังมีบทบาทหน้าที่บางประการที่อาจสรุปได้ว่า ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจไม่ดีพอ ได้แก่ บทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิการ ทั้งในเรื่องของการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิการสามัญและคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ เพื่อกำหนดกิจการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจของสภา และการแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญ เพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งจะ

เห็นได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ด้านดังกล่าวของประชาชนยังมีไม่มากนัก นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ เช่น การทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือถูกยุบในงานบางอย่าง ซึ่งความรู้ความเข้าใจด้านนี้ก็ยังมีไม่มากเช่นกัน ควรมีการเร่งประชาสัมพันธ์หรือมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เมื่อประชาชนได้รับทราบและมีความเข้าใจที่ถูกต้องในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ก็จะเห็นความสำคัญของการมีสมาชิกวุฒิสภา และมีความคาดหวังในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอนาคตต่อไป

3. ความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน

3.1 ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประชาชนมีความคาดหวังให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรยึดมั่นในนโยบายที่แถลงไว้กับประชาชนตอนหาเสียงและควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนด้วยการไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ควรออกมาพบปะเยี่ยมเยียนราษฎรและรับทราบปัญหาต่าง ๆ ควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาเดือดร้อนของประชาชน ควรรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ควรเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อเห็นว่ารัฐบาลมีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ ควรมีบทบาทในการชักถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่เพื่อให้รัฐมนตรีสนใจการบริหาร (ตั้งกระทู้) ก่อนการเสนอร่างกฎหมายควรสอบถามความเห็นของประชาชน ควรมีบทบาทในการเสนอร่างกฎหมายเพื่อประโยชน์ของประชาชน ควรมีความสามารถหางบประมาณให้จังหวัดที่ตนเป็นผู้แทน ควรเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในคณะที่ตรงกับความรู้ความสามารถ ควรมีส่วนช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ควรให้ความสำคัญแก่ปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าปัญหาของพื้นที่อื่น ควรมีส่วนช่วยเหลือสังคม เช่น การบริจาคการกุศล การช่วยเหลืองานบุญต่าง ๆ ตามลำดับ

3.2 ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

ประชาชนมีความคาดหวังให้สมาชิกวุฒิสภาควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองและประชาชนโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมายเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ เมื่อมีข้อมูลความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างชัดเจน ควรดำเนินการพิจารณาลงมติถอดถอนโดยเร็ว การพิจารณากลับกรองกฎหมายของสมาชิกวุฒิสภาควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชน การพิจารณากลับกรองกฎหมายควรสอบถามความต้องการของประชาชน เมื่อประชาชนมีความต้องการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ควรตั้งกระทู้ถามหรือขอเปิดอภิปรายทั่วไปทันที ควรมีส่วนช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ควรรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ควรให้ความสำคัญแก่ปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าปัญหาของพื้นที่อื่น ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม เช่น การบริจาคการกุศล การช่วยเหลืองานบุญต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน มีความคาดหวังไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยที่ความคาดหวังในอันดับต้นเป็นความคาดหวังในเรื่องพฤติกรรมกรวางตัวโดยเน้นการไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมาย ส่วนความคาดหวังอันดับรองลงมาเป็นเรื่องของการทำตามบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ยังคงให้น้ำหนักในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอยู่พอสมควร เช่น ช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น การแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป็นสำคัญ การช่วยเหลืองานบุญงานกุศล อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา คือ ตัวแทนของประชาชน จึงควรให้ความสำคัญแก่ประชาชนผู้เลือกเขาเหล่านั้นเข้าไปทำหน้าที่ ซึ่งถ้าเมื่อใดที่ประชาชนในพื้นที่เห็นว่า ผู้ที่เขาเลือกเข้าไปไม่สนองต่อความคาดหวังได้ครบถ้วนก็จะมีผลต่อความนิยมและคะแนนเสียง ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจึงจำเป็นต้องสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนตามความคาดหวัง ซึ่งมีภาระมากมายอันไม่ใช่หน้าที่โดยตรงแต่ต้องทำเพราะต้องการรักษาคะแนนนิยมของตนเองเอาไว้ เป็นผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาบางส่วนไม่สามารถทำหน้าที่ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ควรจะต้องมีแนวทางในการลดความคาดหวังของประชาชนในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญลง เพื่อให้มีโอกาสในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ การส่งเสริมบทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ในภาพรวมของประเทศ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ ค่อนข้างมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารทางการเมือง ติดตามจากสื่อต่าง ๆ และจากการถ่ายทอดการอภิปรายในสภา การพูดคุยทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่น การชักชวนผู้อื่นไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ผ่านมา มีผู้ไปใช้สิทธิค่อนข้างมาก และการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานั้น มีผู้ไปใช้สิทธิมากกว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา เป็นเพราะรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (2540) ได้ระบุว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น เป็นหน้าที่ของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่มากขึ้น คือ การใช้กำลังกาย หรือกำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยลง อาทิ ประชาชนไม่ถึงร้อยละ 10.0 เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ร้อยละ 11.0 มีส่วนร่วมในการช่วยผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหาเสียง และประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การไปช่วยงาน หรือกิจกรรมของพรรคการเมือง และการบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง นอกจากนี้ การลงสมัครเป็นนักการเมืองอย่างเต็มตัวนั้น พบว่า มีผู้ลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีประมาณร้อยละ 1.0 เท่านั้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (2540) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อร่วมกับผู้อื่น (ไม่น้อยกว่าห้าหมื่นชื่อ) เพื่อเสนอร่างกฎหมาย และเพื่อถอดถอนข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ประชาชนประมาณ 1 ใน 3 มีความคิดว่าจะไปมีส่วนร่วมในการลงชื่อดังกล่าว นอกจากนี้

ประชาชนยังมีความสนใจประมาณครึ่งหนึ่ง ที่ต้องการไปมีส่วนร่วมในการลงประชามติ หรือ ประชาพิจารณ์ ในโครงการ หรือปัญหาต่าง ๆ แต่สำหรับความสนใจของประชาชนในการไปมีส่วนร่วมชุมนุมทางการเมืองนั้นมีเพียงร้อยละ 13.0

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในภาคต่าง ๆ พบว่า ประชาชนในภาคใต้ มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ตั้งแต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับพื้นฐานถึงระดับลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เริ่มตั้งแต่การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นหัวหน้าแผนกการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พร้อมทั้งประชาชนในภาคใต้ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคตตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (2540) ที่ระบุไว้ด้วย สำหรับภาคอื่น ๆ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่สำคัญมีดังนี้ ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมในระดับพื้นฐาน คือ การชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ประชาชนในภาคกลางมีส่วนร่วมในการเคยไปใช้สิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าภาคอื่น ๆ ประชาชนในภาคเหนือมีส่วนร่วมในการพูดคุยทางการเมืองกับครอบครัวและผู้อื่น เคยลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและต้องการไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคตมากกว่าภาคอื่น ๆ สำหรับประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญก็คือ การเคยลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้รับเงินและสิ่งของจากพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าภาคอื่น ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากพบว่า ประชาชนในภาพรวมทั้งประเทศส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับพื้นฐานเท่านั้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ทางด้านการเมือง เพื่อส่งเสริม กระตุ้น ให้ประชาชนมีความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากขึ้น
2. จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในแต่ละภาคของประเทศมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับแตกต่างกัน (เช่น ในภาคใต้มีมากกว่าภาคอื่น ๆ) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสนใจในลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละภาค เพื่อจะได้ข้อมูลที่แท้จริง และดำเนินการรณรงค์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละภาคตามลักษณะที่สำคัญของประชาชนในภาคนั้น ๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมการปกครอง.

2539. รายงานการวิจัยบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการประสานงานกับข้าราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในการให้บริการประชาชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

กรมการปกครอง.

2539. ข้อมูลสถิติและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. (17 พฤศจิกายน 2539)

เกื้อจิตต์ จุริมาศ.

2530. ความนิยมของผู้นำชุมชนเมืองต่อพรรคการเมืองและนักการเมือง. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ขัตติยา กรรณสูตร.

2516. ทัศนคติในการปฏิบัติงานของข้าราชการ. เอกสารวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จรรยา สุภาพ.

2514. หลักรัฐศาสตร์. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช.

เฉลิมชัย วิจารณ์ครินทร์.

2537. พัฒนาการเกี่ยวกับความนิยมในพรรคการเมืองของชาวกรุงเทพมหานคร : บทศึกษาจากปีพุทธศักราช 2519-2535. วิทยานิพนธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชะลอ ไบเจริญ.

2520. ความคิดเห็นทางการเมืองของผู้เยาวชนชนบท. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่.

2532. ทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของชาวชนบทไทย : การมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยโดยถูกชักชวน. เอกสารวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2532.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์.

2518. กลไกรัฐสภา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.

ชัยวัฒน์ รัฐขจร.

2522. ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์.

2522. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นรนิติ เศรษฐบุตร และคณะ.

2541. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย : องค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ.

2543. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

บุญเรือง บุรภัคดี และบังอร มาลาศรี.

2529. "บทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร". รัฐสภาสาร ปีที่ 34 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน 2529).

ปิยะนุช เงินคล้ายและคณะ.

2540. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองกับประชาชนในเขตชนบท. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปีธมา สุขกำบัง.

2543. อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2540. ในบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. สถาบันพระปกเกล้า.

ปราโมทย์ นาคทรัพย์.

2514. "ค่านิยมของผู้กำกับการพัฒนา" วรรณไวทยาการ ฉบับรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมคมสังคมศาสตร์.

ไพรัตน์ เตชะเสถียร.

2525. ออกเสียงเลือกตั้งในอำเภอป่าติ้ว : ศึกษากรณีการไม่ใช้สิทธิเลือกตั้งในอัตราสูง. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รังสิมา ศิริรังษี.

2531. ความสัมพันธ์และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 27 กรกฎาคม 2529 ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

2541. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.

วิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง.

2532. สรุปผลการสัมมนาเรื่องการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน. โรงพิมพ์ ส่วนท้องถิ่น.

วิศิษฐ์ เขียมบริบูรณ์.

2530. ความเข้าใจบทบาทตนเองในการเป็นตัวแทนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาเฉพาะกรณีสภาผู้แทนราษฎร ปี 2526. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาวิทยาลัย มหาวิทยลัยธรรมศาสตร์.

วสันต์ ทองสุข.

2542. ทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ศึกษาเฉพาะกรณีเขต บางกะปิ. กรุงเทพมหานคร : ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศิริกุล ลือกิติไกร.

2541. ความรู้สึกร่วมมีประสิทธิภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต พัฒน- บริหารศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา.

2541. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. สำนักงานเลขาธิการ รัฐสภา

สมบัติ อ่างธัญวงศ์.

2538. การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร.

2537. การสื่อสารกับการเมือง. กรุงเทพฯ : ประสิทธิ์กันท์แอนด์พริ้นติ้ง.

สิทธินันท์ มานิตกุล.

2539. การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ
สำนักงานสภาพัฒนาการเมืองแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว.

2527. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธิ กล้ารักษ์.

2538. ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของค่านัน ผู้ใหญ่บ้าน :
ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอมหาสาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุขปรีชา สารบุญเรือง.

2530. - ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกมลาไสย
จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สหสัมพันธ์ กฤษณสุวรรณ.

2541. ทัศนคติของครูต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาเฉพาะกรณี
อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต
(พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุนันท์ อังเกิดโชค.

2529. ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. วิทยานิพนธ์ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมร รักษาสัตย์.

2541. รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนพร้อมบทวิจารณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดุลย์ นิลเปรม.

2540. ทัศนคติของผู้มีอายุ 18-20 ปีต่อการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาปรัชญาพัฒนาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาศึกษา) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Mclosky, Herbart.

1968. "Political Participation", International Encyclopedia of the Social Sciences. Vol. 12. New York : MacMillan and Free Press.

Milbrath, Lester W..

1977. Political Participation : how and why do people get involved in politics?. Chicago : Rand McNally College.

Milbrath, Lester W.

1971. "People and Government". Political Participation. New York: University of Buffalo.

Rokeach, M. and KlieJunas, P.

1972. "Behavior as a function of attitude-toward-object and attitude-Toward-Situation". Journal of Personality and Social Psychology.

Robert, Geoffrey k.

1971. A Dictionary of Political Analysis London : Longman.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง "บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน"

จังหวัด..... อำเภอ/เขต..... [] ในเขตเทศบาล [] นอกเขตเทศบาล
ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นชุมชนแออัดหรือไม่ [] ไม่เป็น [] เป็น

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 เพศ 1. ชาย 2. หญิง
- 1.2 อายุ ปี
- 1.3 ระดับการศึกษาสูงสุด
(ถ้าจบปริญญาตรีหรือสูงกว่า ชื่อปริญญา..... สาขา.....)
- 1.4 อาชีพ
- 1. พนักงานของรัฐ [] รับราชการ [] พนักงานรัฐวิสาหกิจ [] องค์กรของรัฐ
ตำแหน่ง
- 2. เจ้าของสถานประกอบการ 3. พนักงาน/ลูกจ้างสถานประกอบการ ตำแหน่ง.....
- 4. รับจ้างทั่วไป 5. ค้าขาย (ระบุ)
- 6. เกษตรกรรม 7. ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งสุดท้าย
- 8. ยังไม่เคยประกอบอาชีพ 9.ว่างงาน ระยะเวลา เดือน
- 10. กำลังศึกษา 11. แม่บ้าน (ไม่มีรายได้)
- 12. ทำงานบ้าน/ไม่มีงานประจำเต็มเวลา/บางครั้งทำงาน
- 13. อื่น ๆ (ระบุ).....
- 1.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- 1. ไม่มีรายได้เลย 2. 1 - 1,000 บาท 3. 1,001-2,000 บาท
- 4. 2,001-3,000 บาท 5. 3,001-5,000 บาท 6. 5,001-10,000 บาท
- 7. 10,001-15,000 บาท 8. 15,001-20,000 บาท 9. 20,001 บาทขึ้นไป
- 10. อื่น ๆ (ระบุ)

2. ความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

- 2.1 ท่านทราบหรือไม่ว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่
- 1. ทราบ 2. ไม่ทราบ 3. ไม่แน่ใจ
- 2.2 ส.ว. มาจากการแต่งตั้ง
- 1. ใช่ 2. ไม่ใช่ 3. ไม่แน่ใจ
- 2.3 ส.ว. มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี
- 1. ใช่ 2. ไม่ใช่ 3. ไม่แน่ใจ
- 2.4 ส.ส. ได้มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ
- 1. ใช่ 2. ไม่ใช่ 3. ไม่แน่ใจ
- 2.5 การถอดถอนนักการเมืองอาจทำได้โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา
- 1. ใช่ 2. ไม่ใช่ 3. ไม่แน่ใจ

5.2 คำชี้แจง คำถามต่อไปนี้ใช้สำหรับสอบถามความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความคาดหวังที่จะให้สมาชิกวุฒิสภาแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด โดยมีระดับความคาดหวังดังนี้ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

กิจกรรม	ระดับของความคาดหวัง				
	5	4	3	2	1
5.2.1 ส.ว. ควรรับฟังปัญหาของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ					
5.2.2 ส.ว. ควรจะมีส่วนช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านดีขึ้น					
5.2.3 ส.ว. ควรให้ความสำคัญแก่ปัญหาในพื้นที่ของตนเองมากกว่าปัญหาของพื้นที่อื่น					
5.2.4 ส.ว. ควรจะมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน					
5.2.5 เมื่อประชาชนมีความต้องการที่จะตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ส.ว. ควรตั้งกระทู้ถามหรือขอเปิดอภิปรายทั่วไปทันที					
5.2.6 การพิจารณากลับกรรมาชของ ส.ว. ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง					
5.2.7 ก่อนการพิจารณากลับกรรมาชของ ส.ว. ควรสอบถามความต้องการประชาชน					
5.2.8 ส.ว. ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองและประชาชน โดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมาย					
5.2.9 เมื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างชัดเจน ส.ว. ควรดำเนินการพิจารณาเพื่อลงมติถอดถอนโดยไม่ชักช้าและตรงไปตรงมา					
5.2.10 ส.ว. ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม เช่น การบริจาคเพื่อการกุศล การช่วยเหลืองานบวช งานศพ ของประชาชน เป็นต้น					

ข้อเสนอแนะ

ท่านคิดว่ามีบทบาทและหน้าที่ของ ส.ว. ะไรบ้างที่ควรเพิ่มเติม.....

6. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

6.1 ในอดีตท่านเคยมีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด

การมีส่วนร่วม	ไม่เคย	เคย	ความถี่		
			ประจำ	ค่อนข้างบ่อย	นาน ๆ ครั้ง
6.1.1 ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด					
6.1.2 ท่านเคยสนทนากับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่นเกี่ยวกับการเมืองหรือไม่					
6.1.3 ท่านเคยชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส./ส.ว. หรือไม่					
6.1.4 ท่านเคยติดตามการถ่ายทอดการอภิปรายในสภาหรือไม่					
6.1.5 ท่านเคยติดตามไปฟังการปราศรัยเสียงของ ส.ส. หรือไม่					
6.1.6 ท่านเคยช่วยผู้สมัคร ส.ส. หาเสียงหรือไม่					
6.1.7 ท่านเคยเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัคร ส.ส. หรือไม่					
6.1.8 ท่านเคยบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง/นักการเมือง เพื่อช่วยในการหาเสียงเลือกตั้งหรือไม่					
6.1.9 ท่านเคยได้รับเงินหรือสิ่งของจากผู้สมัคร ส.ส. หรือพรรคการเมืองเพื่อเป็นการตอบแทนในการลงคะแนนเสียงหรือไม่					
6.1.10 เมื่อมีการเลือกตั้ง ส.ส. ท่านไปใช้สิทธิหรือไม่					
6.1.11 ท่านเคยช่วยงานพรรคการเมือง เช่น ติดป้ายโฆษณาหาสมาชิกพรรคเพิ่มหรือไม่					

7. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

7.1 บทบาท/หน้าที่/ความรับผิดชอบของ ส.ส./ส.ว.

.....
.....
.....

7.2 การเมืองของประเทศไทยในปัจจุบัน

.....
.....
.....

7.3 ผลการบริหารงานของรัฐบาลชุดปัจจุบัน

.....
.....
.....

7.4 สิ่งที่ยากเห็นในอนาคตของการเมืองของไทย

.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ตอบแบบสอบถาม

ชื่อผู้สัมภาษณ์
วันที่
เวลาเริ่มต้น เวลาสิ้นสุด.....
ข้อคิดเห็นของพนักงานสัมภาษณ์
.....
.....

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร